

PARTNERSKABER FOR BÆREDYGTIG VÆKST

ERHVERVSPLAN FOR AARHUS 2020-2023

INDHOLD

	Forord	3
1.	Pejlemærker, partnerskaber, vækstskabere og klynger	6
2.	Uddannelse og arbejdskraft	11
3.	Infrastruktur	20
4.	Byudvikling	32
5.	Startups, scaleups, virksomheder og investorer	38
6.	Smart City: Aarhus som udviklings-, test- og demonstrationspartner	44
7.	Byprofilering og omdømme	49
8.	Energi, klima, vand og miljø	55
9.	Tech-branchen i Aarhus og omegn	63
10.	Kreative Erhverv	69
11.	Turisme og detailhandel	76
12.	Fødevarer og gastronomi	84
13.	Sundhed	93
14.	Produktion og Bygge & Anlæg	100

FORORD

Verden står i disse år overfor en række store udfordringer. Vi oplever omfattende klimaforandringer og tiltagende knaphed på ressourcer som energi, fødevarer og rent drikkevand. En stigende urbanisering betyder, at byer overalt i verden nu og i fremtiden kommer til at få endnu større indflydelse på og ansvar for, hvordan blandt andet klima- og energiudfordringerne skal løses. I 2050 forventes hele 70 % af verdens befolkning at leve i byer. En bæredygtig verden starter altså med bæredygtige byer.

Med FN's verdensmål fik vi i 2015 en fælles ramme for, hvordan vi kan arbejde målrettet med bæredygtighed. Aarhus har både muligheden og forpligtelsen til at spille en aktiv rolle i forhold til realiseringen af verdensmålene. Indbyggermæssigt er vi små sammenlignet med andre byer rundt om i verden, men Aarhus står i international sammenhæng stærkt inden for vedvarende energi, energi-optimering og CO₂-bevidsthed. Aarhus skal derfor sammen med andre danske byer fungere som bæredygtige forbilleder for resten af den urbane verden. Vores styrkepositioner inden for fødevarer, sundhed, energi/klima/miljø og tech skal ligeledes være med til at udvikle nye løsninger, som kan imødekomme de globale udfordringer.

I 2017 vedtog Danmark en national handlingsplan for verdensmålene. I Aarhus ønsker vi at gå videre ved at bruge verdensmålene som anledning til at løfte og formidle bæredygtighedsinitiativer og gøre vores by endnu bedre. Det kræver stærke partnerskaber og tæt samarbejde mellem kommune, borgere, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og samfundsorganisationer for at indfri de ambitiøse mål. Omstillingen kommer til at koste penge, og der er i forbindelse med budgetaftalen 2020 enighed om at etablere en klimafond, som skal bidrage til finansiering af de nødvendige initiativer i de kommende år.

Alle 17 FN-mål er aktuelle for Aarhus, og med mål #11 om bæredygtige byer og lokalsamfund har vi en særlig opgave. Flere af verdensmålene indeholder samtidigt et stort vækst- og eksportpotentiale for erhvervslivet i Aarhus, f.eks.:

- Mål #6: *Rent vand og sanitet*: Sikre at alle har adgang til vand og sanitet, og at dette forvaltes bæredygtigt
- Mål #7: *Bæredygtig energi*: Sikre at alle har adgang til pålidelig, bæredygtig og moderne energi til en overkommelig pris
- Mål #9: *Industri, innovation og infrastruktur*: Bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation
- Mål #12: *Ansvarligt forbrug og produktion*: Sikre bæredygtigt forbrug og produktionsformer
- Mål #13: *Klimaindsats*: Handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser

En bæredygtig by er attraktiv som bosætningssted, og det skal fortsat være godt at bo, leve og arbejde i Aarhus. Erhvervslivet skal ligeledes have gode rammer for at skabe vækst og udvikling til gavn for hele Danmark. Det forventes, at Aarhus vokser til 450.000 indbyggere og 250.000 arbejdspladser i 2050, men det sker kun, hvis vi i endnu højere grad formår at styrke og udbygge byens rammebetingelser og internationale kompetencer.

En ny lov om erhvervsfremme har markant ændret landskabet for erhvervsfremme i Danmark. Erhvervsområdet er blevet omorganiseret med henblik på centralisering, forenkling og besparelser. Strukturændringerne har blandt andet omdannet de kommunale væksthuse til erhvervshuse, der skal være stærke kompetencecentre med specialiserede faglige kompetencer om virksomhedsdrift og -udvikling, som skal være tilgængelige for alle virksomheder i hele landet.

Det ændrede erhvervsfremmesystem skærper kravene til fokus og prioritering af de konkrete initiativer, der skal kunne indfri vækstambitionerne. Business Region Aarhus samarbejdet, hvor 12 østjyske kommuner arbejder for at binde området tættere sammen som en stærk byregion, er afgørende for, at vi udnytter de synergiegenskaber, der er på tværs af kommunegrænserne.

Med *Partnerskaber for bæredygtig vækst* lancerer Aarhus en erhvervsplan, som skal bidrage til at styrke dansk erhvervsliv. Planen adresserer de erhvervsmæssige udfordringer, som Aarhus står overfor, så vi også fremover har et velfungerende og konkurrencedygtigt vækstcenter i Vestdanmark.

Planen er udarbejdet med involvering af en lang række interne og eksterne aktører – dels via arbejdsgrupper indenfor særlige spor samt ved dialogmøder af såvel generel karakter som indenfor specifikke områder.

Partnerskaber for bæredygtig vækst har særlig fokus på fem centrale udfordringer:

1. Hvordan skaber vi internationalt konkurrencedygtige rammer for virksomheder og videninstitutioner, så Aarhus fortsat kan være en af de mest attraktive storbyer i Nordeuropa at investere og drive virksomhed i?
2. Hvordan udbygger vi Aarhus som en aktiv, attraktiv og bæredygtig by i Nordeuropa, der giver høj livskvalitet til borgerne og begejstrer de mange besøgende?
3. Hvordan sætter vi hele Aarhus Kommune mere i spil som udviklings-, test- og demonstrationspartner for smarte bæredygtige løsninger?
4. Hvordan skaber vi plads til 450.000 borgere og 250.000 arbejdspladser i Aarhus i 2050, og hvordan sikrer vi balance mellem udbud og efterspørgsel af boliger og erhvervsarealer?
5. Hvordan håndterer vi, at flere borgere og større erhvervsaktivitet fører til øget trængsel?

Partnerskaber for bæredygtig vækst sætter retningen og rammerne for Aarhus' erhvervs- og bypolitiske indsats. Planens initiativer er ambitiøse og ressourcekrævende og kræver en ihærdig indsats med vilje og evne til samarbejde hos alle aktører. De konkrete initiativer skal gennemføres i et tæt

samarbejde med de øvrige Business Region Aarhus kommuner, virksomheder, organisationer, videninstitutioner m.v. For at lykkes er det nødvendigt at have stærke partnerskaber – lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

En forudsætning for fortsat vækst med stadig eksportfremgang og tiltrækning af investeringer er i særlig grad adgangen til kvalificeret arbejdskraft. Vi skal styrke uddannelsesindsatsen på alle niveauer. Der er behov for, at langt flere unge vælger en erhvervsuddannelse og gennemfører den. Samtidig skal Aarhus være en by med et internationalt ”mindset”, der gør det nemt for internationale medarbejdere at flytte og falde til i byen. Vi skal bygge videre på Aarhus’ image fra Kulturhovedstad 2017 som international kulturby og bruge succesen med VM i Sejlads, Volvo Ocean Race og Tall Ship Race til at styrke byens internationale profil og kompetencer. Vi skal fortsat leve af vores viden og dygtighed, og vi kan ikke nøjes med at satse på enkelte, udvalgte vidensområder; vi er nødt til at have alle områder med. For de forskellige fag og videnskaber spiller sammen og er hinandens forudsætning.

Danmark er ifølge internationale ranglister fra World Bank, World Economic Forum m.fl. et af verdens bedste lande at drive virksomhed i. Som det største vækstcenter i Danmark uden for hovedstadsområdet har Aarhus således i international målestok et attraktivt erhvervsklima. Dette har bidraget til væksten, og inden for de seneste tre år har Aarhus fået flere end 14.000 nye private arbejdspladser, og mange nye virksomheder er kommet til. Til trods for denne positive udvikling og Aarhus’ attraktivitet som lokaliseringssted bliver Aarhus ofte placeret lavt i de årlige erhvervsklimamålinger (ved DI og Dansk Byggeri). Det tager vi alvorligt – og det skal forbedres! Vi skal fremadrettet arbejde på at styrke rammebetingelserne for erhvervslivet, men parallelt hermed skal vi styrke markedsføringen og synliggørelsen af det positive erhvervsklima i Aarhus. Der er al mulig grund til, at Aarhus opleves attraktiv for både eksisterende og nye virksomheder. Derfor skal vi have øget kendskabet til arbejdet med styrkelsen af byens rammebetingelser – ikke mindst blandt de små og mellemstore virksomheder.

Erhvervskontaktudvalget glæder sig til i tæt samarbejde med byens, oplandets, regionale og nationale aktører at få omsat *Partnerskaber for bæredygtig vækst* til handling.

Aarhus Kommunes Erhvervskontaktudvalg

1

**PEJLEMÆRKER,
PARTNERSKABER,
VÆKSTSKABERE
OG KLYNGER**

PEJLEMÆRKER, PARTNERSKABER, VÆKSTSKABERE OG KLYNGER

Pejlemærker

Aarhus skal fortsat udvikle sig som et nationalt vækstcenter med international gennemslagskraft – som en førende viden-, uddannelses- og kulturby og attraktiv job- og karrieredestination. Samtidig skal Aarhus være en økonomisk og bæredygtig by. Ambitionerne kan sammenfattes i en række pejlemærker for den erhvervs- og bypolitiske indsats. Pejlemærkerne fra Erhvervsplanen 2018-2019 videreføres for at fastholde langsigtede udvikling, og der tilføjes et pejlemærke omkring vores ansvar for at drive væksten i hele Business Region Aarhus og et omkring vækst i eksport af grønne løsninger:

450.000 indbyggere i Aarhus Kommune i 2050

Aarhus skal befæste sin position som den største by udenfor hovedstaden gennem en stabil vækst i antallet af indbyggere fra 350.000 i dag til 450.000 indbyggere i 2050. Via den fysiske planlægning (planstrategi og kommuneplan) skal de fysiske rammer for Aarhus Kommunes fremtidige vækst og udvikling sikres i form af et bredt udbud af arealer til bl.a. erhvervs- og boligformål.

Fortsat BNP- vækst i Business Region Aarhus

BNP i Business Region Aarhus steg med 11 % i perioden 2010-2017. Den øgede globalisering og byernes voksende rolle medfører, at den internationale konkurrence mellem byregioner skærpes. Det nødvendiggør, at den kritiske masse med hensyn til befolkning og arbejdspladser skal øges. Området skal fortsætte sin positive vækst og udvikle sig til et nært forbundet arbejdskraft- og bosætningsområde.

250.000 arbejdspladser i 2050

Som et førende vækstcenter er der grundlag og behov for at skabe flere arbejdspladser end de mere end 196.000 i dag. Aarhus har en mangfoldig erhvervsstruktur og der skal skabes og fastholdes arbejdspladser.

Eksport af grønne løsninger

Den grønne omstilling øger den globale efterspørgsel efter energi- og miljøteknologi og bæredygtige løsninger, hvor Aarhus har unikke kompetencer. Innovation på området skal understøttes, og styrkepositionen skal udvikles til at skabe øget eksport af bæredygtig teknologi og produkter.

Andelen af indbyggere med en videregående uddannelse i Aarhus Kommune på 45 % i 2030

Adgangen til højtuddannet arbejdskraft er en afgørende rammebetingelse for vækst i en lang række brancher. Derfor skal Aarhus udvikles og markedsføres som uddannelses-, job- og karrieredestination med henblik på at øge andelen af indbyggere med en videregående uddannelse til 45 % i 2030.

Gennemsnitlig årlig stigning på 1 %-point frem mod 2030 i andelen af en ungdomsårgang, der vælger en erhvervsuddannelse

Adgangen til faglært arbejdskraft vil også i de kommende år være under voldsomt pres. Derfor skal andelen af unge, der vælger en erhvervsuddannelse, øges markant.

Udbygning af E45 til 6 spor fra Vejle i syd til Randers i nord

Når der foreligger VVM-undersøgelser af de resterende delstrækninger af E45 skal det sikres, at der afsættes midler til anlæg af disse strækninger på finansloven med henblik på at undgå trængselsproblemer, der betyder forsinkelser og øgede omkostninger ikke mindst for det østjyske erhvervsliv, hvilket begrænser konkurrenceevnen.

Kendskabsgrad til Aarhus i udlandet skal øges

En høj kendskabsgrad i udlandet er en forudsætning for Aarhus' position som et nationalt vækstcenter med international gennemslagskraft.

Partnerskaber

Partnerskaber for bæredygtig vækst sætter rammerne for den erhvervs- og bypolitiske udvikling i Aarhusområdet. Erhvervspolitikken udvikles og gennemføres i et tæt og forpligtende samarbejde mellem relevante partnere fra erhvervslivet, organisationer, uddannelses- og forskningsinstitutioner og myndigheder – både i og uden for Aarhus.

Aarhus Kommune skal fortsat arbejde på at udvikle gode lokale erhvervsmæssige rammebetingelser. Det kræver en løbende tilpasning af, hvad der opfattes som og indgår i de kommunale kerneopgaver. Aarhus skal blive mere international. Tætte relationer og netværk med andre byer i Europa og resten af verden gør os klogere på, hvordan vi løbende kan optimere vores opgaveløsning. Det skal blandt andet afspejles på borgerserviceområdet, beskæftigelsesområdet og uddannelsesområdet.

Internationalisering er både et mål og et middel. Et mål fordi et stærkt internationalt udsyn og bevidsthed bidrager til større åbenhed og mellemfolkelig forståelse i bysamfundet, og et middel fordi stærke internationale kompetencer og viden bidrager til innovation og vækst.

Den internationale strategi for vækst i Aarhus sætter retning for, hvordan Aarhus Kommune styrker sin internationale parathed og i samarbejde med regionens virksomheder, videns- og kulturinstitutioner og andre lokale og nationale aktører skal arbejde med at tiltrække, modtage og fastholde internationale talenter, styrke byens imødekommenhed samt sikre, at områdets virksomheder

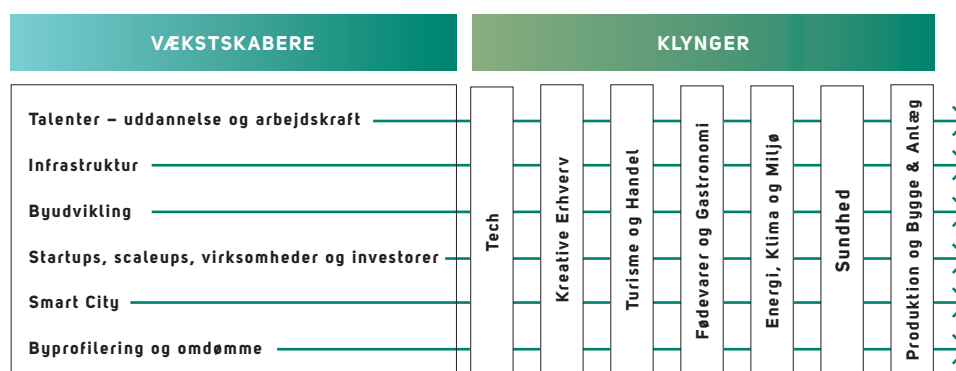

får gavn af den øgede globalisering i form af øget eksport og internationale investeringer. Der er i 2017 og 2019 udarbejdet en opfølgning på fremdriften i strategien. Opfølgningen fra 2019 viser, at Aarhus Kommune ofte i samarbejde med eksterne aktører i kraft af forskellige indsatser i høj grad bidrager til implementeringen af strategiens mange initiativer

Aarhus Kommune skal også yde en kundeorienteret myndighedsbetjening med højt fagligt og servicemæssigt niveau over for byens virksomheder. Aarhus Kommune skal udnytte sin store købekraft erhvervmæssigt ved at tænke innovation, bæredygtighed og indkøb sammen. For at skabe vækst og erhvervsudvikling skal nye produkter og serviceydelser kunne afsættes i stor skala. Det sker ved at gå i markedsdialog med relevante erhvervsvirksomheder og andre aktører, som kan bidrage til en bæredygtig, innovativ udvikling af Aarhus Kommune. Det er vigtigt, at også udbudspolitikken understøtter den erhvervmæssige udvikling.

Struktur

Erhvervsplanen er struktureret efter seks vækstskabere og syv klynger, som hver for sig indeholder en række initiativer. Erfaringen fra tidligere erhvervsplaner gør, at der i perioden 2020-2023 forventes at blive igangsat initiativer, der ikke indgår i planen, men som viser sig hensigtsmæssige og nødvendige i løbet af perioden.

Vækstskabere og klynger

Den erhvervmæssige udvikling understøttes i erhvervsplanen af indsatser inden for vækstskabere og klynger. Hvor vækstskaberne udgør de generelle erhvervmæssige rammebetingelser og afspejler det tværgående erhvervspolitiske perspektiv, har klyngerne et mere specifikt branchefokus. En klynge består af en gruppe virksomheder på tværs af værdikæden, der samarbejder indbyrdes på strategisk niveau og med videninstitutioner og myndigheder, fordi de kan se, at det giver konkurrencemæssige fordele, som den enkelte virksomhed ikke vil kunne opnå alene. Virksomhederne deltager aktivt i klyngesamarbejde og netværk, fordi de herigennem får adgang til ny viden, nye samarbejdspartnere og andre fordele, der kan styrke deres innovation, salg og eksport mv.

De enkelte klynger bør ikke anskues uafhængigt af hinanden. F.eks. er fødevarerområdet tæt forbundet med it og sundhedsområdet. Øget global konkurrence medfører, at virksomhederne hele tiden skal kunne forny produkter, serviceydelser og produktionsmetoder. For at opnå succes i denne vedvarende innovationsproces er virksomhederne afhængige af at få tilført viden udefra, f.eks. fra andre virksomheder både inden for og uden for samme branche, videninstitutioner og brugere/kunder.

En klynges geografiske udstrækning er situationsbestemt. I et lille land som Danmark giver det ofte kun mening at se på nationale klynger med mulighed for regionale og lokale aktiviteter. Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har derfor igangsat en proces, der skal fremme en konsolidering og dermed styrkelse af de danske erhvervs-klynger. En proces som Aarhus og de øvrige kommuner i Business Region Aarhus vil følge og tage aktiv del i.

En klynges konkurrencedygtighed skabes ikke alene af koncentrationen af virksomheder, underleverandører og serviceudbydere, men også af de erhvervmæssige rammebetingelser fra institutioner, der kan sikre arbejdskraft og talenter, adgang til ny teknologi, finansiering, avanceret kommunikation, fysisk infrastruktur, attraktiv regulering og erhvervs-klima samt generelt gode levevilkår. Byer og regioner med succesfulde erhvervs-klynger har derfor ofte visionære og erhvervsorienterede offentlige institutioner og myndigheder, som forstår klyngernes behov.

I erhvervsplanen er der ikke foretaget en egentlig prioritering af de enkelte initiativer, men der vil naturligvis være fokus på helt basale rammebetingelser for erhvervslivet, dvs. adgang til kvalificeret arbejdskraft, infrastruktur og myndighedsbetjening. Ligeledes vil der være fokus på bæredygtighed og grønne løsninger.

2

**UDDANNELSE
OG ARBEJDSKRAFT**

UDDANNELSE OG ARBEJDSKRAFT

Danmark oplever i disse år et opsving, som har ført til en stigende mangel på ikke mindst faglært arbejdskraft. Beskæftigelsen var med knap 3 mio. beskæftigede rekordhøj ved indgangen til 2019, mens ledigheden falder og er på vej ned på et niveau fra før finanskrisen. Den stigende mangel på kvalificeret arbejdskraft er imidlertid en trussel for væksten på både kort og længere sigt samtidig med, at den udgør en historisk mulighed for, at flere mennesker får adgang til arbejdsmarkedet, såfremt vi formår at sikre det rette match. Uddannelse og arbejdskraft er et afgørende brændstof for erhvervslivets vækst. Derfor er det helt centralt, at vi giver de bedste rammebetingelser for udviklingen og tiltrækningen af arbejdskraft i Danmark.

Med et bredt uddannelsesstilbud på alle niveauer og over 50.000 studerende på videregående uddannelser står Aarhus i en særdeles gunstig position. Aarhus er en af Danmarks absolut største uddannelsesbyer og storleverandør af arbejdskraft til erhvervslivet i både byen, regionen og hele landet – lige fra faglærte til Ph.d.er – og har derfor en særlig opgave og forpligtelse til at bidrage til den fortsatte vækst ikke kun lokalt og regionalt men også nationalt.

Desværre oplever erhvervsskolerne i disse år, at de på en række uddannelser ikke har elever nok til at dække erhvervslivets behov for lærlinge og elever. Analyser viser, at dette mismatch formentlig kun vil blive værre i de kommende år, hvor der vil opstå decideret mangel på faglærte. Samtidig kan det konstateres, at den store produktion af dimittender på de videregående uddannelser i Aarhus ikke på kort sigt kan absorberes af det lokale erhvervsliv. Aarhus har derfor løbende over 2.000 ledige akademikere, også selvom flere end 7.500 ledige akademikere kommer i job i løbet af et år. I alt er der løbende omkring 6.500 ledige i Aarhus, hvilket står i kontrast til den stigende mangel på arbejdskraft.

Erhvervsplanen bakker op om FN's Verdensmål 4.4. om at øge antallet af borgere, der kan forsørge sig selv, og verdensmål 8.6. om at hjælpe flere unge i uddannelse, arbejde og praktik. Derfor vil vi anvende de gode konjunkturer til, at langt flere mennesker med uddannelsesbaggrund på alle niveauer får foden inden for på arbejdsmarkedet – til gavn for væksten i virksomhederne, som mangler arbejdskraft, og til gavn for det enkelte menneskes muligheder for at udfolde sig og skabe et indholdsrigt liv. En central nøgle til succes er at opnå et bedre match mellem udbuddet og efterspørgslen efter kompetencer.

Det er derfor erhvervsplanens vision for uddannelse og arbejdskraft, at **alle 25-årige enten skal være i arbejde eller uddannelse.**

Denne vision ligger i forlængelse af målet i ”Fælles Ungehandlingsplan for unges overgang til uddannelse og job” vedtaget af byrådet i Aarhus Kommune. Visionen skal indfries gennem konkrete initiativer inden for følgende fire selvstændige initiativområder, som supplerer hinanden:

- Flere unge på erhvervsuddannelserne
- Bedre rammer for international arbejdskraft
- Færre højtuddannede ledige
- En styrkelse af efter- og videreuddannelse

Alle fire områder bidrager således samlet set til et bedre match mellem virksomhedernes behov for kvalificeret arbejdskraft og udbuddet af kompetencer. Som supplement til disse fire konkrete initiativer skal det i løbet af 2020 undersøges, om der er behov og mulighed for at igangsætte et initiativ, som kan styrke udbuddet af uddannelser, der kan støtte op om udvikling af forretning og vækst baseret på den grønne omstilling og bæredygtighed. I forvejen arbejder Aarhus Universitet på at skabe overblik over og styrke udbuddet af uddannelsestilbud vedr. bæredygtighed. Dette arbejde ønsker Aarhus Kommune at supplere og udbrede med undersøgelsen, hvor der nedsættes en hurtigt arbejdende arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra uddannelsesinstitutioner, studerende, erhvervsliv, organisationer og Aarhus Kommune.

INITIATIVER

Flere unge på erhvervsuddannelserne

- *Aarhus som foregangsby for indsatsen for flere unge på erhvervsuddannelserne*

I efteråret 2018 indgik et bredt flertal i Folketinget en aftale om erhvervsuddannelserne, som skal øge både søgningen til og gennemførelse af erhvervsuddannelser blandt unge, da der er udsigt til mangel på faglært arbejdskraft – både i den private og den offentlige sektor. Aftalen indeholder blandt andet mere praksisfaglighed i folkeskolen, indsatser for at øge unge voksnes søgning til erhvervsuddannelser, samt konkrete initiativer til fremme af fastholdelse og gennemførelse på erhvervsuddannelserne. Kommunerne forpligtes i højere grad til at bidrage til at få flere unge til at tage en erhvervsuddannelse blandt andet gennem krav om lokale målsætninger på området.

Den demografiske sammensætning i Aarhus og konkurrencen fra andre uddannelser har historisk set betydet, at Aarhus – sammenlignet med landsgennemsnittet – har haft en lavere andel af unge, der søger mod erhvervsuddannelserne, både efter afslutning af grundskolen og senere i livet som ”unge voksne”.

Aarhus Kommune har et godt kendskab til uddannelsesvalget blandt de unge, der forlader grundskolen. Her har andelen, der vælger en erhvervsuddannelse

været støt faldende siden 2000 fra godt 25 % til omkring 11 % i 2016, hvorefter der er sket en stigning. I 2019 valgte således godt 14 % af de unge, der afsluttede grundskolen, en erhvervsuddannelse, mens knap 78 % valgte en gymnasial uddannelse, og de resterende knap 8 % valgte STU, FGU eller andre ungdomsuddannelser.

Til gengæld er der ikke noget konkret overblik over, hvilke ungdomsuddannelser gruppen af unge voksne vælger eller har afsluttet. En del af dem vælger f.eks. at tage en erhvervsuddannelse oven på en gymnasial uddannelse. Det konkrete datagrundlag, inkl. historiske data, er imidlertid først tilgængeligt fra efteråret 2019 hos Undervisningsministeriet. Disse tal bør danne grundlag for den konkrete indsats for de unge voksne.

HVAD/HVORDAN: Aarhus Kommunes ”Fælles ungehandlingsplan for unges overgang til uddannelse og job” omfatter unge op til 25 år – altså både de unge, der forlader grundskolen og de såkaldt unge voksne, der skal vejledes i uddannelsesvalget. Ungehandleplanen indebærer blandt andet en styrkelse af valgkompetencerne hos de unge, og at alle elever i udskoling i Aarhus skal have et tilbud om erhvervspraktik. Det betyder, at erhvervslivet aktivt skal bidrage til at stille praktikpladser til rådighed for erhvervspraktikken i udskoling. Virksomhederne skal desuden være langt mere synlige i undervisningen i grundskolen f.eks. gennem adoption af skoleklasser og involvering i undervisningen, ligesom virksomhedsledere skal inviteres til at indgå i et ambassadørkorps, som kan synliggøre perspektiverne i erhvervsuddannelserne over for de unge og deres forældre. Ungehandleplanen forudsætter, at der skal opstilles konkrete, lokale målsætninger for unges valg af uddannelse gennem gensidigt forpligtende aftaler med erhvervslivet og ungdomsuddannelserne.

Erhvervsplanen bakker op om disse målsætninger og vil med udgangspunkt i en styrkelse i både dybden og bredden af det i forvejen tætte og velfungerende samarbejde mellem erhvervslivet, erhvervsskolerne og Aarhus Kommune bidrage til, at disse ambitiøse målsætninger bliver indfriet. Det styrkede samarbejde, hvor også de unge, Jobcentret og Ungdommens Uddannelsesvejledning skal indgå, skal kunne fungere som forbillede for andre byer og bygge på konkrete indsatser. Derudover skal Aarhus SKILLS fastholdes som et koncept, hvor unge og deres forældre kan få et håndgribeligt indtryk af erhvervsuddannelserne. Endelig skal der fokuseres på at få flere voksne til at gå fra ufaglært til faglært som voksenlærlinge og -elever.

HVORFOR/HVORHEN: For at sikre, at der også i en by som Aarhus er adgang til kvalificeret faglært arbejdskraft, er der behov for, at langt flere unge vælger en erhvervsuddannelse og gennemfører den. Det kræver et nytænkt og forbilligt samarbejde både i bredden og dybden på tværs af parterne, som omfatter både erhvervslivet, organisationer, erhvervsskolerne og Aarhus Kommune. Erhvervsplanen skal understøtte og supplere Aarhus Kommunes ”Fælles ungehandlingsplan for unges overgang til uddannelse og job” med konkrete initiativer, der skal synliggøre, uddybe og udnytte det unikke samarbejde mellem aktørerne.

HVEM: Aarhus Kommune, Region Midtjylland, erhvervsskolerne, erhvervslivet samt lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer i et tæt og forpligtende samarbejde.

RESSOURCER: Afklares løbende.

Bedre rammer for international arbejdskraft

- Fastholdelse af international arbejdskraft og internationale studerende gennem bedre trivsel

Virksomheder i Danmark er afhængige af en løbende tilførsel af kvalificeret arbejdskraft på alle niveauer. Dette behov kan dækkes af både danske og internationale studerende, dimittender og medarbejdere, herunder også repats – dvs. danskere, der vender tilbage til Danmark efter et arbejdsophold i udlandet. Herudover vil der være virksomheder, som i særlig grad har brug for internationale spidskompetencer. Der findes i Danmark godt 200.000 udenlandske lønmodtagere. Analyser¹ viser, at international arbejdskraft giver adgang til kompetencer, som virksomheder har svært ved at rekruttere i Danmark, ligesom international arbejdskraft øger den samlede beskæftigelse i virksomhederne. Andre analyser² har vist, at de indvandrere, der har erhverv som opholdsgrundlag, samt indpendling af udenlandsk arbejdskraft til Danmark bidrager med ca. 19,5 mia. kr. til de offentlige finanser i 2025. Med andre ord er international arbejdskraft en god og nødvendig forretning for Danmark.

Aarhus Kommune nedsatte i 2016-2017 et internationaliseringsudvalg, som blandt andet fokuserede på international arbejdskraft og deres trivsel i byen. Udvalget udarbejdede en international strategi, som blev vedtaget af byrådet og som i disse år implementeres både internt i Aarhus Kommune og blandt samarbejdspartnere i erhvervslivet og blandt uddannelsesinstitutionerne. Som tillæg hertil har udviklingen af erhvervsplanen identificeret et behov for, at initiativer til tiltrækning og fastholdelse af international arbejdskraft også målrettes startup- og scaleup-segmentet.

HVAD/HVORDAN: Behovet for tiltrækning af international arbejdskraft dækkes primært af Business Region Aarhus³ store satsning på området. Herudover skal internationale medarbejdere, deres medfølgende partnere samt internationale studerende i højere grad fastholdes, end tilfældet er i dag, ligesom vi skal sikre en god modtagelse af repats. Virksomhedernes omkostninger til rekruttering kan reduceres ved at styrke modtagelse og fastholdelse af internationale medarbejdere og deres familier gennem øget trivsel. I den forbindelse er en styrkelse af jobskabelsen til medfølgende partnere meget central. Ligeledes

1 Damvad 2018.

2 DI 2018 <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2018/5/raaderummet-i-dansk-oekonomi-afhaenger-af-udenlandsk-arbejdskraft/>

3 Erhvervssamarbejdet Business Region Aarhus består af de 12 østjyske kommuner Favrskov, Hedensted, Horsens, Norddjurs, Odder, Samsø, Skanderborg, Syddjurs, Silkeborg, Randers, Viborg og Aarhus.

skal internationale studerende, som allerede har tilvalgt Aarhus, sikres bedre muligheder for at opnå beskæftigelse og dermed blive i byen. I den internationale strategi for vækst i Aarhus er der oplyst en række tiltag, herunder etableringen af et internationalt hus på DOKK1, som vil bidrage positivt til erhvervsplanens ambition om at fastholde internationale medarbejdere og studerende. Derudover støtter Aarhus Kommune fortsat en forenkling af modtageapparatet, herunder en overdragelse af ansvaret for International Citizen Service (ICS) til kommunerne, ligesom Aarhus Kommune – af hensyn til målet om en markant serviceforbedring for internationale borgere – fortsat arbejder for, at der sker en samlokalisering af Borgerservice og ICS'en på DOKK1.

Endelig vil det være værdifuldt, hvis ”alle huse” i bred forstand er internationale – både uddannelses- og kulturinstitutioner, offentlige kontorer, virksomheder og butikker. Der bør især fokuseres på medrejsende familiers trivsel i form af adgang til ægtefællejobs og videreudvikling af internationale undervisningstilbud på grundskoleniveauet på N. Kochs Skole og Aarhus International School. Særligt skal mulighederne for at finansiere en videreudvikling og fremtidssikring af Aarhus International School afsøges i samarbejde med relevante aktører i byen. Herudover skal matchmaking mellem internationale studerende og virksomheder styrkes.

HVORFOR/HVORHEN: Væksten i Aarhus er blandt andet afhængig af byens evne til at agere internationalt. Internationale talenter – det være sig medarbejdere eller studerende og dimittender – bidrager i stort omfang til væksten og jobskabelsen i Aarhus. Øget globalisering med den medfølgende internationalisering og øgede mobilitet stiller store krav til byens evne til at agere i en international hverdag for at udnytte globaliseringens muligheder og afbøde de værste udfordringer ved den. Som sådan er internationalisering både et mål i sig selv, som kan øge åbenhed og mellemløselighed, og et middel, som kan bidrage til fremtidens vækst og velfærd.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med International Community, Business Region Aarhus og nabokommunerne, Region Midtjylland, erhvervslivet, samt lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer, uddannelsesinstitutionerne, Studenterhuset og andre relevante aktører.

RESSOURCER: Afklares løbende.

Nedbringelse af ledighed blandt højtuddannede

- Studiejobs, SMV-kampagne og innovationsprojekt til brobygning mellem studerende og erhvervslivet

På trods af den store efterspørgsel efter kvalificeret arbejdskraft står Aarhus i den paradoksale situation, at vi har en relativt høj dimittendledighed. En del af forklaringen er, at selvom den private sektor i Aarhus absorberer en stor del af de nyuddannede akademikere og andre højtuddannede, så vil mange ledige dimittender blive boende i Aarhus og først flytte fra byen, når de har fået arbejde i en anden kommune. Desuden har virksomheder, uddannelsesinstitutioner

og studerende behov for et langt større kendskab til hinanden, og hvad de kan tilbyde hinanden. Samtidig skal åbenhed over for alternative matches mellem virksomheder og dimittender fremmes.

Aarhus Kommune har med budgettet for 2019 og frem forstærket beskæftigelsesindsatsen med henblik på at få 3.000 ledige i job over en to-årig periode i 2019 og 2020. Reduktionen af antallet af ledige akademikere er en væsentlig del heraf, og erhvervsplanens tiltag for nedbringelse af ledighed blandt højtuddannede skal ses i den sammenhæng. Den forstærkede beskæftigelsesindsats betaler sig både for virksomhederne, som får adgang til arbejdskraft via Jobcentret, for den enkelte ledige, som får en fod inden for på arbejdsmarkedet, og for Aarhus Kommune, som kan reducere sine udgifter til offentlig forsørgelse.

HVAD/HVORDAN: Som supplement til og i koordinering med den forstærkede beskæftigelsesindsats skal der iværksættes tre indsatser, der kan fremme mødet mellem virksomheder og studerende. For det første igangsættes en studiejobssatsning, som skal give de studerende, der ønsker det, bedre muligheder for at få et studierelevant studiejob gennem blandt andet brobygningsarrangementer, virksomhedsbesøg, vejledning i opsætning af studiejobs, hjælp til at beskrive deres realkompetencer, samt andre tiltag der kan bidrage til at synliggøre studerende og virksomheder over for hinanden. Studiejobssatsningen skal suppleres med et fokus på muligheder for praktik (projektorienterede forløb) og specialer i samarbejde med virksomheder (erhvervsspecialer). For det andet skal der igangsættes en SMV-kampagne, som synliggør fordelene ved at ansætte nyuddannede evt. gennem studiejobs, samtidig med at potentialerne ved ansættelse i SMV'erne markedsføres over for studerende og nyuddannede. Erfaringerne fra Studenterhusets "Meet'n'Match" kan anvendes i den forbindelse. Der etableres et korps af ambassadører fra erhvervslivet og rollemodeller bestående af unge dimittender, som synliggør arbejdsmarkedspotentialerne i uddannelserne. Etableringen af et ambassadørkorps skal koordineres med lignende eksisterende initiativer. For det tredje igangsættes et innovationsprojekt i samarbejde med Erhverv Aarhus, som skal se på nye veje for match mellem virksomheder og ledige dimittender og AC'ere, således at erhvervslivet kommer til at spille en langt mere aktiv rolle i nedbringelsen af dimittendledighed, samtidig med at virksomheder får dækket deres kompetencebehov. For alle tre indsatser gælder, at målgruppen er både danske og internationale studerende, og at et styrket samarbejde med nabokommunerne kan bidrage til at udnytte arbejdskraftressourcerne mere optimalt.

HVORFOR/HVORHEN: Formålet med en studiejobindsats, en SMV-kampagne og et innovationsprojekt i samarbejde med Erhverv Aarhus er at fremme mødet mellem virksomheder og studerende/nyuddannede og derigennem nedbringe ledigheden blandt højtuddannede. På den måde skal de tre indsatser bakke op om og koordineres med den forstærkede beskæftigelsesindsats, som er indledt i starten af 2019.

HVEM: Aarhus Kommune, Erhverv Aarhus, erhvervslivet, lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer samt uddannelsesinstitutionerne og deres karrierecentre, studenterorganisationer, Studenterhuset og andre relevante aktører, herunder de omkringliggende kommuner og deres erhvervsråd.

RESSOURCER: Afklares løbende. Dog vil der blive afsat midler fra ”Fælles om nye løsninger” til innovationsprojektet i samarbejde med Erhverv Aarhus.

Løft af efter- og videreuddannelse

- én samlet indgang og Udays for voksne

Arbejdsmarkedet er i forandring blandt andet på grund af stigende automatisering og digitalisering, og dermed forandres også virksomhedernes behov for bestemte kompetencer. For at imødekomme udviklingen kræver det en arbejdsstyrke, der løbende opkvalificeres. Efter- og videreuddannelser foregår på mange forskellige uddannelsesinstitutioner og private kursusudbydere, på mange forskellige niveauer og i mange kombinationer. Det kan derfor være svært at overskue, hvilke muligheder der er. Undersøgelser⁴ viser, at hver tredje dansker mener, at vedkommende ikke har behov for efter- og videreuddannelse, hvilket står i skærende kontrast til arbejdsmarkedets behov. Derfor er der ikke kun tale om et behov for mere overskuelighed af de eksisterende tilbud – der kræves også en indsats for at udbrede budskabet om nødvendigheden af og udbyttet ved livslang læring.

HVAD/HVORDAN: På baggrund af anbefalinger fra ekspertgruppen om efter- og videreuddannelserne (nedsat som del af trepartsaftalen i 2016), er der i 2018 lanceret en national digital platform⁵ med overblik over alle efter- og videreuddannelser. Platformen suppleres af en hotline, hvor interesserede kan få vejledning i alt, der relaterer sig til efter- og videreuddannelser. Disse nye muligheder for overblik og vejledning bør udnyttes optimalt, og derfor bør Aarhus søge indflydelse på de nationale indsatser – både de igangsatte og de fremtidige. Derudover vil Aarhus Kommune i samarbejde med arbejdsmarkedets parter og uddannelsesinstitutionerne gøre opmærksom på og motivere til, at både den enkelte medarbejder samt virksomhederne benytter sig af de nye og forbedrede vejledningstilbud samt de mange tilbud, der findes inden for efter- og videreuddannelse.

For at skabe synlighed og som supplement til uddannelsesinstitutioners besøg på virksomheder skal det undersøges, om der kan arrangeres en slags ”U-days” for efter- og videreuddannelse, hvor udbydere af efter- og videreuddannelse præsenterer deres tilbud over for virksomheder og evt. ansatte enten i form af en messe eller som et åbent hus-arrangement. U-days for efter- og videreuddannelse skal skabe overblik og kendskab til de mange muligheder for opkvalificering samt muliggøre et positivt, fysisk møde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

HVORFOR/HVORHEN: Arbejdsstyrken i Aarhus Kommune skal opkvalificeres. Både for at styrke den enkelte medarbejders arbejdsliv og for at imødekomme virksomhedernes behov, der konstant er i forandring blandt andet som konsekvens af den øgede digitalisering og automatisering. Det er derfor

⁴ ”Analyse af individers og virksomheders brug af voksen- og efteruddannelse”, Epinion 2017

⁵ www.voksenuddannelse.dk

nødvendigt med en indsats på både lokalt og nationalt niveau, der ikke kun skaber overblik over tilbuddene, men også motiverer til at benytte sig af dem. Indsatsen skal involvere arbejdsmarkedets parter, uddannelsesinstitutionerne og Aarhus Kommune.

HVEM: Aarhus Kommune, Region Midtjylland, relevante uddannelsesinstitutioner, folkeoplysningen samt lønmodtager- og arbejdsgiverorganisationer. Eventuelt nedsættelse af arbejdsgruppe med ansvar for videre udvikling af kampagne og U-days for voksne.

RESSOURCER: Afklares løbende.

3

INFRASTRUKTUR

INFRASTRUKTUR

Aarhus vokser med hastige skridt. Det er positivt og et tydeligt bevis på, at Aarhus er et attraktivt sted at bosætte sig og drive virksomhed. Men med væksten i både antallet af indbyggere og arbejdspladser, følger også et øget pres på infrastrukturen i, til og fra Aarhus, og det betyder, at fremkommeligheden forringes.

Det skyldes dels, at der bliver flere om at bruge infrastrukturen, byen og byområdet, dels at der generelt opleves et øget transportbehov og et øget bilejerskab. F.eks. er trafikken på det danske motorvejsnet i løbet af det sidste årti vokset med 33 %. I løbet af det sidste årti er antallet af personbiler i Danmark steget med 22 %.

En fremskrivning af den aarhusianske trafik frem mod 2035 viser, at der forventes 35 % flere biler på Ringvejen, 40 % flere biler på Randersvej samt en væsentlig vækst i trafikken på øvrige indfaldsveje. Fremskrivningen er lavet på baggrund af de transportvaner, vi kender i dag, den forventede byvækst i Aarhus og Østjylland samt de forventede udbygninger af infrastrukturen.

I Aarhus og det østjyske bybånd er der en høj grad af pendling på tværs af kommunegrænserne mellem bopæl og arbejdsplads. Hver dag pendler 64.002 til arbejde i Aarhus, mens 37.702 pendler fra Aarhus til arbejdspladser hele Danmark – heraf sker den største ind- og udpendling til og fra den østjyske millionby (2017-tal). Særligt langdistancependlingen til Aarhus – dvs. pendling over 20 km – er steget med 25-30 % i perioden 2008-2017.

Denne udvikling inden for transportområdet kalder på handling – både i forhold til at sikre fremkommeligheden fremadrettet, og i forhold til at fremme en bæredygtig omstilling af vores samfund og vores by.

FN's Verdensmål #9 om industri, innovation og infrastruktur omhandler blandt andet et delmål om behovet for udvikling af infrastruktur af god kvalitet, som er pålidelig, bæredygtig og robust, og både regional og grænseoverskridende, med henblik på at støtte den økonomiske udvikling og menneskelig trivsel med fokus på fornuftig og lige adgang for alle.

Desuden rummer Verdensmål #9 en målsætning om, at infrastrukturen inden 2030 skal opgraderes for at gøre den bæredygtig med mere effektiv udnyttelse af ressourcer og øget brug af rene og miljøvenlige teknologier og industrielle processer.

En velfungerende infrastruktur er en af de vigtigste rammebetingelser for vækst og udvikling i Aarhus og Aarhusområdets erhvervsliv. Det skal både fra ind- og udland være let at komme til og fra Aarhus – også Aarhus Midtby – samt rundt i Aarhus, uanset om det drejer sig om transport af personer eller gods.

Derfor er der behov for, at vi har et konstant fokus på, hvordan vi bedst muligt indretter og udnytter vores infrastruktur og vores by, samt hvilke tiltag der er nødvendige for, at vi både sikrer god fremkommelighed men også sikrer et godt bymiljø og ikke mindst en bæredygtig udvikling, som spiller sammen med FN's Verdensmål.

Vi kan ikke alene bygge os ud af de fremkommelighedsproblemer, vi i Aarhusområdet står overfor, men er også nødt til at se på, hvilke alternative virkemidler vi kan gøre brug af som supplement til udbygninger og nyanlæg. Det drejer sig f.eks. om at ændre adfærd i forhold til, hvornår og hvordan vi transporterer os og om at anvende intelligente og teknologiske virkemidler.

I den forbindelse er der behov for en anerkendelse af, at individuel og kollektiv transport ikke er konkurrenter, men et supplement til hinanden for at skabe velfungerende mobilitetstilbud i Aarhus, som tilgodeser forskellige behov.

Aarhus Kommune har en ambition om at være CO₂ neutral i 2030 og har i løbet af de sidste ti år markant reduceret CO₂-udledningen. Transportområdet står for en væsentlig andel af CO₂-udledningen, men udledningen inden for transportområdet har imidlertid været mere eller mindre stagnerende. Det udfordrer mulighederne for at nå målsætningen om CO₂-neutralitet.

Det er derfor helt afgørende, at vi har fokus på, hvordan vi udvikler vores infrastruktur i en mere bæredygtig retning. I den sammenhæng er regeringens målsætninger, blandt andet i forhold omstilling af bilparken til fossilfrie drivmidler ved stop for salg af nye benzin- og dieslbiler fra 2030, særdeles interessante. Elbiler og lignende vinder stadig mere frem og vil have en væsentlig effekt i forhold til at fremme den grønne omstilling og vil reducere CO₂-udledningen fra transportsektoren på længere sigt, når hele eller størstedelen af bilparken er udskiftet.

Aarhus Kommune har i den sammenhæng igangsat arbejdet med en grøn transportplan, som blandt andet sætter retningen for, hvordan Aarhus Kommune som virksomhed selv bidrager til at reducere klimapåvirkningen fra kommunens egen transport. På den korte bane er der imidlertid ingen oplagte løsninger, som reducerer CO₂-udledningen markant. Derfor er der behov for at se på, hvordan vi kan reducere klimapåvirkningen fra transportområdet på anden vis, blandt andet ved hjælp af adfærdsændringer og teknologiske løsninger. Det gælder både for gods- og persontransporten. Vores opgave fremadrettet bliver derfor at få grøn transport og vækst til at gå hånd i hånd.

Et andet fokusområde er, hvordan vi henholdsvis får aktiveret byens borgere mere i forhold til cykling og gang/løb, samt hvordan vi bygger stier og grønne områder, som gør dette mest muligt attraktivt. Dette bidrager både til sunde borgere og til en bæredygtig omstilling af transporten.

INITIATIVER

E45

HVAD/HVORDAN: Interessevaretagelse med henblik på gennemførelse af en udvidelse af den østjyske motorvej E45 fra fire til seks spor på hele strækningen fra Vejle til Randers. I den forbindelse også udbygning af motorvejstilslutningerne, således at der ikke opstår kapacitetsproblemer til og fra E45.

HVORFOR/HVORHEN: Den østjyske motorvej E45 spiller en helt afgørende rolle for mobiliteten i Østjylland, både hvad angår transport af personer og gods. Trafikmængden på E45 er stigende, og store dele af strækningen mellem Vejle og Randers er præget af trængsel. Det forårsager dagligt store forsinkelser til gene for både pendlere og erhvervsliv og medfører øgede omkostninger for virksomhederne og dermed forringet konkurrenceevne.

-
Der er allerede gennemført en udvidelse af strækningen mellem Aarhus S og Skanderborg S, som har været hårdt belastet. En opgørelse fra Vejdirektoratet viser, at udvidelsen har haft en markant effekt, og at rejsehastigheden i de mest trængselsplagede tidsrum morgen og eftermiddag er øget fra 70/80 km/t før udvidelsen til 115 km/t efter udvidelsen. Det betyder, at en pendler, der dagligt kører mellem Skanderborg og Aarhus sparer samlet omkring 24 timer om året efter udbygningen af E45.

Der er igangsat VVM-undersøgelser af delstrækningerne Randers N – Aarhus N, Aarhus N – Aarhus S og Skanderborg S – Vejle N. Disse analyser ventes færdige i 2020, men der skal parallelt hermed, løbende arbejdes for at sikre politisk opbakning til projektet, når VVM-undersøgelserne er færdige, og der skal tages stilling til anlæg og finansiering af projekterne. I den sammenhæng er der også behov for at sikre tilstrækkelig kapacitet på motorvejstilslutningerne til og fra E45.

HVEM: Business Region Aarhus i samarbejde med relevante aktører fra erhvervsliv og organisationer m.fl.

RESSOURCER: Medgået tid.

Fast Kattegatforbindelse

HVAD/HVORDAN: Der skal løbende arbejdes for at sikre politisk opbakning på Christiansborg til en fast Kattegatforbindelse, samt via Kattegatkomitéen at bidrage til at kvalificere forundersøgelserne med henblik på at sikre det bedst mulige beslutningsgrundlag.

HVORFOR/HVORHEN: En fast Kattegatforbindelse mellem Jylland og Sjælland via Samsø vil skabe helt nye muligheder for at binde Danmarks to store

vækstcentre – Hovedstadsområdet og Østjylland – tættere sammen til ét sammenhængende vækstområde med tilstrækkelig kritisk masse. Det vil forbedre Danmarks internationale konkurrenceevne markant.

Der er i forbindelse med finansloven for 2019 afsat 60 mio. kr. til at gennemføre to foranalyser af en fast Kattegatforbindelse; en forundersøgelse af en ren vejforbindelse, og en forundersøgelse af en kombineret vej- og baneforbindelse. Hvis der kan opnås politisk opbakning, kan der på baggrund af forundersøgelserne igangsættes en VVM-undersøgelse og efterfølgende vedtages en anlægslov, således at projektet kan sættes i gang. En fast Kattegatforbindelse forventes at kunne være færdig i 2035.

HVEM: Kattegatkomitéen som sekretariatsbetjenes af Aarhus Kommune m.fl.

RESSOURCER: Medgået tid.

Marselistunnel

HVAD/HVORDAN: En tunnel under Marselis Boulevard skal bidrage til at fremtidssikre infrastrukturen til og fra Aarhus Havn samt sikre rammerne for den fortsatte udvikling af Aarhus og Østjylland.

HVORFOR/HVORHEN: Planerne om en tunnel under Marselis Boulevard omfatter en ca. to kilometer lang tunnel under den nuværende Marselis Boulevard i Aarhus C, som vil forbinde Aarhus Syd-motorvejen med Aarhus Havn.

Projektet er imidlertid udfordret af, at det kommunale anlægsloft spænder ben for, at projektet kan realiseres. Derfor arbejdes der løbende for at finde en løsning på, hvordan projektet kan realiseres udenom det kommunale anlægsloft f.eks. via et fælles kommunalt-statsligt selskab.

Desuden arbejdes der på at sikre bedst mulig fremkommelighed på Marselis Boulevard i anlægsperioden. I den forbindelse vurderes potentialet i en forlængelse af Værkmestergade.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med Aarhus Havn og evt. andre relevante aktører.

RESSOURCER: Aarhus Kommune i samarbejde med Aarhus Havn m.fl.

Aarhus Havn

HVAD/HVORDAN: Der skal løbende arbejdes for at sikre gode rammebetingelser og international tilgængelighed til Aarhus Havn med henblik på at sikre havnens internationale konkurrenceevne, herunder Aarhus Havns bidrag til den grønne omstilling.

HVORFOR/HVORHEN: Aarhus Havn er Danmarks førende erhvervshavn – herunder landets største containerhavn og offentlige bulkhavn. Aarhus Havn er desuden udpeget som en af to danske havne i det europæiske TEN-T core-network af havne. Derfor spiller Aarhus Havn en særdeles vigtig rolle ikke bare for Aarhus, men også for Danmark som helhed, blandt andet fordi en stor del af al import og eksport sker via Aarhus Havn.

Den fortsat positive udvikling af Aarhus Havn betyder, at der er stor efterspørgsel efter arealer. Aarhus Havn planlægger derfor en markant udvidelse i form af en ny yderhavn, som vil forøge havnens arealer betydeligt.

Dertil kommer, at Molslinjen i 2020 flytter sine aktiviteter til Østhavnen. Det vil medføre, at ca. 1 mio. biler årligt flyttes til Østhavnen.

Der er et øget fokus på Aarhus Havns arbejde med bæredygtighed og virksomhedens bidrag til den grønne omstilling herunder blandt andet reduktion af udledningen af CO₂, NOx og partikler fra de anløbende skibe, ikke mindst krydstogtskibene. På baggrund af en analyse af mulighederne for etablering af et landstrømanlæg til krydstogtskibe har Aarhus Havn lagt op til, at man vil arbejde på at etablere et landstrømanlæg, der får leveret 100 % grøn energi produceret af solceller og vindmøller på Aarhus Havn. Et sådant landstrømanlæg vil kunne anvendes af alle de ca. 7.000 skibe, der årligt anløber Aarhus Havn, og vil således ikke kun være begrænset til krydstogtskibe, samtidig med at det vil bidrage til at nå målsætningen om at være CO₂-neutral i 2030.

HVEM: Aarhus Havn i samarbejde med Aarhus Kommune, evt. med inddragelse af andre relevante aktører.

RESSOURCER: Medgået tid.

Aarhus Lufthavn A/S, herunder understøttelse af transporten til og fra lufthavnen

HVAD/HVORDAN: Fastholdelse og understøttelse af en fortsat positiv udvikling af Aarhus Lufthavn A/S i form af vækst i ruter og passagerer, samt understøttelse af transport til og fra lufthavnen i takt med passagerantallet i lufthavnen stiger.

HVORFOR/HVORHEN: Aarhus Lufthavn A/S gennemgår en positiv udvikling i form af vækst i både ruter og passagerer. Denne udvikling skal fastholdes og udvikles med henblik på at sikre, at Aarhus Lufthavn A/S også fremadrettet kan tilbyde Østjylland en velfungerende og attraktiv lufthavn, som kan bidrage til at sikre international tilgængelighed til og fra Aarhus og Østjylland.

Derfor skal der fortsat være fokus på at understøtte, at lufthavnen udvikler sig til at være økonomisk og kommercielt bæredygtig og udvikler sig i en retning, som især tilgodeser det østjyske erhvervslivs behov for en god lufthavnsbetjening. Der skal desuden løbende være fokus på, hvordan Aarhus Lufthavn udvikler sig i en miljømæssig bæredygtig retning, af hensyn til et overordnet

mål om være kommercielt og økonomisk bæredygtig.

Der skal som supplement hertil løbende arbejdes for at sikre, at tilgængeligheden til og fra lufthavnen er velfungerende og lever op til den øgede aktivitet i lufthavnen, blandt andet i form af velfungerende og hyppige busforbindelser.

HVEM: Aarhus Lufthavn i samarbejde med Aarhus Kommune og den øvrige ejerkreds.

RESSOURCER: Medgået tid. Hertil kommer, at Aarhus Kommune har ydet økonomiske tilskud til udviklingen af Aarhus Lufthavn A/S.

Udbygning af letbanenettet evt. i form af BRT

HVAD/HVORDAN: Der skal løbende arbejdes for at realisere letbanens etape 2 med henblik på at understøtte en moderne og effektiv kollektiv transport i Aarhus. I den forbindelse er der lagt op til en principiel drøftelse i Aarhus Byråd af blandt andet teknologiske løsninger, herunder BRT.

HVORFOR/HVORHEN: I 2017 åbnede Danmarks første letbane i Aarhus. Letbanen bidrager til at sikre en moderne og effektiv kollektiv transport i Aarhus. Foruden den første etape er der derfor igangsat forundersøgelser og VVM-undersøgelser af de strækninger, der indgår i letbanens etape 2. Der er lagt op til en principiel drøftelse i Aarhus Byråd af en række alternativer både med hensyn til linjeføring og teknologier, idet BRT – en højklasset busforbindelse i eget trace – kan være et alternativ til en letbane.

Letbanens etape 2 omfatter følgende strækninger:

- En letbanelinje til Aarhus Ø
- En letbanelinje mellem baneterrænet bag Spanien i Aarhus C og Brabrand
- En letbanelinje mellem Lisbjergskolen og Hinnerup. Her er der også planer om et Parkér & Rejs-anlæg lige op ad E45 ved Søften

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med de øvrige aktører i Letbanesamarbejdet.

RESSOURCER: Medgået tid, samt medfinansiering af VVM-analyser og kommende etaper af letbanen.

Elektrificering af den østjyske længdebane

HVAD/HVORDAN: Løbende interessevaretagelse med henblik på at sikre gennemførelse af elektrificering af det østjyske hovedbanenet mellem Fredericia og Aarhus/Aalborg og undgå yderligere forsinkelser af projektet.

HVORFOR/HVORHEN: Elektrificering af det danske hovedbanenet har til formål at skabe rammerne for en langt mere moderne og fremtidssikret jernbane

med eldrevne tog. Elektrificering af jernbanens hovednet vil være et væsentligt skridt i retning mod at fremme bæredygtig kollektiv transport og reducere CO₂-udledningen, idet de nuværende dieseltog erstattes af eldrevne tog, som belaster miljøet mindre. Dertil kommer, at elektrificeringen også vil medføre en billigere og mere stabil drift, herunder højere hastigheder, hurtigere acceleration, mindre støj mv. Elektrificering af banenettet vil desuden betyde, at Danmark får et overordnet banenet svarende til det meste af Europa. Alt sammen faktorer, som styrker den kollektive transport og bidrager til at gøre den kollektive transport et attraktivt alternativ.

En del af hovedbanenettet i Danmark er elektrificeret, men ikke den østjyske længdebane mellem Fredericia og Aalborg, hvilket betyder at banenettet i Østjylland ikke er tilstrækkeligt rustet til fremtiden.

En forudsætning for, at banenettet kan elektrificeres, er, at det nye signalprogram ERTMS er udrullet. I øjeblikket er situationen imidlertid den, at udrulningen af signalprogrammet er forsinket, og det medfører, at også elektrificeringen forsinkes betydeligt.

Der er derfor behov for, at der vedvarende bevares et politisk pres med henblik på at sikre, at projektet realiseres og ikke forsinkes yderligere.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med relevante aktører, herunder de berørte kommuner på strækningen

RESSOURCER: Medgået tid.

Sikre fremkommelighed via et effektivt, sikkert og klimavenligt kommunalt mobilitetssystem

HVAD/HVORDAN: Sikring af fremkommeligheden i, til og fra Aarhus via et effektivt, sikkert og klimavenligt kommunalt mobilitetssystem ved hjælp af adfærdsregulerende incitamenter og reguleringer, anvendelse af nye og intelligente teknologier, som supplement til udvidelser af eksisterende infrastruktur og nyanlæg.

HVORFOR/HVORHEN: I takt med byens vækst og dermed også presset på infrastrukturen i, til og fra Aarhus øges, er der behov for et vedvarende fokus på at sikre tilstrækkelig kapacitet til og fra Aarhus – herunder også midtbyen – og rundt i Aarhus. Det handler om at forbedre og fremtidssikre det overordnede kommunale vejnet, så særligt byens indfaldsveje er gearret til at håndtere trafikken til og fra byen, og modvirke, at der opstår flaskehalse ved opkoblingen til det nationale vejnet. Det drejer sig f.eks. om udvidelse af Viborgvej og etablering af Beder-Beringvejen. Samtidig handler det også om at sikre gode adgangsforhold til særligt de store erhvervsområder, f.eks. i Skejby og Viby Syd og til Aarhus Havn.

Sikring af fremkommeligheden kan ske ved brug af forskellige virkemidler,

herunder både intelligente teknologier, adfærdsregulerende incitamenter og reguleringer og udvidelser. Samtidig handler det om at få de forskellige indsatsområder – vejnettet, ITS, den kollektive trafik og cykling og gang – til at spille sammen.

En række af de udfordringer, der opleves ved infrastrukturen i, til og fra Aarhus og Aarhusområdet, hænger sammen med den måde, vi færdes i trafikken på. Det handler f.eks. om, hvornår vi transporterer os, og hvordan vi transporterer os. I den sammenhæng kan der med fordel sættes øget fokus på samkørsel og de både trængselsmæssige og klimamæssige gevinster, der opnås ved, at medarbejdere i byens offentlige og private virksomheder kører flere sammen.

Aarhus er i dag langt fremme i forhold til at udnytte teknologiske og intelligente løsninger i trafikafviklingen. Intelligent trafikstyring (ITS) gør det blandt andet muligt at regulere kryds og give bestemte transportformer prioritet på forskellige tidspunkter, sikre grøn bølge og anvise, hvilken vej der er hurtigst fra A til B. Denne position bør Aarhus fastholde og sætte yderligere fart på ved at udnytte de muligheder, der allerede findes eller er under udvikling.

I forhold til at sikre fremkommeligheden i, til og fra Aarhus, kan følgende konkrete indsatser undersøges nærmere:

- Se på mulighederne for neddrosling af udvalgte sideveje til indfaldsvejene, med henblik på at give prioritet og sikre flow på de overordnede veje
- Afsøge mulighederne for etablering af park'n'ride anlæg, med henblik på at fremme brugen af den kollektive transport i den centrale del af byen og forbedre forholdene for pendlere til Aarhus
- Kortlægge mulighederne for at etablere vendbare 2+1 veje, som kan vende trafikken i forhold til, i hvilken retning behovet er størst

HVEM: Aarhus Kommune, evt. i samarbejde med erhvervsliv og andre relevante aktører.

RESSOURCER: Afklares løbende. Der er i forbindelse med budgetforliget for 2020 afsat 2,5 mio. kr. i hhv. 2022 og 2023 til analyse, skitseprojektering og VVM mhp. forbedring af fremkommeligheden på Ringvejen.

Godstransport i midtbyen

HVAD/HVORDAN: Aflastning af fremkommelighedsudfordringerne i Aarhus Midtby ved at se på mulighederne for at distribuere gods til midtbyen på nye tidspunkter og evt. på nye måder.

HVORFOR/HVORHEN: Fremkommelighedsudfordringerne i, til og fra Aarhus Midtby forværres af, at der foruden persontrafikken, også skal leveres gods til midtbyen i dagtimerne, hvor trafikken er hårdest belastet. Det medfører øget transporttid og dermed øgede omkostninger for fragtmændene, hvilket også er til gene for de øvrige trafikanter i midtbyen, da det er sværere at komme frem.

En måde at afhjælpe dette på kan være ved at flytte distributionen af gods til midtbyen til andre tidspunkter f.eks. om natten, hvor lastbilerne ikke er til gene for den øvrige trafik. Det kræver imidlertid, at der kan dispenseres fra de gældende regler i forhold til levering af gods, renovation mv. samt en accept fra beboere i midtbyen af mulige støjgener. For at mindske støjgener kan der f.eks. etableres en forsøgsordning til et begrænset antal køretøjer samt stilles krav om, at der i videst mulige omfang tages hensyn til beboere ved f.eks. at anvende støjdæmpende foranstaltninger og køretøjer.

Desuden opfordres til løbende dialog mellem byens fragtmænd, byens aktører og Aarhus Kommune, med henblik på at afsøge mulighederne for fælles distribution af gods til midtbyen og derved reducere antallet af lastbiler til midtbyen.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med fragtmændene og byens aktører, f.eks. Aarhus Cityforening og Strøgforeningen.

RESSOURCER: Medgået tid.

Grøn Transportplan

HVAD/HVORDAN: Omstilling af Aarhus Kommunes egen transport således at den er fossilfri i 2030, som bidrag til at opfylde målsætningen om at Aarhus Kommune skal være CO₂-neutral i 2030.

HVORFOR/HVORHEN: Aarhus Byråd besluttede i forbindelse med vedtagelsen af Klimaplan 2016-2020, at der skal udarbejdes en plan for, hvordan Aarhus Kommunes egen transport bliver fossilfri i 2030. Planen er opdelt i to etaper, hvoraf fase 1 er vedtaget i 2019 og omhandler opstilling af en fælles ramme og syv straks-tiltag, mens fase 2 omhandler udarbejdelsen af Grøn Transportplan 2030 og skal vedtages i 2020.

Aarhus Kommunes egen transport har en beskedent størrelse i forhold til den samlede bilpark i Aarhus, men omstillingen af Aarhus Kommunes egen transport til at være fossilfri, vurderes alligevel at have en indirekte effekt ud i det omgivende samfund, når kommunen som en af de største virksomheder i kommunen stiller krav til sig selv og sine leverandører.

Omstillingen af Aarhus Kommunes transport er opdelt i følgende tre selvstændige indsatsområder, hvor der med forskellige virkemidler igangsættes nye tiltag til grøn omstilling både på den korte bane og over tid:

- Egen flåde og kørsel
- Befordring af borgere
- Levering af varer og tjenesteydelser

Aarhus Kommunes CO₂-udledning fra transport kan reduceres ved hjælp af initiativer, som virker ved enten at begrænse transporten eller ved brug af fossilfrie drivmidler og transportformer. De syv straks-tiltag, som indgår i fase 1,

vedrører således både koordineret flådestyring, nye grønne biler, øget brug af cykler, markedsdialoger mv.

Med fase 1 igangsættes en række vigtige procedureændringer, der skal påbegyndes nu, for at organisationen er rustet til løbende at følge markedsudviklingen og de grønne skift, der kommer i et hastigt tempo i de kommende år. Der tages desuden hul på markedsdialoger med både operatører inden for befordring af borgere (specialkørsel) og leverandører af varer og tjenesteydelser, og i den forbindelse drøftes blandt andet krav, teknologier og konkrete forhold inden for den specifikke branche. Fremadrettet vil klimavenlig transport og flåde også indgå som et tildelingskriterie i forbindelse med kommunens udbud vedr. befordring og levering af varer og tjenesteydelser.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med relevante parter.

RESSOURCER: Afklares løbende.

Mobilitet som en Service (MaaS)

HVAD/HVORDAN: Projektet ”Mobilitet som en Service” (MaaS) er et initiativ i regi af Business Region Aarhus, som handler om at se på det samlede mobilitetssystem, således at det for borgerne bliver et sammenhængende system på tværs af individuel og kollektiv trafik samt dele- og flowordninger.

Helt konkret skal projektet ved hjælp af ny teknologi tilbyde borgerne i Østjylland én samlet platform i form af en app, hvor borgerne kan se mulige transportmuligheder for en rejse fra A til B, samt pris og rejsetid. Appen kan som supplement til den kollektive trafik også vise mulighed for samkørsel, og derved får borgerne forbedrede muligheder for at danne sig et samlet overblik og vælge den rejseform, der passer bedst, herunder forbedrede muligheder for fleksibel samkørsel. Ved at forbedre rammerne for samkørsel kan projektet endvidere bidrage til at reducere CO₂-udledningen fra transporten, idet antallet af biler på vejene reduceres.

HVORFOR/HVORHEN: I takt med at befolkningstilvæksten medfører et øget pres på infrastrukturen, forringes mobiliteten, med mindre der sker markante udbygninger af infrastrukturen. Derfor er der behov for at se på, om infrastrukturen kan udnyttes på en smartere måde som supplement til de nødvendige udbygninger af infrastrukturen.

Formålet med projektet ”Mobilitet som en Service” er tosidigt med henblik på

- dels at skabe bedre mobilitet i Business Region Aarhus kommunerne ved at samle alle mobilitetstilbud og udbyde samkørsel på en smart platform. Det vil øge rejseuddraget for folk uden bil.
- dels at øge brugen af samkørsel og kollektiv transport på ruterne ind til Aarhus, så trængslen reduceres, og parkeringspresset begrænses.

Hvis man kan opnå, at blot en del af bilisterne vil tage andre med på deres tur, så vil det give en bedre mobilitet uden for bykernerne. Samtidigt vil der kunne komme det samme antal personer til centrum og erhvervsområder i

byerne med færre biler og dermed betyde mindre trængsel og færre parkerede biler. Hvis et MaaS system kunne få flere til at køre sammen, ville det være en gevinst for alle, herunder også reduktionen af CO₂-udledningen fra transporten. Der gennemføres i øjeblikket tests af projektet frem til forsommeren 2020.

HVEM: Business Region Aarhus – herunder Aarhus Kommune – i samarbejde med FDM, Gomore, Midttrafik, Rejseplanen, VOI, Donkey Republic, Aarhus Universitet, samt virksomhederne Fluidtime og Zify.

RESSOURCER: Projektet er finansieret af Business Region Aarhus og FDM. Projektkoordination er medgået tid fra Aarhus Kommune.

4

BYUDVIKLING

BYUDVIKLING

Aarhus er en attraktiv by. Hvert år vokser Aarhus med ca. 5.000 indbyggere, og dermed er vi hastigt på vej til at indfri ambitionen om, at vi i 2050 skal være 450.000 indbyggere i Aarhus Kommune. Samtidig stiger antallet af arbejdspladser årligt med ca. 4.000 i Aarhus. En lignende positiv udvikling gør sig gældende i Business Region Aarhus, og det er medvirkende til, at flere og flere pendler på tværs af kommunegrænserne i Østjylland.

Udvikling i indbyggere og arbejdspladser er positiv, men med væksten følger imidlertid også et øget behov for at udvikle byens fysiske rammer.

Den fortsatte urbaniseringstendens, samt tendenser i forhold til øget digitalisering og e-handel og et øget fokus på klima og bæredygtighed, skaber et ændret billede af bylivet og nødvendiggør, at vores by og byudvikling geares til fremtiden.

Vores by skal være gearret til at kunne håndtere de ambitioner, der er til både vækst og bæredygtighed – både miljømæssig, social og økonomisk bæredygtighed, men også gearret til at håndtere de muligheder og udfordringer, der kan følge med. For at vi kan udbygge og fastholde Aarhus' position som en attraktiv, levende og international by at bo og arbejde i, skal byen udvikles sådan, at vi på bedst mulig vis håndterer de behov, der følger med at blive flere indbyggere og en ændret brug af byen, og det skal ske på en bæredygtig måde.

FN's Verdensmål #11 omhandler bæredygtige byer og lokalsamfund, og et af delmålene herunder går på, at byudvikling inden 2030 skal gøres mere inkluderende og bæredygtig, samt at kapaciteten skal øges til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og styring i alle lande. Det mål skal vi naturligvis også arbejde efter i Aarhus.

Helt overordnet skal byudviklingen bidrage til at

- Sikre rammer for økonomisk vækst og et attraktivt hverdagsliv
- Sikre en by i social balance
- Spare på ressourcerne
- Sikre en robust by

Planstrategien og kommuneplanen for Aarhus Kommune sætter retningen for, hvordan Aarhus skal udvikle sig og sikre de fysiske rammer til at kunne udleve visionerne.

Det gælder blandt andet om at sikre tilstrækkelige arealer til bosætning og erhverv samt offentlige formål. Til det formål har Aarhus Byråd i efteråret 2019 vedtaget en strategi for opkøb og salg af arealer til byudvikling. Strategien skal bidrage til, at der er både tilstrækkelig og relevante arealer til rådighed for

byudvikling, på kort og langt sigt. Aarhus Kommune ønsker at udøve en opsøgende og aktiv arealudviklingsindsats, så det sikres, at kommunens politikker og mål kan realiseres.

Men det gælder også om at få byudvikling, infrastrukturudvikling, bæredygtighed mv. til at spille sammen, så vi samtidigt både sikrer plads til nye indbyggere, virksomheder mv., sikrer god fremkommelighed og aktivt arbejder for at kunne indfri ambitionen om at være CO₂-neutrale i 2030 og lever op til målet om at være en god by for alle.

Med kommuneplanen for Aarhus Kommune, som blev vedtaget i 2017, er der lagt op til, at byudviklingen i Aarhus baseres på en tostrengt strategi, som fokuserer på løbende omdannelse af den eksisterende by mhp. større grad af livability i de enkelte bydele, samt byvækst i nye byer på bar mark.

Formålet hermed er at udnytte arealressourcerne mest effektivt, med henblik på at sikre de fysiske rammer for den forventede vækst samt skabe potentiale for endnu klogere vækst.

Helt konkret betyder det, at byvæksten koncentrerer sig dels i en række akser, hvor de eksisterende byområder kites bedre sammen med ny bebyggelse ind mellem den eksisterende by, dels i nye byer – specielt Lisbjerg og Nye.

En række af de bynære områder i Aarhus, der i disse år gennemgår en markant transformation, skal bl.a. bidrage til at sikre, at byen fastholder sin position som en levende og attraktiv by. Det drejer sig bl.a. om det tidligere Godsbanearreal, Sydhavns kvarteret, det tidligere Amtssygehus og det tidligere Kommunehospital på Nørrebrogade, ligesom også Aarhus Ø fortsat er under udvikling.

INITIATIVER

Opfølgning på Kommuneplan og Planstrategi

HVAD: Der skal løbende arbejdes for udmøntningen af Kommuneplan 2017 og Planstrategi 2020-2023, herunder relevante temaplaner, med henblik på at realisere byrådets erhvervsmæssige vækstsmål.

HVORFOR: Planstrategien og kommuneplanen udstikker rammerne for Aarhus Kommunes udvikling. Aarhus gennemgår i disse år en markant vækst og udvikling, og ambitionen er, at vi i 2050 skal være 450.000 indbyggere i Aarhus Kommune. Med planstrategien og kommuneplanen opstilles rammerne for den fysiske vækst- og udvikling, som skal bidrage til, at disse vækstsmål kan indfries. Der skal i den forbindelse løbende følges op på udmøntningen af kommuneplanen og planstrategien, herunder også temaplanen om detailhandel, samt

samspillet med erhvervsudviklingen og den fysiske udvikling, og om de understøtter hinanden.

HVEM: Aarhus Kommune.

RESSOURCER: Medgået tid.

Bidrag til udarbejdelsen af Kommuneplan 2021-2024

HVAD: Den nuværende kommuneplan gælder for perioden 2017-2020, og der skal derfor udarbejdes en ny kommuneplan for perioden 2021-2024.

HVORFOR: Der skal i forbindelse med udarbejdelsen og implementeringen af Kommuneplan 2021-2024 løbende bidrages til og arbejdes for at sikre rammerne for at kunne indfri Aarhus Kommunes ambition om at være 450,000 indbyggere i 2050. I den sammenhæng skal der bidrages til at sikre samspil mellem erhvervsudviklingen og den fysiske udvikling, og at disse understøtter hinanden i den kommende kommuneplan.

HVEM: Aarhus Kommune.

RESSOURCER: Medgået tid.

Strategi for udvikling af erhvervsarealerne i Aarhus

HVAD/HVORDAN: Der skal skabes bedre rammevilkår for erhvervslivet i Aarhus gennem en optimering af byens erhvervsarealer, så der også fremover er plads og attraktive lokaliseringmuligheder for virksomheder, der ønsker at udvide og for nye virksomheder, der vil bosætte sig i Aarhus

HVORFOR/HVORHEN: Antallet af arbejdspladser i Aarhus vokser. En stor del af det stigende antal arbejdspladser kan etableres i områder, hvor der også findes boliger, dvs. i det der i kommuneplanen kaldes ”den blandede by”. Men, der er samtidig brug for deciderede erhvervsområder med plads til virksomheder, der kan påvirke omgivelserne miljømæssigt, som har brug for god plads eller som ønsker at ligge helt tæt på motorvejene. Det er den fremtidige udvikling i disse områder, der vil være fokus på i temaplanlægningen for erhvervsarealer, der udgør en central del af den samlede strategi for udvikling af erhvervsarealerne i Aarhus.

Plads til eksisterende og nye virksomheder i erhvervsområder kan skabes på tre måder:

- Udvikling og fortætning af de eksisterende, udbyggede erhvervsområder
- Udvikling og ibrugtagning af de ubebyggede arealer udlagt til erhverv
- Udpegning af perspektivarealer til fremtidig byvækst, hvis det viser sig, at de nuværende arealudlæg ikke kan opfylde alle behov

Derfor arbejdes der med udarbejdelsen af en strategi for udviklingen af Aarhus Kommunes erhvervsarealer, herunder en temaplan for den fysiske udvikling af erhvervsarealerne.

HVEM: Aarhus Kommune.

RESSOURCER: Afklares efterfølgende.

Udvikling af nye og eksisterende bydele

HVAD/HVORDAN: Aarhus gennemgår en markant udvikling, som bl.a. betyder, at en række bydele transformeres som led i, at byen også fremadrettet er et attraktivt sted at bo og drive virksomhed samt understøtter byens visioner. I den forbindelse skal udviklingen af nye og eksisterende bydele understøttes.

HVORFOR/HVORHEN: Det ene spor i Aarhus Kommunes byudviklingsstrategi omhandler løbende omdannelse af den eksisterende by mhp. større grad af livability.

Det gælder bl.a. Sydhavns kvarteret, som i de kommende år omdannes til et attraktivt erhvervsområde, som udover veletablerede virksomheder også rummer kreative iværksættere, samtidig med at der skabes plads til rekreative områder og byens socialt udsatte. Også Godsbanearialet er et eksempel på, hvordan der skabes et nyt brokvarter i de tidligere DSB-ejede arealer i Aarhus Midtbyen. Godsbanearialet bliver Aarhus' nye kreative bydel, som rummer bl.a. ny arkitektskole, boliger og erhverv, og hvor byrummene er indrettet til at understøtte byliv, møder og aktiviteter for alle. På arealet, som tidligere har huset Kommunehospitalet, vil Aarhus Universitet i samarbejde med Aarhus kommune og en række andre aktører udvikle en ny campus under navnet Universitetsbyen, som i tæt sammenhæng med den eksisterende Universitetspark vil fremstå som en ny bydel.

Udviklingen på Katrinebjerg er desuden et godt eksempel på, hvordan man via byomdannelse kan transformere et område til en attraktiv bydel, der understøtter byens visioner inden for erhverv, forskning og uddannelse. Denne byomdannelse skal understøttes, således at der kan skabes gode og attraktive bydele med stor grad af livability, samtidig med at vi på bedst mulig vis udnytter byens arealer og skaber de rette rammer for at imødekomme byens vækst.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med relevante aktører.

RESSOURCER: Afklares løbende.

Implementering af Opkøbs- og Grundsalsstrategi

HVAD/HVORDAN: Aarhus Byråd har i september 2019 vedtaget strategi for opkøb og salg af arealer til byudvikling. Der skal løbende bidrages til implementeringen heraf med henblik på at sikre, at der er både tilstrækkelige og relevante arealer til rådighed for byudvikling – herunder erhvervsarealer – på både kort og langt sigt.

HVORFOR/HVORHEN: Aarhus Kommune skal med en opsøgende arealudviklingsindsats spille en aktiv rolle som grundejer og udvikler af arealer. Strategien skal bidrage til, at der er relevante arealer til rådighed for by- og erhvervsudvikling på både kort og langt sigt. I den sammenhæng skal der aktivt arbejdes for samspil mellem erhvervslivets behov og Aarhus Kommunes arealudviklingsindsats.

HVEM: Aarhus Kommune.

RESSOURCER: Afklares løbende.

5

STARTUPS, SCALEUPS, VIRKSOMHEDER OG INVESTORER

STARTUPS, SCALEUPS, VIRKSOMHEDER OG INVESTORER

Med 14.000 nye private arbejdspladser de seneste 3 år, et stigende antal startups og et historisk højt investeringsniveau er der i 2019 et meget højt aktivitetsniveau hos virksomheder, startup-, scaleup- og investor-miljøet i Aarhus.

Virksomheder, startups, scaleups og investorer er nøglen til innovation, vækst og jobskabelse. I et globalt marked med høj grad af omskiftelighed og konkurrence stilles der stadigt større krav til fremtidens virksomheder om at være omstillingsparate og innovative. Levetiden og omskifteligheden i eksisterende virksomheder ændrer sig med større og større hastighed. I 1958 var levetiden på en Fortune 500-virksomhed 61 år, mens den i 2015 var reduceret til kun 25 år. Samtidig er flere og flere virksomheder en del af en global virkelighed i globale værdikæder, hvor usikkerhed i omverdenen, beslutningskompetencer i virksomhederne og konkurrencen om investeringerne håndteres andre steder end i Aarhus.

Startup-, scaleup- og investor-miljøet er ligeledes under stor forandring. Der etableres årligt ca. 1.200 nye iværksættervirksomheder i Aarhus, og de virksomheder, der er etableret indenfor de seneste 5 år, har allerede nu bidraget med mere end 8.500 nye arbejdspladser. Danske og internationale analyser peger på, at Aarhus har et uforløst potentiale med mulighed for at nå et niveau på 1.800 iværksættere om året og 14.500 nye arbejdspladser fra iværksættere, som er etableret indenfor de seneste fem år. Miljøet i Aarhus har desuden et udpræget behov for langt bedre relationer til hinanden, til relevante investorer, til talent og til partnere. Derfor har *Partnerskaber for bæredygtig vækst* fokus på at videreudvikle startup-, scaleup- og investor-miljøet.

Aarhus har i de senere år fået mange nye virksomheder og arbejdspladser, som har flyttet til, udvidet og/eller flyttet rundt i Aarhus. Der skal fortsat være fokus på at være tæt på de virksomheder, som har et særligt behov, når de skal etablere sig eller udvide i Aarhus og på investeringsfremme med salg og markedsføring af Aarhus samt på at servicere virksomheder, som skaber arbejdspladser i Aarhus. De etablerede virksomheder skal på samme vis løbende plejes og opsøges for derigennem at få vigtige input til udviklingen af Aarhus som en erhvervsvenlig og attraktiv by.

På myndighedssiden er den kommunale sagsbehandling blevet forbedret de seneste år. Væksten i Aarhus betyder, at byggeaktiviteten i disse år er høj og

øger antallet af sager. Erhvervslivets tilfredshed med sagsbehandlingen er steget, men der er fortsat et behov for at forbedre sagsbehandlingstiderne, så de er på niveau med de nationale målsætninger. Derfor er der behov for kontinuerligt at sikre en god, dialogbaseret og serviceorienteret myndighedsbetjening.

Som følge af Lov om erhvervsfremme skal regionerne ikke længere drive selvstændig regional erhvervs- og vækstpolitik. I stedet er Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse etableret som et nyt nationalt niveau i erhvervsfremmesystemet, der skal igangsætte og finansiere decentrale erhvervsfremmeindsatser, som tidligere blev igangsat og finansieret af regionerne. Derudover udgør kommunerne sammen med de tværkommunale erhvervshuse og den digitale erhvervsfremmeplatform ”Virksomhedsguiden.dk” kernen i den decentrale erhvervsindsats. Aarhus Kommune vil derfor i tæt samspil og i dialog med blandt andet Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, Erhvervshus Midtjylland, innovationsnetværkene, Vækstfonden og Innovationsfonden mv. arbejde for, at de aarhusianske virksomheder får størst muligt udbytte af de eksisterende tilbud.

INITIATIVER

Let adgang for iværksættere og virksomheder i Aarhus til vejledning om drift og udvikling af deres virksomheder

HVAD/HVORDAN: Iværksættere og SMV’ere har primært tre indgange til offentlig finansieret erhvervsservice. For det første tilbyder Aarhus Kommune i regi af StartVækst Aarhus personlig vejledning og sparring til iværksættere og virksomheder i forhold til opstart og drift af deres virksomhed. Desuden arrangerer StartVækst Aarhus en række events, som bl.a. kan give indblik i iværksætterlivet.

For det andet tilbyder Erhvervshus Midtjylland mere specialiseret erhvervsservice, dvs. mere specifik vejledning om drift og udvikling af deres virksomheder. Erhvervshuset er desuden den lokale indgang til statens ordninger inden for eksport, internationalisering, finansiering og innovation.

For det tredje er der i forbindelse med Lov om erhvervsfremme 2018 etableret en national digital platform med navnet ”Virksomhedsguiden.dk”, hvor formålet er at give virksomheder digital adgang til vejledning og information om opstart, drift og udvikling af virksomhed. Virksomhedsguiden, der er udarbejdet af Erhvervsstyrelsen, henvender sig navnlig til iværksættere og små og mellemstore virksomheder, og skal bl.a. give et overblik over de tilbud, der udbydes på tværs af den offentlige erhvervsfremmeindsats – lige fra den lokale erhvervsservice til statens ordninger.

HVORFOR/HVORHEN: Det er vigtigt, at de aarhusianske iværksættere og SMV'ere ved, at der er gratis hjælp at hente om opstart, drift og udvikling af deres virksomheder, og at de benytter tilbuddene, når de har behovet. Aarhus Kommune vil derfor i tæt samarbejde med StartVækst Aarhus, Erhvervshus Midtjylland og Erhvervsstyrelsen følge brugen af de forskellige erhvervsrådgivnings- og løbende arbejde for, at der sker en koordinering af tilbuddene, og at de matcher virksomhedernes behov.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde Erhvervshus Midtjylland og Erhvervsstyrelsen.

RESSOURCER: Der er frem til og med 2020 afsat 1,8 mio. kr. årligt til finansiering af StartVækst Aarhus, desuden bidrager Aarhus Kommune årligt med 8,9 mio. til medfinansiering af Erhvervshus Midtjylland.

Udløs potentialet i startup-, scaleup- og investormiljøet i Aarhus

HVAD/HVORDAN: I 1. halvår af 2019 har Aarhus Kommune haft nedsat en taskforce med fokus på at udvikle startup, scaleup- og investormiljøet i Aarhus. Taskforcen, som er sammensat på tværs af relevante partnere i økosystemet ud fra en quadruple helix tankegang, har peget på 10 pejlemærker til at udvikle miljøet i Aarhus:

- Fastholde og udvikle succesfulde scaleups
- Flere og endnu mere aktive investorer
- Flere og endnu bedre startup houses, incubators og co-working spaces
- Flere partnerskaber med eksisterende virksomheder og organisationer
- Understøtte uddannelsesinstitutionernes strategier og planer
- Skarpt fokus på industrier og sub-sektorer med særligt potentiale
- Udvikle, fastholde og tiltrække talent, specialister og ledere
- Flere events og muligheder for gode råd på vejen
- Tell the story og manifestér Aarhus' position – først i DK og efterfølgende internationalt
- Tættere og bedre samarbejde i økosystemet og med endnu bedre link til relevante partnere, økosystemer og beslutningstagere andre steder

HVORFOR/HVORHEN: Der synes at være et uforløst potentiale i startup-, scaleup- og investormiljøet i Aarhus-området. Det skal blandt andet også ses i sammenhæng med, at Aarhus i de seneste 10 år ikke har haft samme positive udvikling som f.eks. i København, hvor der er udviklet mange nye tiltag i iværksætter-miljøet. En udvikling som afspejles i beskæftigelsestallene. Iværksætternes jobskabelse faldt kraftigt i forbindelse med finanskrisen. I København er jobskabelsen i perioden dog reetableret og vokset med 10 %, mens den i Aarhus har stabiliseret sig på et niveau, som er et fald på 27 % siden 2008.

Derfor har taskforcen peget på, at startup- og scaleupmiljøet har mulighed for at realisere et potentiale, få langt bedre relationer til hinanden, til relevante investorer og investormiljøet, til rekrutteringsmuligheder samt til relevante

nationale og internationale partnere. Som strategisk ambition i et 2025-sigte pegede taskforcen på et potentiale for at gå fra 1.200 til 1.800 nye iværksættere om året og en vækst i jobskabelsen fra 8.500 til 14.500 arbejdspladser hos iværksættervirksomheder, som er startet inden for de seneste 5 år. Dvs. et potentiale på 600 nye iværksættere og 6.000 flere arbejdspladser.

Hovedformålet er, at startups og scaleups skal opleve, at det er nemmere at komme i kontakt med potentielle investorer, at rekruttere gode medarbejdere, ledere og specialister, at få markedsadgang via samarbejder samt at få adgang til faciliteter til R&D og prototyping.

HVEM: Der skal ud fra en quadruple helix tankegang sammensættes en ansvarlig partnerkreds til prioriterede initiativer.

RESSOURCER: Udviklingsmidler og medgået tid fra partnerkredsen – samt evt. suppleret af opnået støtte og lign.

MIT REAP

HVAD/HVORDAN: Aarhus Universitet, Region Midtjylland, Grundfos, startupvirksomheden UNSILO, Færchfonden, Incuba og Aarhus Kommune deltager i perioden medio 2018 – medio 2020 i det prestigefyldte Regional Entrepreneurship Acceleration Program (REAP), som ledes af det amerikanske eliteuniversitet Massachusetts Institute of Technology (MIT). Det er første gang, at Danmark deltager med en region i programmet.

Formålet med det 2-årige program er, at aktørerne i REAP-gruppen skal arbejde tæt sammen om at få et stærkt økosystem op at stå med fokus på at støtte opstart og vækst af innovationsdrevne virksomheder. I løbet af de 2 år, programmet kører, vil der blandt andet skulle laves en undersøgelse af regionens styrker og svagheder inden for innovation og iværksætteri, og på baggrund af denne vil der blive udformet en strategi og handleplan med henblik på at forbedre rammerne for de innovationsdrevne virksomheder.

HVORFOR/HVORHEN: Deltagelsen i REAP skal styrke innovation, iværksætteri og vækst i regionen såvel som resten af Danmark. Det primære fokus er at få relevante aktører til at arbejde sammen om økosystemet for at styrke innovationsdrevne virksomheder og hjælpe dem med vækst.

Projektet vil munde ud i en strategi indeholdende en række konkrete initiativer baseret på de lokale behov, der identificeres, og der vil være et meget stærkt fokus på implementeringen for at realisere potentialet i regionen i tæt samarbejde med relevante nøgleaktører.

Baseret på første halvdel af REAP-programmet tegner der sig følgende mere konkrete indsatsområder og initiativforslag:

- En styrkelse af samarbejdet mellem de regionale iværksætter/inkubatormiljøer og etablering af en ”iværksætterfabrik” på Aarhus Universitet

- Etablering af en evt. flere ambitiøs(e) accelerator(er), der kan understøtte inkubatormiljøerne og scaleup af virksomheder og således skabe flere synlige muligheder for investeringer, også for investorer på nationalt og internationalt plan
- Etablering af en ambitiøs regional fond, der vil kunne løfte investeringer ud over det niveau, vi kender i dag
- Etablering af en eco-system hub, et fysisk mødested for investorer og virksomheder m.fl.

HVEM: Aarhus Universitet, Region Midtjylland, Aarhus Kommune, Grundfos, startupvirksomheden UNSILO, Færchfonden og Incuba er direkte aktører bag initiativet. Flere aktører vil blive involveret i forbindelse med implementeringen af den strategi og handleplan, der udvikles som led i initiativet.

RESSOURCER: Udviklingsmidler og medgået tid fra partnerkredsen – samt suppleret af evt. opnået støtte fra relevante fonde og lign.

6

SMART CITY: AARHUS SOM UDVIKLINGS-, TEST- OG DEMONSTRATIONS- PARTNER

SMART CITY: AARHUS SOM UDVIKLINGS-, TEST- OG DEMONSTRATIONS- PARTNER

Aarhus vokser med ca. 5.000 nye borgere om året. Dette afspejler en generel tendens; at flere og flere mennesker vælger at bosætte sig i byerne. I 2050 forudser FN, at 6,5 milliarder mennesker – svarende til 70 % af jordens befolkning- vil bo i byerne. Bæredygtig udvikling kan derfor ikke opnås, hvis vi ikke ændrer den måde, vi bygger og styrer vores byrum. Derfor arbejder Aarhus Kommune på FN's mål #11: Bæredygtige byer og lokalsamfund, men ud fra en bred forståelse af bæredygtighed som både miljømæssig, social og økonomisk.

Hvor Smart City-udviklingen indtil nu primært har skabt løsninger inden for transport, klima, vand, energi, og sundhed, vurderes det, at der fremadrettet er et endnu større potentiale i udvikling af løsninger, der kan effektivisere kernevelefærden samt understøtte en bæredygtig udvikling i den offentlige sektor. Det er blandt andet løsninger inden for beskæftigelse-, social-, sundheds- og uddannelsesområdet. Aarhus Kommune skal være CO₂-neutral i 2030, hvilket alle kommunens forretningsområder skal bidrage til, og hvortil digitalisering og smart city-indsatser kan være en del af løsningen. Smart Aarhus startede i 2012 og har siden da ledt til mange spændende og succesfulde projekter. Aarhus har således været first mover i retning mod smarte løsninger, og der har været stor bevågenhed om satsningen – også i internationalt perspektiv. Der er således et stærkt fundament at bygge videre på både organisatorisk og kompetencemæssigt. Aarhus Kommune har vægtet og ønsker fortsat, at arbejdet i Smart Aarhus skal ske i et partnerskab på tværs af offentlige myndigheder, private virksomheder, videninstitutioner og borgerne. Smart Aarhus vil handle hurtigt, løbe risici, justere undervejs og blive klogere.

Ambitionen i næste generation af Smart Aarhus er at bringe Aarhus Kommune som virksomhed i spil i langt højere grad end tidligere. Målet er at skabe bedre, billigere og bæredygtige løsninger med udgangspunkt i de kommunale kerneopgaver. Udgangspunktet for anvendelsen af ny teknologi skal således være kommunens behov og udfordringer, ikke hvad der tilbydes på markedet. Hvis Aarhus Kommune skal mere i spil som virksomhed, kræver det, at kommunen bliver bedre til at efterspørge digitale løsninger og ser det som en integreret del af opgaveløsningen. Smart Aarhus skal bidrage til at skabe et forretningsorienteret digitaliseringsfokus på det væsentligste udfordringer i kommunens opgaveløsning.

Hertil trækkes på Aarhus-området stærke it-klynge, som har kritisk masse, hvad angår tech virksomheder, forskning og uddannelse. Der er gennem de seneste 15 år opbygget erhvervs- og forskningsmæssige styrkepositioner inden for følgende områder: Big data og datascience, Internet of Things (IoT), cyber security, brugerdriven design, sundheds-it, it til forsvars- og sikkerhedsindustrien, it til fødevarerhvervet og den biobaserede økonomi, spilindustri og animation, digitalt design og Fintech⁶.

Den stærke aarhusianske og midtjyske position er funderet i en lang tradition for privat-offentligt samarbejde. Et samspil, der blandt andet har resulteret i opbygningen af et af landets største it-viden- og innovationsmiljøer – it-byen Katrinebjerg i Aarhus. Det stærke samarbejde mellem det offentlige og private har også medvirket til, at Aarhus har placeret sig i førerfeltet blandt danske og nordiske ”Smart Cities” – et begreb, der dækker over byer, hvor den private sektor, den offentlige sektor, videninstitutioner og borgerne samarbejder om byudvikling. En byudvikling, hvor aktørernes samlede ressourcer kan bruges bedre og mere bæredygtigt både i økonomisk, social og miljømæssig forstand.

Udvikling og kommercialisering af Smart City-løsninger rummer et meget stort vækstpotentiale for Danmark – og Business Region Aarhus er et ideelt sted for både danske og udenlandske virksomheder samt videninstitutioner til at udvikle og teste Smart City-løsninger. Aarhus-områdets styrke og attraktivitet på it og Smart City-området illustreres blandt andet også af tilstedeværelsen af udenlandske it-virksomheder som Apple, Google, VMware, Ebay, Netflix, IBM, Airbnb, Tradeshift og Uber – samt et stadig stigende antal udenlandske virksomheders og kapitalfondes investeringer i/opkøb af aarhusianske og midtjyske it-virksomheder. Ligesom Aarhus Universitets forskningsmæssige styrkeposition og forskningscenter inden for smart city vidner herom.

Danmark er allerede kåret som verdensmester i offentlig digitalisering af FN, der i 2018 undersøgte medlemslandenes bedrifter inden for offentlig digitalisering. Det er især det store udbud af offentlige digitaliseringsløsninger, og det faktum at borgere og virksomheder har taget dem til sig, der har givet Danmark en topplacering. Danmark har ramt den rette balance mellem en effektiv offentlig digitalisering og muligheden for at hjælpe den enkelte borger, fremhæver FN i undersøgelsen.

Ifølge ”The Digital Economy and Society Index” (DESI) er Danmark én af Europas mest avancerede digitale økonomier. DESI måler på en lang række faktorer og vurderer, at Danmark sammen med andre nordiske lande har avancerede digitale økonomier og dermed gode forudsætninger for vækst. Danmark har således et godt udgangspunkt for at udnytte den digitale førerposition til at skabe endnu bedre og mere effektive løsninger til den offentlige sektor og samtidigt skabe eksport af danske løsninger og knowhow indenfor digitalisering. Dette ønsker Aarhus Kommune at videreføre og yderligere skalere.

⁶ ”Analyse til prioritering af indsatser og virkemidler til udbygning af styrkepositionen inden for tech i Region Midtjylland”, Oxford Research A/S for Region Midtjylland, september 2016.

Som led heri har Aarhus Kommune i samarbejde med Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering og DTU Space igangsat et projekt med præcisionspositionering som et forsøgsprojekt under udrulningen af 5G⁷. Dette vil kunne anvendes inden for f.eks. præcisionslandbrug, førerløse køretøjer og anvendelse af droner. 5G er den femte generation af den forbindelse til internettet, som vi får via mobilmasterne. Lige nu har vi 4. generation (4G) af mastebaseret datateknologi. Den store forskel på 4G og 5G er hastigheden samt at langt flere brugere kan være på nettet samtidigt. Udbredelsen af 5G vil bl.a. også kunne styrke udviklingen af Internet of Things (IoT), som for eksempel er relevant for robotter til sundhed og omsorg for byens borgere, hvor robotterne selv vil kunne køre rundt med f.eks. udstyr. Aarhus Kommune vil fortsat bidrage stærkt til forberedelserne af 5G, som ligeledes er højt prioriteret i Folketinget⁸.

INITIATIVER

Smart Aarhus næste generation

HVAD/HVORDAN: I næste generation af Smart Aarhus udpeges seks forretningskritiske udfordringer for Aarhus Kommune, som kan løses/forbedres gennem digitalisering og ændret adfærd. Som led i strategien udforskes metoder til at udstille udfordringer og til at involvere erhvervsliv og øvrige interessenter i løsningen af udfordringerne. Metoder kunne f.eks. være nye typer indkøbs- og udbudsmodeller, der understøtter innovativ og bæredygtige services i kommunen, deltagelse i regeringens Govtech-program eller noget helt tredje. Aarhus Kommune vil tage rollen som udviklings-, test- og demonstrationspartner for at bidrage til at skabe de bedst mulige rammer for udviklingen af et dansk smart city-marked. Arbejdet med Smart Aarhus skal ende i en række demonstrationsprojekter, hvor grøn omstilling og bæredygtighed vil have et centralt fokus jf. byrådets beslutning om, at Aarhus Kommune skal være CO₂-neutral i 2030.

HVORFOR/HVORHEN: Målet er at skabe bedre, billigere og bæredygtige løsninger med udgangspunkt i de kommunale kerneopgaver. Udgangspunktet for anvendelsen af ny teknologi skal således være Aarhus Kommunes behov og udfordringer, ikke hvad der tilbydes på markedet. Ved at bruge Aarhus Kommune som udviklings-, test- og demonstrationspartner vil vi samtidigt bidrage til at skabe de bedst mulige rammer for udviklingen af et Smart City-marked med udgangspunkt i Aarhus og Danmark. Initiativet skal også bidrage til at sætte retning for udvalgte områder af Smart City-udviklingen samt til at kvalificere

⁷ Energistyrelsen: "5G-handlingsplan for Danmark", udgivet februar 2019.

⁸ "Aftale om Bredbånd og mobil i digital topklasse – Fremtidens telepolitik for hele Danmark", indgået d. 17. maj 2018 af Regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om den fremadrettede telepolitik i Danmark med grundlag i principperne om markedsbaseret udrulning og teknologineutral regulering.

de nationale rammer for Smart City-udviklingen gennem interessevaretagelse og synlighed.

Initiativerne skal bidrage til at markedsføre og fastholde Danmarks position som førende Smart City land og dermed skabe bedre rammer for eksport. Ydermere skal projekterne skabe konkrete storskala løsninger, der bidrager til bedre og mere effektiv service i kommunen.

I takt med at digitaliseringsløsninger og -kompetencer bliver en mere og mere væsentlig del af samfundet og kommunernes drift, er det nødvendigt at skabe et mere målrettet og velorganiseret bud på en Smart City-indsats. Hvis Smart City-indsatsen skal bidrage til at skabe vækst og eksport, er det nødvendigt at lave storskala projekter. Derfor vil projekterne formentlig skulle løses i større konsortier eller partnerskaber og involvere ekstern finansiering og internationale projekter. Det er de store velfærdsområder, der gør Aarhus Kommune til attraktiv samarbejdspartner – netop fordi projekter her kan testes og implementeres i stor skala. I takt med, at de nye Smart Aarhus-projekter identificeres, skal der opstilles konkrete succeskriterier.

HVEM: Primært Aarhus Kommune, men i samarbejde med alle relevante offentlige og private aktører.

RESSOURCER: Endnu ikke afklaret, men forventes at afhænge af de enkelte projekter, der kan have forskellige finansieringsmodeller, der involverer både intern og ekstern finansiering.

7

**BYPROFILERING
OG OMDØMME**

BYPROFILERING OG OMDØMME

Øget international konkurrence om virksomheder, talenter, investorer og turisternes opmærksomhed øger betydningen af og kravene til byens profil og omdømme. Derfor skal både talenter, studerende, turister og gæster samt virksomheder og investorer kende Aarhus og Aarhusområdet – og opfatte og opleve byen og byregionen positivt. Ellers vælges andre destinationer til og Aarhus fra. Det er således fortsat vigtigt at profilere Aarhus internationalt.

For Aarhus ligger ”reason to go” i de tilbud, rammer og muligheder, som byen og byregionen tilbyder. Uddannelsesinstitutionerne og bylivet er drivkraft for tilflytning af studerende. Virksomheder og arbejdsforhold har betydning for tiltrækning af arbejdskraft. Attraktioner, kunstneriske oplevelser, events og shopping er ofte drivkraft for gæster og turister. Talent, klynger og erhvervsforhold er drivkraft for virksomhedsetableringer. Derfor giver det stor værdi at samarbejde og lave co-branding på tværs af aktører, når Aarhus skal profile-res. Styrket sammenhængskraft i Business Region Aarhus bidrager også til at manifestere området som en funktionel byregion til gavn for erhvervslivet og borgerne i de deltagende kommuner. Aarhus-områdets stærke kompetencer indenfor bl.a. vind- og vandteknologi er internationalt efterspurgt og bidrager positivt til at profilere Aarhus som klimavenlig by.

Byprofileringen skal understøtte, bidrage til og prioriteres i henhold til øvrige visioner, strategier og planer for Aarhus. VisitAarhus’ og Aarhus Universitets indsats for at tiltrække internationale erhvervsturister og talenter til byen er et godt eksempel på et samarbejde, der har styrket byens samlede profil. På uddannelsesområdet samarbejder de forskellige parter, f.eks. gennem indsatser som Udays, kampagner om studieboliggaranti og studiestartsarrangementer, hvor Aarhus profileres som en attraktiv studieby at læse og leve i. På kulturområdet er der indgået et partnerskab mellem kultur-, erhvervsliv og byråd i form af det nye Kultur/Erhverv Kontaktudvalg. Udvalget skal udvikle og facilitere nye partnerskaber mellem kultur og erhverv og afsøge nye fælles pejlemærker til gavn for byens udvikling.

Også på erhvervsområdet er branding fra 2019 styrket med et samarbejde mellem Erhverv Aarhus og Aarhus Kommune. Parallelt med, at Aarhus Kommune også fremadrettet skal arbejde for at styrke rammebetingelserne for erhvervslivet, skal den positive udvikling og de faktuelle forhold også formidles til erhvervslivet, så der bliver en bedre balance mellem image og virkelighed.

Aarhus står stærkere end nogensinde før, når man ser på international anerkendelse, hvilket blandt andet kan ses i en stigning i international presseomtale og en øget kendskabsgrad til Aarhus i flere lande f.eks. +18 % i Tyskland

+10 % i Storbritannien (London) – og internationalisering skal fortsat være et væsentligt fokusområde. Internationaliseringen skal understøttes gennem byens profil – både med en international positionering og med de kontaktpunkter, som internationale målgrupper rammer og kommer i kontakt med i Aarhus. Aarhus arbejder med international profilering af byen blandt andet med fokus på Aarhus som turismedestination og attraktiv second city. Det arbejde skal videreføres, så Aarhus fortsat kendes og anerkendes som Danmarks mest foretrukne by sammen med København – dels på turismeområdet men også som en god by at bo og arbejde i for danske såvel som internationale borgere.

For at opretholde momentum skal de gode takter fortsætte. Vi skal skabe kendskab til og kundskab om Aarhus samt byregionen ved at fortælle de mest rammende fortællinger og ved at skabe den bedst mulige oplevelse af området. Borgere, virksomheder og internationale medarbejdere er ambassadører, og deres erfaringer skal opdages og videreformidles. De mange aktører, som profilerer Aarhus, skal fortsat samarbejde og skabe nye synergier, så den samlede branding skærpes, og den positive oplevelse af Aarhus og det omkringliggende område styrkes.

INITIATIVER

Profilering af Aarhus overfor internationale virksomheder og investorer – tiltrækning og fastholdelse af investeringer til Aarhus

HVAD/HVORDAN: Aarhus skal videreudvikle sin proaktive profilering overfor internationalt orienterede virksomheder og investorer. Strategien går både på fastholdelse af virksomheder og arbejdspladser i Aarhus og Aarhusområdet – og på at styrke den internationale kendskabs- og kundskabsgrad, så Aarhus bliver tilvalgt af virksomheder og investorer. Der vil her være fokus på specifikke områder, hvor Aarhus har international gennemslagskraft, bl.a. byens indsats inden for bæredygtighed. Go Green Delegation Service fungerer som en delegationservice, der har fokus på at vise Aarhus' bæredygtige initiativer frem både inden for det private erhvervsliv og det offentlige. Her er et potentiale, der skal udforskes yderligere med henblik på matchmaking og tiltrækning af investeringer og virksomheder samt at styrke det generelle kendskab til Aarhus som en grøn by.

HVORFOR/HVORHEN: Virksomheders loyalitet i forhold til fysisk placering forventes at blive mindre i fremtiden, og konkurrencen om virksomheder, arbejdspladser og investeringer er stigende. Derfor er det afgørende at være proaktiv, når muligheder for at tiltrække og fastholde virksomheder og arbejdspladser byder sig. Lokaliseringer og fastholdelse af virksomheder sker også på

baggrund af, om internationale virksomheder og investorer kan se sig selv i en vision og plan samt de muligheder, som Aarhus kan tilbyde. Derfor er det vigtigt, at de kender til disse. Aarhus skal profileres som en attraktiv by at investere i. Indsatsen justeres løbende efter muligheder og behov med et mål om mere opmærksomhed fra både nationale og internationale investorer samt flere investeringer i aarhusianske virksomheder.

HVEM: Invest in Denmark, Erhverv Aarhus, Aarhus Kommune samt andre aktører.

RESSOURCER: Medgået tid og økonomi blandt deltagende parter.

Tiltrækning af international talent til den Østjyske Byregion

HVAD/HVORDAN: Virksomheder i Aarhus og Midtjylland skal understøttes i rekrutteringen af specialiseret arbejdskraft fra udlandet. Derfor samarbejder Business Region Aarhus, Business Region MidtVest og Copenhagen Capacity i projektet HEADSTART om en branding- og markedsføringsindsats for at tiltrække velkvalificeret international arbejdskraft til Midtjylland.

Der etableres et employee advocacy korps på tværs af midtjyske virksomheder for, gennem dette ambassadørnetværk af herboende internationale medarbejdere, at udbrede kendskabet til Midtjylland som attraktiv karrieredestination i relevante niches.

Dette arbejde forankres i virksomheder gennem redaktionsgrupper og suppleres med mere traditionelle markedsføringsinitiativer. Desuden tilbydes internationale specialister og studerende at deltage i skræddersyede onboarding forløb.

HVORFOR/HVORHEN: Flere virksomheder i Aarhus og Midtjylland oplever mangel på velkvalificeret arbejdskraft, hvilket er hæmmende for virksomhedernes udviklingsmuligheder og vækst, og samtidig svækker det muligheden for at tiltrække investeringer og virksomheder. Alene i Aarhus oplevede hver 4. virksomhed i 2018 ikke at kunne besætte ledige stillinger med kvalificerede medarbejdere.

Der er således behov for at få koordineret eksisterende indsatser for modtagelse og fastholdelse af international arbejdskraft og for at øge erhvervslivet kendskab til disse indsatser.

Et af succeskriterierne for initiativet er, at regionens virksomheder oplever, at det er lettere at rekruttere velkvalificeret arbejdskraft. Den konkrete målsætning er, at der i Midtjylland skal ansættes mindst 160 velkvalificerede, internationale kandidater, samt 60 internationale dimittender i ordinær beskæftigelse i byregionens virksomheder.

Tiltrækning af internationale medarbejdere til Midtjylland kan med fordel ses i

en national kontekst. HEADSTART fungerer derfor også som et midtjysk anker i nationale tiltrækningsaktiviteter. Der forventes igangsat en national indsats (Talent til DK) i foråret 2020 i et konsortium, hvor Aarhus og Midtjylland er stærkt repræsenteret.

HVEM: Business Region Aarhus (herunder Aarhus Kommune), Business Region MidtVest og Copenhagen Capacity samt andre relevante aktører.

RESSOURCER: Der er afsat et budget på 20 millioner kroner til indsatsen i en 3-årig periode (2019-2021). Midlerne kommer fra Region Midtjylland, EU's socialfond samt Business Region Aarhus. Derudover forventes det, at deltagelsen i Talent til DK bidrager med yderligere 3 millioner kroner til forankring af Talent til DK-indsatsen i Aarhus og Østjylland.

Aarhus' samlede indsats i forhold til byprofilering og storytelling

HVAD/HVORDAN: En stærk profileringsindsats skal sikre, at der præsenteres et mere aktuelt og attraktivt billede af Aarhus til relevante målgrupper. På *city-brandaarhus.dk* stilles en værktøjskasse til rådighed for alle, der arbejder med at profilere og markedsføre Aarhus. Formålet er at gøre det lettere at integrere materiale om byen i eksisterende kommunikation og skabe synergi mellem samarbejdspartnerne. Ligeledes koordinerer byens vigtigste aktører - inden for turisme, erhverv, uddannelse, kunst og kultur - indsatsen med fokus på videndeling og afstemning af, hvilke aktiviteter der skal igangsættes, og en løbende koordinering mellem city brand-aktørerne og Aarhus Event sikrer maksimalt brandingudbytte af byens mange events. Derudover vil der afledt af VisitAarhus' fusionering med Destination Djursland samt ønsket om at styrke Business Region Aarhus være et fokus på ikke kun at profilere Aarhus men også lade Aarhus-regionen indgå i fortællingen. Aarhus' omdømme monitoreres løbende for at se, hvilke effekter den samlede byprofilering har haft og for at identificere uudnyttede udviklingspotentialer.

HVORFOR/HVORHEN: Målet er at skabe en mere koordineret indsats af den profilering, som byens aktører udvikler til forskellige målgrupper både nationalt og internationalt. Dette vil også bevirke, at der skabes en synergieffekt, når flere går sammen om en fælles storytelling. Det giver en stærkere branding, så endnu flere vælger Aarhus til. Succeskriteriet er, at byens aktører oplever, at det er lettere at profilere byen ved hjælp af det relevante materiale, som stilles til rådighed, og at der skabes et stærkere forpligtende samarbejde til den fælles opgave at profilere byen.

Hvem: VisitAarhus, Aarhus Kommune, kulturinstitutioner, hotelkæder, uddannelsesinstitutioner, erhvervsorganisationer samt andre aktører.

RESSOURCER: Medgået tid blandt deltagende parter.

Profilering af Aarhus som erhvervsby

HVAD/HVORDAN: Aarhus har gode erfaringer med den nuværende citybranding koordinering – og den bliver nu suppleret af et øget fokus på sammen at forbedre Aarhus' image som job- og erhvervsby.

Parallelt med, at Aarhus Kommune arbejder for at styrke rammebetingelserne for erhvervslivet, skal den positive udvikling i højere grad formidles til erhvervslivet. Derfor skal markedsføringen og synliggørelsen af det positive erhvervsklima i Aarhus styrkes, så Aarhus opleves attraktiv for både eksisterende og nye virksomheder at starte, drive og udvikle virksomhed i. Dette udmøntes blandt andet i et øget fokus på at få kommunikeret de muligheder, det giver at drive virksomhed i Aarhus – ikke mindst blandt de små og mellemstore virksomheder samt at få udbredt viden om, hvordan Aarhus arbejder for en konstant forbedring af erhvervslivets rammebetingelser.

HVORFOR/HVORHEN: Danmark er ifølge internationale rankings fra World Bank, World Economic Forum m.fl. et af verdens bedste lande at drive virksomhed i. Som det største vækstcenter i Danmark uden for hovedstadsområdet har Aarhus således i international målestok et attraktivt erhvervsklima. Dette har været medvirkende til høj vækst i arbejdspladser, og mange nye virksomheder er kommet til. Til trods for ovenstående positive udvikling og Aarhus' attraktivitet som lokaliseringssted for virksomheder bliver Aarhus ofte placeret lavt i de årlige erhvervsklimamålinger (ved DI og Dansk Byggeri).⁹ Der ligger derfor et stort potentiale i, at det positive erhvervsklima i langt højere grad afspejles i det image, Aarhus har hos beslutningstagere i virksomheder og hos investorer.

HVEM: Erhverv Aarhus og Aarhus Kommune i samarbejde med relevante parter.

RESSOURCER: Afklares løbende.

8

**ENERGI, KLIMA,
VAND OG MILJØ**

ENERGI, KLIMA, VAND OG MILJØ

Virksomheder inden for grøn energi- og miljøteknologi bidrager markant til den danske økonomi. Branchen er opgjort til i 2016 at have omsat for ca. 236 mia. kr. Desuden har væksten inden for grøn energi- og miljøteknologi været markant større end i det øvrige erhvervsliv. Virksomhederne inden for grøn energi- og miljøteknologi beskæftiger knap 71.000 medarbejdere i Danmark og beskæftigelsesudviklingen overstiger også udviklingen i det øvrige erhvervsliv.

Eksporten af grønne varer udgjorde i 2017 64,7 mia. kr. Det svarer ifølge Vækstteamet for grøn energi- og miljøteknologi til godt 11 % af den samlede danske vareeksport. Det gør Danmark til det land i EU, som har den højeste eksportandel af grønne varer. Danmark har således en særlig styrkeposition på det grønne område. Men eksporten har været faldende de senere år, hvilket udfordrer denne position.

Globalt set forventes den grønne omstilling at øge efterspørgslen efter energi- og miljøteknologi. F.eks. ventes den fulde implementering af Paris-aftalen for klima at indebære investeringer for \$13.500 mia. verden over, ligesom FN's verdensmål forventes at bidrage til en øget efterspørgsel efter grønne løsninger. Løsninger, der potentielt kan leveres af danske energi- og miljøteknologiske virksomheder. Flere af de toneangivende virksomheder inden for energi- og miljøteknologi er placeret i Aarhus og den midtjyske region. F.eks. var der mere end mere 12.000 beskæftigede inden for vindmølleindustrien i Region Midtjylland i 2017 og hele 34 % af de danske arbejdspladser inden for grønne varer og tjenester er pt. placeret i Region Midtjylland.

Den grønne omstilling af samfundet er ikke kun højt på dagsordenen hos virksomheder inden for energi- og miljøteknologi-branchen. Ifølge en global undersøgelse fra Deloitte er der stigende opmærksomhed på bæredygtighed i erhvervslivet generelt. Primært fordi både investorer, medarbejdere og forbrugere i stigende omfang kræver, at bæredygtighed er tænkt ind i virksomhedernes forretningsmodel, værdier og produkter. Grøn omstilling er dermed blevet en væsentlig konkurrenceparameter i forhold til tiltrækning af kapital, talenter og kunder for mange virksomheder.

I Aarhus arbejdes der intensivt med den grønne omstilling på flere niveauer. Byrådets overordnede vision er, at Aarhus bliver CO₂-neutral i 2030. En ambition, der ifølge Aarhus Kommunes klimaplan kun kan indfries, hvis der udvikles nye grønne produkter og services i et tæt samspil med virksomheder og videns- og innovationsmiljøerne. Ved at sætte byens udfordringer i forhold til den grønne omstilling i spil, kan der skabes nye muligheder for virksomhederne i forhold til udvikling, test- og demonstration af fremtidens løsninger, som

vil blive efterspurgt på globalt plan. Omstillingen kommer til at koste penge, og der er forbindelse med budgetaftalen 2020 bl.a. enighed om at etablere en klimafond, som skal bidrage til finansiering af de nødvendige initiativer i de kommende år.

Klimadagsordenen skal også tænkes ind i forhold til Aarhus Kommune som arbejdsplads. Det kan bl.a. ske ved at arbejde med incitament, konkurrencer og kampagner fx i forhold til transportvaner til og fra arbejde, affaldssortering, maden i kantinerne, genanvendelse og fremme af mere cirkulær tænkning. Med Klimaalliancen Aarhus skal andre af byens største private og offentlige arbejdspladser inviteres til en drøftelse af, hvordan en sådan indsats kan tilrettelægges.

INITIATIVER

Ny klimaplan 2021-25

HVAD/HVORDAN: Opfyldelsen af Aarhus Byråds mål om CO₂ neutralitet i 2030 er omdrejningspunktet for udarbejdelse af den kommende klimaplan for perioden 2021-25. Den nye klimaplan vil bygge videre på de spor, der er lagt i den nuværende klimaplan, og som har vist sig at være væsentlige i arbejdet med at transformere Aarhus til et fossilfrit samfund. Det vil sige 'Energi', 'Transport', 'Industri', 'Bygninger', 'Lokalt Engagement og Vækst' samt 'Vores Arbejdsplads'.

Ca. 75 % af byens samlede CO₂ udledning ligger uden for kommunens direkte indflydelse. Det er derfor afgørende, at borgere, virksomheder, organisationer og videninstitutioner inddrages i udarbejdelsen af en forpligtende klimaplan, der viser vejen til at Aarhus får reduceret sit CO₂-udslip. Erhvervslivet inviteres til at deltage i udviklingen af klimaplanens konkrete initiativer, hvilket vil fremme videndeling og fælles udviklings- test- og demonstrationsprojekter til gavn for byens grønne omstilling.

HVORFOR/HVORHEN: Når virksomheder, kommune, forsyningsselskaber og videninstitutioner samarbejder målrettet om at indfri Aarhus' ambitiøse klimamål, udvikles nye kompetencer, konkrete løsninger og demonstrationsprojekter som efterfølgende kan eksporteres til andre byer verden.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med forsyninger, virksomheder organisationer og videninstitutioner.

RESSOURCER: Afklares efterfølgende.

Specialiseret erhvervsservice til midtjyske virksomheder, der vil i gang med den grønne omstilling

HVAD/HVORDAN: Aarhusianske og midtjyske SMV'ere, der efterspørger hjælp til at komme i gang med den grønne omstilling, skal opleve, at det er nemt og overskueligt at indhente viden om og få hjælp til processen blandt andet gennem de støtte-programmer, der findes på nationalt, regionalt og lokalt niveau. Der findes allerede forskellige programmer inden for f.eks. cirkulær økonomi og energieffektivisering, hvor virksomhederne tilbydes professionel rådgivning i forhold til, hvilke muligheder der er for grøn omstilling. Disse muligheder skal markedsføres gennem en opsøgende indsats.

HVORFOR/HVORHEN: På samme måde som digitaliseringen har været katalysator for udviklingen af nye virksomheder og brancher og samtidig har fjernet grundlaget for andre virksomheder/brancher, forventes det, at stigende bæredygtighedskrav fra blandt andet myndigheder, medarbejdere og kunder kan få tilsvarende konsekvenser. Nye virksomheder er ofte født bæredygtige i stifternes "mindset" og forretningsmodel, mens ældre mindre og mellemstore virksomheder i stigende omfang er nødt til at gentænke deres forretningsmodeller, hvis de skal blive i stand til at klare sig i den fremtidige konkurrence.

Virksomhederne skal derfor kende og gerne bruge de tilbud om hjælp til den grønne udvikling, som findes. I Aarhus skal vi derfor i endnu højere grad effektivisere og koordinere vores dialog med virksomhederne i forhold til at informere om de muligheder, virksomhederne har for at få hjælp til nye tiltag inden for cirkulær økonomi, energieffektivitet mv. Det kræver ofte en "håndholdt" indsats at få de relevante virksomheder i tale, idet kommunikation via nyhedsbreve, sociale medier ofte ikke er tilstrækkelig.

Succeskriteriet er at kontakte og informere et større antal relevante virksomheder – minimum 200 – fra Aarhus-området fra 2020-2023 om mulighederne. Heraf skal minimum 50-75 virksomheder igangsætte forløb og initiativer i forhold til grøn omstilling.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med andre midtjyske kommuner, Erhvervshus Midtjylland, Erhverv Aarhus, innovationsmiljøerne, nationale innovationsnetværk, klyngeorganisationer mv.

RESSOURCER: Eksisterende programmer og medarbejderressourcer.

Udvikling af et klynge-distrikt for vandteknologi i Aarhus

HVAD/HVORDAN: Der arbejdes for at etablere og gradvist udvikle et fysisk "innovationsdistrikt" for vandklyngeaktører i Aarhus, der skal fungere som et markant nationalt samlingssted for et øget samarbejde mellem myndigheder, forsyninger, forskning/uddannelse, virksomheder og startups inden for digital vandteknologi. Området skal være kendt for udvikling, test- og demonstration af bæredygtige vand-digitale løsninger i verdensklasse.

Myndigheder og forsyningsselskaber har stor viden om både de aktuelle og kommende drifts-, anlægs- og forretningsmæssige udfordringer og reguleringer

på såvel vand- som spildevandsområdet. Den viden er vigtig at få formidlet til både forskningsinstitutionerne og virksomhederne i den danske vandsektor, der skal udvikle, teste og sælge nye løsninger til det globale marked.

Der er derfor brug for et ”innovationsdistrikt”, hvor aktørerne kan samles for at udvikle fælles scenarier for fremtiden og roadmaps for forskning, uddannelse, udvikling, test, demonstration og kommercialisering på en række faglige aktivitetsområder.

HVORFOR/HVORHEN: Globalt set bliver 80 procent af spildevandet udledt til miljøet uden at blive rensset. Halvdelen af drikkevandet bliver spildt, før det når frem til brugerne, og grundvandsudtømmning kan blive den mest alvorlige trussel mod landbrug og urban vandforsyning inden for de næste to årtier. Den globale udvikling og de globale udfordringer skaber et unikt potentiale for den danske vandbranche. En branche, der allerede i dag har styrkepositioner inden for vandrensning, ressourceudnyttelse og -genvinding, energieffektivitet, digitalisering, samt i at skaffe og rense vand i udfordrede internationale områder.

Formålet med initiativet er at sikre, at aktørerne i det danske økosystem inden for vandteknologi får mulighed for at arbejde tættere sammen og skabe en bedre ramme for skabelsen af nye danske løsninger. Ambitionen er, at der inden 2023 – i tilknytning til Aarhus Vand’s nye domicil i Aarhus Syd – er bygget 5.000-10.000 m², der huser startups, filialer af større vandteknologivirksomheder og videninstitutioner. Aarhus Vand står ligeledes overfor at etablere et nyt ressourceanlæg – ReWater - som også er tiltænkt at skulle bidrage til udvikling, test og demonstration af ny vandteknologi.

HVEM: Aarhus Vand og Aarhus Kommune i samarbejde med virksomheder inden for vandteknologi og digitalisering med inddragelse af forskningsinstitutioner – herunder Aarhus Universitet.

RESSOURCER: Aarhus Vand, Aarhus Kommune og virksomheder.

Aarhus-området som udviklings-, test- og demonstrationsite for storskala-projekter

HVAD/HVORDAN: Der er behov for, at især de store byer i Danmark stiller sig til rådighed som udviklings-, test- og demonstrationssted for storskala smart city-projekter inden for energi, klima og miljø i tæt kombination med digitalisering. Den danske forsyningssektor er leveringsdygtig i forbrugsdata, og giver derfor et godt grundlag for at udvikle, teste og validere nye danske løsninger i verdensklasse. Projekterne kan samtidig fungere som et internationalt udstillingsvindue for grønne løsninger. Fremtidige projekttemaer kunne f.eks. være inden for omstilling af produktion af el og varme til vedvarende energikilder, CO₂-lagring, bæredygtig mobilitet mv.

HVORFOR/HVORHEN: Formålet med at iværksætte storskala-projekter er at give virksomheder mulighed for at komme hurtigere på markedet med nye

produkter og services, der har et globalt vækstpotentiale. Samtidig kan implementering af nye grønne løsninger bidrage til at accelerere Aarhus' grønne omstilling og synliggøre området internationalt.

Aarhus Kommune har gode muligheder for i samarbejde med universiteter, innovationsmiljøer, klyngeorganisationer, virksomheder og iværksættere at skabe nye innovations- og testplatforme, der tager udgangspunkt i en lokal udfordring, som samtidig har en global relevans, så løsningerne er brugbare andre steder i verden. Udgangspunktet er en quatro-helix tilgang, hvor løsninger udvikles i fællesskab baseret på stærke partnerskaber. Succeskriteriet er at få igangsat og gennemført et betydeligt antal storskala-projekter, der adresserer byens udfordringer, jf. initiativet om næste generation af Smart Aarhus, hvor virksomheder, videninstitutioner m.fl. kan udvikle, test og demonstrere løsninger, som virksomhederne efterfølgende kan afsætte på markedsvilkår.

Flere virksomheder har udtrykt behov for, som en vigtig salgsparameter, at kunne fremvise storskala projekter i en by af Aarhus' størrelse. READY-projektet er et konkret eksempel på et storskala-projekt, der i kraft af sin størrelse har givet en batterivirksomhed (Lithium Balance) mulighed for dels produktudvikling og dels for at demonstrere overfor internationale kunder, hvad de kan tilbyde.

HVEM: Aarhus Kommune og Aarhus Universitet i samarbejde med øvrige danske og internationale universiteter, videncenter, klyngeorganisationer som f.eks. CLEAN og EIC, relevante danske virksomheder og iværksættere.

RESSOURCER: Midler til igangsættelse af storskala-projekter skal primært søges gennem nationale og internationale fonde, der understøtter den grønne omstilling, herunder EU's programmer. Ligesom medfinansiering fra private aktører vil være afgørende.

Myndighedssamarbejder – mere Aarhus i verden

HVAD/HVORDAN: Myndighedssamarbejderne skal fremme en mere bæredygtig vækst og udvikling i strategisk vigtige udviklings- og vækstlande og samtidig styrke eksportmulighederne. Samarbejdet er målrettet sektorer, hvor danske myndigheder har erfaring med regulering, samfundsløsninger og offentligt-private partnerskaber, der kan bidrage til at løse udfordringer med f.eks. vand- og energiforsyning, miljøvenlig affaldshåndtering, troværdig fødevarerkontrol, bedre adgang til sundhed, klimavenlig urbanisering mv.

HVORFOR/HVORHEN: Formålet med myndighedssamarbejderne er, inden for rammerne af Verdensmålene, at fremme bæredygtig udvikling, at styrke de bilaterale relationer og at åbne døre for dansk erhvervsliv. Aarhus Kommune har på opfordring af ambassaderne i Indien, Sydafrika og Ghana besluttet at indgå strategiske sektorsamarbejde med myndigheder fra byer i de tre lande. Den direkte kontakt og dialog mellem lokale myndigheder (bystyrer) i henholdsvis Udaipur i Indien, Tshwane (Pretoria) i Sydafrika samt Tema i Ghana skal bruges til – på en troværdig, professionel og ligeværdig måde – at fremme

vækst og udvikling i de pågældende byer. I Udaipur har myndighederne specifik ønsket samarbejde på vandområdet. Det samme gælder Tema, hvor bystyret har ønsket at indgå et samarbejde med Aarhus Kommune og Aarhus Vand om projekt, der både skal reducere vandtabet af rent drikkevand og opbygge en effektiv spildevandshåndtering. I Tshwane, (Pretoria) handler samarbejdet primært om fortætning af Tshwanes bymidte med en ”blandet by”-strategi, grøn mobilitet med bedre sammenhæng i den offentlige transport og en satsning på fodgængere og cyklisme som alternativ transportform. Succeskriteriet for myndighedssamarbejderne er samtidig at forløse forretningspotentialet for de involverede danske virksomheder, når de indledende projekter er afsluttet og står overfor at skulle implementeres – til gavn for vækst i eksporten af dansk teknologi og produkter.

HVEM: Initiativets centrale aktører er Udenrigsministeriet (herunder de tre ambassader), Aarhus Kommune, Aarhus Vand, involverede virksomheder samt byråd/lokalregeringer i de tre byer.

RESSOURCER: Myndighedssamarbejderne finansieres af udviklingsbistanden (Udenrigsministeriet). Initiativet indebærer fælles ansættelse af sektorrådgivere (tidligere benævnt vækstrådgivere) mellem Aarhus Kommune og den pågældende danske ambassade samt frikøb af kommunale eksperter og fagfolk indenfor især vand- og planlægningsområdet. Hver af myndighedssamarbejderne består af et 1-årigt forprojekt (med en bevilling på op 1,25 mio. kr.) og et 3-årigt hovedprojekt med et budget på 6-8 mio. kr. i alt.

Cirkulær Økonomi

HVAD/HVORDAN: Kommunen kan via sin rolle som tilsynsmyndighed og sit lokalkendskab til erhvervslivet hjælpe virksomheder til en grøn omstilling. Ved at omstille til cirkulære forretningsmodeller vil virksomheder blandt andet kunne opnå besparelser på råstoffer og vil kunne bruge bæredygtighed som konkurrenceparameter. Herved skabes grøn vækst lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

Byrådet i Aarhus har vedtaget Bæredygtighedsudvalgets anbefalinger, som omfatter en række strategiske indsatsområder:

- Mere for mindre – totaløkonomi integreret i budgetlægningen
- Smarte kommunale indkøb – mere for pengene i længere tid
- Aarhus som frontløber i udviklingen af cirkulært byggeri
- Cirkulære forretningsmodeller som vækstmotor for erhvervslivet
- Inddragende, cirkulær byudvikling
- Fra affald til ressourcer – cirkulær økonomi i affaldshåndteringen

HVORFOR/HVORHEN: Efterspørgslen på kvalitet og bæredygtige løsninger er stigende. Mange virksomheder arbejder nu med FN's Verdensmål, cirkulær økonomi, klima og bæredygtighed, men der spildes stadig mange ressourcer i produktionen og distributionen af varer. Mange varer ender som affald, på tidspunkter hvor stadig kunne opgraderes til værdifulde produkter eller kunne indgå i nye produkter. I den cirkulære økonomi tænkes i værdicirkler og forsyningskæder. Her er den enes affald den andens guld, og der er både arbejds-

pladser og skatteindtægter i at understøtte den cirkulære tankegang og hjælpe erhvervslivet i omstillingen til cirkulær økonomi.

Der kan være opstartsvirksomheder, der ser muligheder i at bruge et affaldsmateriale til at skabe et helt nyt produkt med eller ser muligheder i at reparere defekte produkter, så de kan bruges igen. Der kan være SMV'er eller store virksomheder, som ønsker at omstille deres produktion til at tage egne eller lignende brugte produkter retur og genbruge dem i nye produkter. Der kan være virksomheder, der ønsker at fylde hullerne i værdicirklen ud ved at samle, udbyde og distribuere brugte materialer i fornuftige mængder, så de kan indgå i en cirkulær forsyningskæde.

Vækst- og udviklingspotentialerne koblet til cirkulær økonomi er mange. Belønningen for at investere i de, der har mod til at tænke cirkulært, kommer i form af lavere omkostninger, bedre løsninger, nye markeder og innovation – kort sagt konkurrencefordele. Men også miljømæssige resultater i form af bæredygtige produkter, et ansvarligt forbrug af råstoffer og mindre affald.

HVEM: Aarhus Kommune i samarbejde med relevante parter.

RESSOURCER: Afklares løbende.

9

**TECH-BRANCHEN
I AARHUS OG
OMEGN**

TECH-BRANCHEN I AARHUS OG OMEGN

Den danske tech-sektor har stor betydning for den samlede vækst og jobskabelse i Danmark. Sektoren rummer i sig selv over 12.500 virksomheder og repræsenterer en samlet omsætning på over 220 mia. kr. og over 94.000 ansatte¹⁰. Sektoren blev hårdt ramt af finanskrisen og nåede jobmæssigt bunden i 2013 med godt 84.000 beskæftigede, men har herefter oplevet en markant vækst med hhv. København og Business Region Aarhus som stærke vækstområder. Herudover spiller sektoren en stadig vigtigere rolle i udviklingen af stort set alle øvrige brancher og sektorer grundet betydningen af og potentialet i at få produkter, services, produktionsprocesser, markedsføring og salg tilført intelligens og digitalisering.

Aarhus og Business Region Aarhus er således begunstiget af en meget stærk tech-klynge, der gennem de seneste 5-6 år har skabt mange nye jobs inden for tech-branchen, såvel som inden for forskning og uddannelse¹¹. Klyngen repræsenterer samlet – på tværs af erhvervsliv, offentlig og privat forskning/udvikling – en meget stærk kompetencebase med en ekspertviden inden for områder som blandt andet *Internet of Things (IoT)*, *Big Data*, *Kunstig Intelligens/ Machine Learning*, *Blockchain*, *Augmented Reality (AR)*, *Virtual Reality*, *IT-sikkerhed*, *Mobile løsninger*, *Interaktionsdesign*¹², mm. Det er en kompetencebase, der er suppleret af, at uddannelsesinstitutionerne i Aarhus hvert år leverer et stort antal nye tech-talenter¹³, samt tilfører afgørende teknologibaseret innovations- og konkurrencekraft til andre nøglesektorer i Aarhus, herunder fødevarer, sundhed, energi/klima/miljø, transport, produktion og kreative erhverv.

Hertil kommer, at Aarhus med Katrinebjerg har et af landets største viden- og innovationsmiljøer inden for tech – et miljø, der i de kommende år vil blive kraftigt styrket og udbygget. Aarhus Universitet gør Katrinebjerg til universitetets centrum for digitalisering, digitalt design, informationsvidenskab og ingeniøraktiviteter. Desuden bliver Danmarks Medie- og Journalisthøjskole fra 2020 en del af Katrinebjerg-miljøet. Yderligere tilføres området i de kommende år flere boliger, herunder ungdomsboliger, og der foretages en markant opgradering af de grønne arealer og byrum.

10 Danmarks Statistik og eStatistik- 2016/2017 tal for antal virksomheder og omsætning og 2018 tal for antal beskæftigede

11 eStatistik – analyse, sept. 2018 – <https://estatistik.dk/nyheder/>

12 "Analyse til prioritering af indsatser og virkemidler til udbygning af styrkepositionen inden for ikt i Region Midtjylland", Oxford Research A/S for Region Midtjylland, September 2016.

13 Alene Science & Technology/Aarhus Universitet havde i 2017 en bachelor- og kandidatproduktion på 980 og 738 (<http://scitech.au.dk>)

Med henblik på at få realiseret yderligere tech-baseret udvikling og vækst vil der fremadrettet være fokus på:

- at få den aarhusianske og midtjyske tech-klynge positioneret som en betydende del af en samlet national tech-klynge
- at fortsætte udvikling og markedsføring af Aarhus/Katrinebjerg som en stærkt dansk tech-hub, herunder også med henblik på at tiltrække nye virksomheder, investeringer, eksperter, forskere og studerende til Aarhus-området
- at styrke indsatsen ift. at få øget digitaliseringen i andre sektor. Dette skal koordineres og sammentænkes med Internet Week Denmark, således at de forskellige initiativer og konferencer støtter op om og ligger i naturlig forlængelse af hinanden
- at øge antallet af studerende med STEM-uddannelser (Science, technology, engineering, math) mhp. at reducere manglen på tech-arbejdskraft. Initiativer i relation til dette vil ligge under forskellige indsatsområder i erhvervsplanen

I forlængelse af ovenstående vil Aarhus Kommune arbejde for, at denne styrkeposition bidrager til den grønne transformation. Vi vil være det sted, hvor man finder på fremtidens bæredygtige løsninger til gavn for Danmark og resten af verden. Derfor vil vi gå foran som aftager af ny teknologi, der på bæredygtig vis kan hjælpe med at imødekomme de udfordringer, vi står overfor f.eks. inden for energi, sundhed, klima og fødevarer, og som efterfølgende kan eksporteres til andre byer/lande.

INITIATIVER

Tech-miljøet i Aarhus – en del af en national klynge

HVAD/HVORDAN: Der er i Aarhus et godt samspil på tværs af aktører ift. udviklingen af tech-klyngen i Aarhus/Midtjylland, herunder med Aarhus Universitet, Alexandra Institutet og it-forum som centrale organisationer. Der lægges op til et bredere og tættere samarbejde med aktører i det øvrige Danmark – blandt andet BrainsBusiness og InfinIT¹⁴, i forhold til at lykkes med at få den aarhusianske og midtjyske klynge/klyngeorganisering gjort til en stærk og vigtig del af en fremtidig national klynge på området.

Det er vigtigt for Jylland og jyske virksomheder, at ikke alle nationale aktiviteter sker med udgangspunkt i hovedstaden, hvor der i forvejen er mange indsatser inden for det digitale område, som har svært ved at trænge igennem til jyske virksomheder. Det er lettere at få adgang til hovedstadens virksomheder fra Jylland. Det er i den sammenhæng ambitionen, at den fremtidige nationale klyngeindsats på området bliver en ”superklynge”, der skal bidrage til digita-

¹⁴ InfinIT er et partnerskab mellem alle danske universiteter, Alexandra Institutet, Force og fra 2019 også BrainsBusiness og it-forum

lisering i øvrige brancher samt i den offentlige sektor. I forlængelse heraf kan også nævnes, at Danmarks ledende digitale festival, Internet Week Denmark, hvert år i maj måned foregår i og omkring Aarhus, hvor interessenter på tværs af branchen mødes for at diskutere dennes udvikling.

HVORFOR/HVORHEN: Digitalisering er den måske vigtigste vækstskaber for alle brancher netop nu – og der er ingen tvivl om, at en national tech-klynge vil komme til at spille en vigtig rolle ift. realiseringen af de betydelige investeringer, som Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse forventes at placere på dette område de kommende år. Det betyder samtidigt, at det bliver vigtigt at få koblet den aarhusianske og midtjyske klynge/klyngeorganisering til en fremtidig national tech-klynge for, at klyngen er optimalt placeret i forhold til den fremtidige strategi, indsats, organisering samt støtte- og bevillingsstruktur på erhvervsfremmeområdet.

Desuden kan tech-branchen levere nogle af de bæredygtige løsninger, der skal til for at Aarhus Kommune kan blive CO₂-neutral i 2030, som vedtaget af byrådet, samt bidrage til at nå mål i Paris-aftalen og FNs 17 verdensmål. Som eksempel kan nævnes, at der for bare få år siden blev produceret flere millioner telefonbøger. Disse er i dag væk og erstattet af internettet. Et andet eksempel er den spirende teknologi blockchain, der muliggør udveksling af informationer uden kopier og manipulation, og som derfor kan bruges til at øge tilliden, sikre transparens og åbenhed. Således kan nye teknologier direkte bidrage til indfrielse af verdensmålene f.eks. gennem mindskelse af korruption (mål 16) eller viden og information til alle (mål 9).

Visionen for det videre arbejde er, at tech-klyngen i Aarhus/Jylland bliver del af en landsdækkende superklyngeorganisation på området, der i samarbejde med de øvrige klynger arbejder med digitalisering i andre brancher. Klyngen skal karakteriseres ved at være:

- Den mest betydende brobygger mellem erhverv og videninstitutioner inden for IT og digitalisering i Danmark
- Operatør og ansvarlig for blandt andet:
- Faglige programmer for tech-virksomheder og for virksomheder, der arbejder med digitalisering i egne virksomheder
- Udviklingsprojekter mhp. at skabe flere vækstvirksomheder inden for tech-området
- Elite skaleringsprogrammer for virksomheder med globalt potentiale
- Sparringpartner til øvrige klynger/klyngeorganisationer i forhold til digitalisering, herunder også offentlig digitalisering
- Danmarks største klyngeorganisation målt på antal medlemmer og have mindst 1000 betalende medlemmer inden udgangen af 2022
- Understøtte bæredygtige digitale løsninger til andre brancher såvel som til det offentlige

Succeskriterierne for tech-klyngen i Aarhus/Jylland er:

- Tiltrækning af internationale virksomheder: I samarbejde med Digital Hub Denmark, Invest in Denmark og Danmarks Tech-ambassade at promovere Danmark som førende inden for tech-området samt tiltrække udenlandske tech-virksomheder fra alle dele af verdenen til Aarhus

- Tiltrækning af arbejdskraft – og herved bidrage til reduktion af manglen på tech-arbejdskraft: Målrettet at arbejde med profilering af Danmark og de danske regioner internationalt gennem afholdelse af internationale konferencer og via deltagelse med stande, at øge tilflytning af arbejdskraft fra andre lande. Målet er at tiltrække mindst 100 IT-specialister årligt til Business Region Aarhus
- Flere vækstiværksættere indenfor tech: Aarhus/Business Region Aarhus er kendetegnet ved at have et meget stort antal tech-iværksættere og antallet af de, der bliver vækstiværksættere, skal øges med 25 % i forhold til nuværende niveau, hvilket skal generere mindst 100 nye arbejdspladser per år
- Internationale tech-konferencer til Aarhus (som f.eks. IoT Week 2019): Der bygges videre på erfaringer fra IoT Week 2019. Målet er at have mindst en stor højtprofileret international tech-konference i Aarhus hvert år – med tilhørende mål om, at der allerede i 2022 er skabt en konference med min. hhv. 500 internationale og 500 danske deltagere – og at deltagerantallet vokser med 20 % per år. Dette skal koordineres og sammentænkes med Internet Week Denmark, således at de forskellige initiativer og konferencer støtter op om og ligger i naturlig forlængelse af hinanden
- Styrkelse af AU's satsning på Science & Technology (S&T): Klyngen skal aktivt arbejde med rekruttering fra grundskole og ungdomsuddannelser til S&T's uddannelser og på den måde være med til at sikre, at AU når ønsket/max optag
- At sætte Aarhus ikke bare på det nationale landkort men også det internationale kort, som hub for udvikling af IT og teknologiske løsninger
- At skabe en tech-superklynge, som servicerer andre erhverv

HVEM: Aarhus Universitet, Alexandra Instituttet, it-forum, BrainsBusiness, Aalborg Universitet og øvrige aktører i InfinIT – og med opbakning fra Aarhus Kommune, Business Region Aarhus, Aalborg Kommune, m.fl.

It-forum, Alexandra instituttet og Aarhus Universitet arbejder allerede konkret sammen omkring det nationalt dækkende Innovationsnetværk InfinIT.

RESSOURCER: Ovennævnte aktørkreds finansierer indsatsen.

IWDK (Internet Week Denmark)

HVAD/HVORDAN: Internet Week Denmark er en ugelang festival, der finder sted hvert år i og omkring Aarhus. Festivalen fejrer internettets succes og teknologiens betydning for innovation, vækst og almindelige menneskers hverdag. Festivalen blev i 2019 afholdt for 6. gang med næsten 11.000 deltagere og over 140 events. Festivalen er baseret på crowdsourcete arrangementer, hvilket betyder, at virksomheder, uddannelsesinstitutioner, netværk og individer bidrager ved at være værter for arrangementer i løbet af festivalen. Det resulterer i en uge med videndeling, læring, sociale arrangementer og nye professionelle bekendtskaber. Arbejdet med skalering og internationalisering af festivalen fortsætter i de kommende år, hvor festivalen i stigende grad forventes at blive en national og international begivenhed, der sætter den digitale udvikling på dagsordenen.

HVORFOR/HVORHEN: IWDC er en platform for den digitale udvikling samt et vindue til udstilling af danske kompetencer og løsninger indenfor it og tech. Ved at være rammen for en række faglige og sociale arrangementer med fokus på den digitale udvikling er IWDC med til at brande Aarhus-området/Danmark som Tech Hub. Derfor arbejdes der bl.a. på at sikre en stærkere forankring af IWDC i Business Region Aarhus kommunerne, som bidrager med mange gode events under IWDC i de større byer uden for Aarhus og dermed også understøtter, at der er events for et bredere publikum af både virksomheder og borgere. IWDC er et event, der er med til at samle og engagere it- og techbranchen samt skabe nye kontakter på tværs af virksomheder og organisationer. IWDC er også med til at sætte dagsordenen ift. den digitale udvikling nationalt blandt andet gennem debatformater med politisk deltagelse. IWDC er primært en faglig festival, men der er også borgerrettede arrangementer, der har fokus på at skabe større indsigt i digitalisering, således, at den enkelte føler sig bedre rustet til at træffe bevidste valg i en tid, hvor tingene forandrer sig hastigt.

Visionen for IWDC er at have større impact ved generelt at skabe større viden om det digitale; om det er forretningsmodeller, nye tech-trends, datasikkerhed, digital dannelse eller noget helt femte. Med andre ord er ønsket at hæve det generelle vidensniveau blandt byens og landets virksomheden inden for det digitale område. Ved at engagere bredt skal IWDC være med til at bevare Danmarks førerposition inden for offentlige digitalisering og digitalisering af samfundet som helhed.

Succeskriterierne er:

- IWDC-festivalen, der afholdes hvert år i maj måned, skal vokse til i stigende grad at blive en national og international event, der kan bidrage til at markedsføre Aarhus-området som Tech Hub, der tiltrækker virksomheder og talent
- IWDC skal være med til sætte dagsordenen for den digitale udvikling i Danmark
- Vækst i antallet af deltagere fra hele Danmark, så det samlede antal deltagere kommer op på 15.000 i perioden 2020 - 2023
- Vækst i andelen af internationale deltagere fra 11 % til 20 % i perioden 2020-2023

HVEM: Aarhus Kommune, Business Region Aarhus, Region Midtjylland i samarbejde med en operatør. Erhverv Aarhus er operatør i 2020.

RESSOURCER: Aarhus Kommune (primær bidragsyder) i samarbejde med Internet Week Denmarks partnere fra både den offentlige såvel som private sektor.

10

**KREATIVE
ERHVERV**

KREATIVE ERHVERV

Kreative erhverv er vigtige for Danmark. Dels på grund af storytellingen om Danmark som international spydspids inden for især design, arkitektur, film og TV samt økonomisk, hvor de bidrager med 93 mia. kroner til BNP og genererer en eksport på 92 mia. kr.¹⁵ Dels fordi de kreative erhverv og de kreative kompetencer vil i fremtiden kun blive vigtigere, da arbejdsmarkedet automatiseres ved øget brug af robotter, kunstig intelligens etc.. Denne udvikling vil øge fokus på kompetencer, der kan supplere og bidrage med det menneskelige, kreative aspekt i opgaveløsninger¹⁶.

Kreative erhverv hører med blandt andet arkitektur, design, mode, film, musik og reklame under de såkaldte oplevelseserhverv, der også rummer erhverv som turisme, gastronomi, museer, scenekunst, sport og fritid. Da der er en række forskelle på de kreative erhverv og de traditionelle oplevelseserhverv, er de i Erhvervsplanen 2020-23 opdelt i to særskilte afsnit. De kreative erhverv er ligeledes en del af den kreative økonomi, som overordnet skal forstås som dels en række kreative erhverv, men også de kreative ressourcer og kompetencer, der findes i andre traditionelle erhverv. Trods denne adskillelse er der masser af synergi at hente i samspillet mellem kultur og kreative erhverv. Derfor er der også øget fokus på samarbejde med Kulturforvaltningen med henblik på at styrke bl.a. fastholdelse og opdyrkning af talent, entreprenørskab mv.

I dag ligger kreativitet på top tre over de mest efterspurgte kompetencer. Årsagen findes i den store forandring, som arbejdsmarkedet står over for blandt andet som konsekvens af automatisering og digitalisering af arbejdsfunktionerne. Kreative kompetencer er ikke længere forbeholdt kunsten og kulturen – de er drivere for forretningsudvikling og innovation både i den offentlige og private sektor og er i høj grad resistente over for automatisering¹⁷. De kreative kompetencer bør altså ses som et værdiskabende element, der også benyttes i en lang række traditionelle erhverv. Det er ikke længere muligt at tale om værdien af de kreative erhverv som en afgrænset størrelse.

Aarhus skal være klar til denne omstilling, så vi er parate til at imødekomme virksomhedernes behov og ruste byen til fremtidens arbejdspladser – både på nationalt og internationalt plan.

Aarhus kommune oplever i disse år en styrkelse af de kreative erhverv og miljøer. Byen er traditionelt kendt for sit bidrag inden for arkitektur og design,

15 Tallene er fra 2016 og inkluderer afledte effekter i andre erhverv. Kilde: Erhvervsministeriet, Vækstplan for de kreative erhverv, 2019.

16 Kilde: Seismonaut, Hvorfor soft skills er vigtige på fremtidens arbejdsmarked, 2017

17 Kilde: Seismonaut, Vækst og nye forretningsmodeller i de kreative erhverv, 2017.

men mode, digitale visuelle medier samt musik og lyd er også nogle af Aarhus' styrkepositioner. Modeindustrien markerer sig med store virksomheder som blandt andre Bestseller og Hummel samt med inkubatormiljøet Headstart Fashion (HSF), hvis formål er at få SMV'erne til at vokse. Filmby Aarhus er med sine 80+ medievirksomheder, studier og inkubations- og uddannelsesmiljø et vstdansk epicenter for digitale visuelle medier og med Gamehub Denmark, der ligger i Viborg og Grenaa samt Arsenalet, der også ligger i Viborg, har vi samlet set et vstdansk powerhub, der bredt dækker fødekæden og genrene inden for de visuelle, digitale medier. Med det planlagte lydmiljø "Lydbyen", vil musik og lyd få en pendant til Filmby Aarhus med plads til både produktion, iværksætteri og et spillested, hvilket ydermere styrker de mulige synergier på tværs af brancher. De ovennævnte miljøer ligger alle i byens havnenære byområde, og i årene 2020-23 er ambitionen, at Sydhavns kvarteret udvikles til et powerhub, hvor kreative erhverv samles med potentiale for nye synergier og samarbejder. Dette sammen med et øget samarbejde på tværs af kommunegrænserne vil skabe værdi ikke blot for de kreative erhverv men også for Aarhus samt hele områdets øvrige erhvervsliv.

INITIATIVER

Filmby Aarhus - den digitale visuelle industri

HVAD/HVORDAN: The Big Picture er Filmby Aarhus' strategi for udviklingen af de digitale visuelle brancher. Digitale visuelle brancher er film, spil, animation, nye medieformer (XR) og kreativ app-udvikling. Strategien indebærer blandt andet følgende hovedprojekter:

1. Udvidelse af Filmby Aarhus med 4.400 m², som forventes færdig 2020, samt videreførelse af erhvervspark, filmstudier og uddannelser inden for digitale, visuelle industrier.
2. Sekretariat for Den Vstdanske Filmpulje, der styrker filmproduktion, udvikling af de regionale produktionsmiljøer og arbejder for et fortsat stærkt statsligt engagement i området.
3. Sikre Aarhus' deltagelse i klyngeorganisationen Vision Denmark, der gennem midler fra det private erhverv, erhvervsfremmebestyrelsen mv. forventes at blive en central aktør i udvikling af den digitale visuelle industri i hele landet.
4. Inkubatormiljøet Ideas Lab, der skal give iværksættere indenfor de digitale visuelle medier ideelle betingelser i den tidlige virksomhedsopstart.
5. Videreudvikling af festivalkonceptet "this.", som har til formål at sætte fokus på digitale visuelle brancher i Aarhus og have både en erhvervs- og publikumsdel.

HVORFOR/HVORHEN: Den digitale visuelle industri (DVI) repræsenterer et stort potentiale for vækst i Danmark. Produktion af digitalt visuelt indhold er ikke længere en niche, men en løftestang for forretningsudvikling og inno-

vation både i den offentlige og private sektor, og DVI-kompetencer bruges i høj grad også i andre brancher – og med god grund. I Region Midtjylland steg eksporten med 209 % og værditilvæksten med 57 % fra 2010 til 2015 i virksomheder, der beskæftiger DVI'ere¹⁸.

Ambitionen med Filmby Aarhus er at skabe rammer, så flere virksomheder fastholder produktion inden for det digitale visuelle felt i Jylland. Filmby Aarhus' mål går på ekspansion og øget kapital, og flere produktioner skal ligge i Aarhus eller i det midtjyske. Ideas Labs inkubationsmiljø står som et model-initiativ i Danmark og har fået til opgave at forme den nationale inkubationsindsats på DVI-området under klyngen 'Vision Denmark'. this.-festival skal videreudvikles både konceptuelt og i praksis med det formål at skabe en tværfaglig festival inden for den digitale visuelle industri samt sætte fokus på Aarhus-områdets styrkeposition inden for den digitale visuelle industri. Virksomheder og organisationer skal fortsat styrkes gennem internationale netværk og udviklingsprojekter, der styrker kompetencer, netværk og viden inden for DVI-sektoren i Østersø- og Nordsøregionen.

HVEM: Filmby Aarhus, Den Vestdanske Filmpulje, Vision Denmark (DVI-klyngen, herunder Interactive Denmark Vest i tæt samspil med Aarhus Kommune og interessenter inden for både erhverv, uddannelse og forskning.

RESSOURCER: For at Filmby Aarhus med dets initiativer opnår det fulde potentiale, forudsætter det en medfinansiering fra relevante parter, da dette udover at udgøre en støtte i sig selv også udløser afgørende puljer fra den Vestdanske Filmpulje.

Music City Aarhus

HVAD/HVORDAN: Produktionscentret for Rytmask Musik i Aarhus (Promus) arbejder på at samle innovation, viden og netværks- og vækstlgsarbejde inden for det aarhusianske musikmiljø. I 2016 oprettede Promus netværket Music City Aarhus, som er et initiativ, der skal koble aktørerne tættere sammen med erhvervslivet i Aarhus. I 2018-2019 blev der på baggrund af en afdækning af miljøet, høring samt en workshop med relevante aktører fra byen udarbejdet en række erhvervspolitiske anbefalinger. Disse skal udforskes videre med fokus på muligheder for vækst og udvikling i den aarhusianske musikbranche og potentielt danne baggrund for en eventuel indsats på området.

En fortsat udvikling af Aarhus som musikby kræver blandt andet de nødvendige rammer og tiltag for at kunne udvikle og realisere byens store talentmasse. En anerkendelse og integration af den brede musik- og lydbranche i det øvrige erhvervsliv, hvilket potentielt kan skabe nye forretningssamarbejder og investeringer. På længere sigt er der potentiale for et større musik- og lydhub bestående af Promus/Music City Aarhus, Lydby Aarhus, Det Jyske Musikkon-

¹⁸ Kilde: Seismonaut, Omfanget og betydningen af den kreative økonomi i Region Midtjylland og Danmark, 2017.

servatorium samt potentielle kommercielle aktører. Her vil man som samlet miljø udgøre et komplet økosystem, som vil styrke den aarhusianske musik- og lydbranche både kreativt og forretningsmæssigt samt brande byen nationalt som internationalt.

HVORFOR/HVORHEN: Aarhus er en musikby, hvilket blandt andet betyder, at byen har en stærk talentmasse, et engageret publikum, en aktiv live-scene og en omkringliggende industri – herunder et professionelt producerende miljø. Disse faktorer er medvirkende til, at Aarhus fortsat har stor indflydelse på dansk musik og er kendt på internationalt plan. Byen har en lang tradition for tæt samarbejde mellem de forskellige aktører inden for musikbranchen.

I en årrække har branchen har været udfordret af blandt andet digitalisering, vanskeligheder med fastholdelse af talent, samt udfordringer med at skaffe kapital til nye iværksættere og musikere med kommercielt fokus. Flere aktører i musikmiljøet peger på udviklings- og vækstpotentialerne ved et endnu tættere samarbejde på tværs af de kreative brancher og det øvrige erhvervsliv, øget adgang til risikovillig kapital samt ved styrkelsen af Aarhus' image som musikby.

Målet er at styrke Aarhus' position som musikby med en bred indsats, der skaber muligheder for både den eksperimenterende kunst samt den potentielt kommercielle musik. Konkret skal dette udmunde i en målbar vækst inden for branchen og en styrket position internationalt.

HVEM: Promus i samarbejde med relevante parter.

RESSOURCER: Promus m.fl.

Lydbyen

HVAD/HVORDAN: Lydby-projektet arbejder på et produktionsfællesskab inden for musik og lyd. Et hus, der kan styrke byens økosystem både kreativt og forretningsmæssigt gennem den øgede synergi, der ligger i at dele adresse og netværk. Sammen med SMV'ere, producere, sangskrivere og musikere vil huset også rumme spillestedet Train, hvilket vil være medvirkende til, at stedet også vil være borgernært. Der skal skabes et miljø, som vækker international genklang, og som potentielt kan suppleres af andre typer virksomheder inden for lyd – f.eks. ingeniør- og tech-fokuserede start-ups og udviklingsafdelinger.

HVORFOR/HVORHEN: Musikmiljøet i Aarhus er en kreativ branche, der omsætter for 1,8 mia. kr. om året med ca. 2.500 musikere og over 1.000 fuldtidsansatte¹⁹. Branchen er derudover også sammensat af en række afledte virksomheder, som f.eks. produktion af lydudstyr, merchandise og app-udvikling, som alle er med til at skabe yderligere omsætning, eksport og arbejdspladser.

Byen har altså i høj grad kritisk masse på dette område, og Lydbyen er visionen om at samle en stor andel af økosystemet i ét hus, som vil fungere som base for nye samarbejder og øget synergi. Derudover skaber Lydbyens placering i Sydhavns kvarteret oplagte muligheder for samspil med de andre kreative miljøer, der bor i området.

Visionen med Lydbyen er derfor at styrke Aarhus' musik- og lydbranche ved at skabe rammer, der lægger op til høj kvalitet, synergi og synlighed. Lydbyen er en del af udviklingsplanen for Sydhavns kvarteret, og dermed vil Lydbyen komme til at indgå i det kreative powerhub, som er visionen for området. Lydbyen vil dermed også indgå i et større økosystem af kreative inkubator miljøer, som ligger i havneområdet/Mellemarmen f.eks. Filmbyen og Headstart Fashion. Målet er, at oprettelsen af Lydbyen – blandt andet i samspil med Promus og andre væsentlige aktører – vil fremme musik- og lydbranchens forretningsudvikling, kreative udvikling samt brande byen både nationalt og internationalt som musikby.

HVEM: Lydbyens partnere samt Aarhus Kommune og andre relevante aktører.

RESSOURCER: Medgået tid.

Headstart Fashion

HVAD/HVORDAN: Den erhvervsdrivende fond Headstart Fashion (HSF), som er en del af innovationsnetværket Lifestyle and Design Cluster, skal bidrage til fortsat vækst og udvikling i modebranchen i Region Midtjylland. Headstart Fashion er et miljø, hvor små og mellemstore modevirksomheder kan vokse – blandt andet med afsæt i de muligheder, som HSF tilbyder som f.eks. netværk, sparring og uddannelse, hvilket understøttes af Aarhus Kommune. Headstart Fashions vision er at udvikle inkubationsmiljøet i tre trin – fra en demo på 300 m² til et hus på op mod 10.000 m² med virksomheder og uddannelse.

HVORFOR/HVORHEN: Region Midtjylland står stærkt inden for livsstilserhvervene møbler, beklædning (mode) og design, og hele 26 % af mode-årsværkene på landsplan befinder sig i Region Midtjylland²⁰. Headstart Fashion ønsker at styrke Midtjylland og Danmark som kraftcenter for mode og samtidig være et knudepunkt, der binder modebranchen i regionen sammen og skaber relationer til resten af Danmark og udlandet.

Det fysiske inkubationsmiljø for mode- og designrelaterede virksomheder skal videreudvikles med fokus på vækst og sparring i et moderne kontorfællesskab, som kan fremme vækstlaget og skabe nye arbejdspladser til gavn for hele regionen.

Målet med Headstart Fashion er ikke kun at understøtte de kreative processer, men også de praktiske og økonomiske aspekter i at drive virksomhed. En stor

²⁰ Kilde: Seismonaut, Omfanget og betydningen af den kreative økonomi i Region Midtjylland og Danmark, 2017.

andel af de små modevirksomheder overlever ikke de første år, ofte fordi der ikke er tradition for at søge netværk og partnerskab, og også her søger HSF at styrke branchen.

HVEM: Den erhvervsdrivende fond Headstart Fashion i samarbejde med relevante parter, herunder Aarhus Kommune, relevante uddannelsesinstitutioner, virksomheder inden for modeområdet samt brancheorganisationen Dansk mode og tekstil og innovationsnetværket Lifestyle og Design.

RESSOURCER: Relevante aktører.

11

**TURISME OG
DETAILHANDEL**

TURISME OG DETAILHANDEL

Turismen har i de senere år skabt flere jobs og mere vækst til Aarhusområdet end nogensinde før. Med 4,9 mia. kr. udgjorde Aarhus Kommune 4,5 % af den samlede turismeomsætning i Danmark i 2016, som den største turismekommune efter København. Turismen skaber jobs – hver million kr. i turismeomsætning skaber 1,26 job.

Siden 2010 er antallet af hotelovernatninger i Aarhus vokset med 86 % og nåede i 2018 op på knap 900.000, heraf 270.000 internationale hotelovernatninger.²¹

Den positive udvikling er drevet af såvel ferie- som erhvervsturister, og hotelkapaciteten er i perioden øget med hele 68 % i en branche, hvor beskæftigelsen alene i de seneste 5 år er fordoblet, så der nu arbejder flere end 6.000 mennesker indenfor turisme i Aarhus.

Foruden hotelovernatningen er der i Aarhus yderligere ca. 500.000 årlige overnatninger fordelt på camping, Airbnb, vandrerhjem og lign.

På turismeområdet skal vi også stå sammen i Østjylland for at sikre den nødvendige kritiske masse for at opnå synlighed og international gennemslagskraft. Efter en konsolidering i turismesektoren dækker destinationselskabet VisitAarhus ved indgangen til 2020 såvel Aarhus, Silkeborg, Randers, Viborg, Skanderborg, Favrskov, Norddjurs og Syddjurs Kommuner. VisitAarhus varetager desuden en fælles markedsføringsindsats for kommunerne i Business Region Aarhus rettet mod det norske og tyske marked.

Den større geografiske spændvidde gør, at selskabet har tre ben at stå på; *storbyturisme*, *erhvervsturisme* samt *kyst- og naturturisme*. Med sammenlægningerne har den lokale turismeindsats opnået en kritisk masse i overnatningskapacitet samt i udbuddet af oplevelsesmuligheder – hele året. Den nye struktur gør samtidig Aarhus mere robust i forhold til at udnytte den vækst, der i de kommende år forventes at præge rejsemarkedet – både herhjemme og i udlandet og til at matche den stigende konkurrence om at tiltrække ikke bare rejsende men også investeringer i overnatningskapacitet, flyruter og internationale kongresser.

Ifølge VisitAarhus' strategi er der behov for at styrke markedsføringsindsatsen, at løfte erhvervsturismen (kongresser og møder) og ikke mindst at lave en digital transformation af hele turismeindsatsen for at fortsætte væksten.

Der kan med fordel arbejdes endnu tættere sammen i Business Region Aarhus. Ved at udnytte synergimulighederne kan man i fællesskab gøre området endnu mere attraktivt for gæster til Aarhus og Østjylland.

Bæredygtig turisme

VisitAarhus arbejder sammen med turisterhvervet, Aarhus Kommune og Aarhus Universitet om en bæredygtig udvikling i turisterhvervet. Der er stigende fokus på bæredygtighed, og 73 % af alle hotelværelser i centrum af byen er officielt miljøcertificerede. Mange af byens andre mødesteder og restauranter er tildelt certificeringer og endnu flere arbejder miljøvenligt og har bæredygtighed tænkt naturligt ind i driften.

Siden 2016 har VisitAarhus været partner i Global Destination Sustainability Index. Et internationalt index, der promoverer og sammenligner destinationer i verden samt opfordrer og motiverer til, at byen og byens erhverv løbende arbejder med at skabe bæredygtig udvikling.

VisitAarhus har i samarbejde med Aarhus Events samt Aarhus Universitet Events og Kommunikationsstøtte udarbejdet en ”Grøn konference- og eventhåndbog”. Med håndbogen og især samarbejdet, der ligger bag, styrkes Aarhus’ position som bæredygtig kongresby både nationalt og internationalt og opfordrer samtidig mødearrangører og turismeindustrien til at stå sammen og bidrage til den bæredygtige udvikling af byen til gavn for de gæster, der besøger vores by.

Detailhandel

En mangfoldig og interessant detailhandel er en forudsætning for den moderne, innovative kultur-, erhvervs- og turistby. Der er stor synergi i forhold til byens kulturliv, restauranter, når detailhandlen trives og udvikles. Det er derfor meget vigtigt med gunstige betingelser for etablerede og nye detailbutikker og oplevelseskoncepter i Aarhus, så det også fremadrettet er interessant for investorer og potentielle brands/koncepter at etablere sig i Aarhus.

INITIATIVER

Styrket internationalt markedsførings samarbejde med VisitDenmark

HVAD/HVORDAN: Det skal udnyttes, at Aarhus som brand i stigende grad er endt og anerkendt i Nordeuropa som en attraktiv og bæredygtig byregion. En byregion hvor mennesker kan blive inspireret, tanke op, dygtiggøre sig, netværke og skabe forretning. Det er der lagt et solidt fundament for – blandt andet med kulturhovedstadsåret, men nu er opgaven at konsolidere fundamentet og gøre det til et aktiv for hele Aarhusområdet.

Gennem VisitDenmark stiller staten ressourcer og platforme til rådighed for markedsføringen af Danmark. Ved at geare midler med VisitDenmark skal Aarhus og Østjylland opnå mere slagkraft for pengene. Derfor skal der arbejdes for, at VisitDenmark i de kommende år fastholder og udbygger sine investeringer i markedsføringen af Aarhus destinationen på de internationale markeder.

HVORFOR/HVORHEN: VisitAarhus og Destination Djursland har sammen med mange partnere over de senere år sat form og facon på markedsføringen af Aarhus og Djursland inden for kerneforretningerne; storbyferie, internationale møder og kongresser samt kyst- og naturferie. Det har betydet, at markedsføringen er blevet mere sammenhængende og har fået mere kraft, ved at flere bakker op. For de enkelte virksomheder er det en god måde at optimere ressourcerne og ved fælles kræfter gøre en større forskel i markedet.

Djursland er på flere markeder et kendt og anerkendt brand. Det skal udnyttes og bygges videre på i vores destinationsmarkedsføring. Den samme betragtning skal anvendes på andre samarbejder i hele Aarhusområdet. Eksisterende styrkepositioner i markederne skal udbygges således, at kendskabsgraden til Aarhus-regionen som destination bliver øget, og vækstpotentialet udnyttes. Succesen skal måles på, om det lykkes Aarhus at vækste mere på internationale overnatninger end de tre øvrige danske storbyer (København, Aalborg og Odense).

HVEM: VisitAarhus, VisitDenmark, turisterhvervet i Aarhus og på Djursland m.fl.

RESSOURCER: VisitDenmark og turisterhvervet, evt. m.fl.

Aarhus som international kongresby

HVAD/HVORDAN: Aarhus destinationen har unikke muligheder for at realisere et større potentiale som international kongresby – og det skal ifølge VisitAarhus strategi 2025 udnyttes ved en fordobling af kongresindsatsen. En central del af indsatsen er at realisere potentialet yderligere inden for de videnskæssige styrkepositioner i regionen såsom sundhed, fødevarer, tech, kreative erhverv samt energi, klima og miljø. Den internationale anerkendelse af vidensmiljøerne giver mulighed for at tiltrække flere kongresser, og samtidig styrker flere kongresser den internationale synlighed af regionens styrkepositioner, der kan tiltrække flere investeringer og talenter til.

Især tre faktorer giver nye muligheder:

- Øget kapacitet: Aarhus får i kraft af mere hotel- og kongreskapacitet mulighed for at være vært for flere og større møder og kongresser og for at rumme flere større arrangementer på samme tid
- Investeringer i viden: Der investeres i disse år betydelige midler på at opbygge stærke faglige kompetencer i Aarhusregionen. Det gælder Aarhus Universitet, det nye Aarhus Universitetshospital samt forsknings- og udviklingscentre blandt flere private virksomheder. Opbygningen af stærke

faglige kompetencer vil være med til at øge Aarhusregionens faglige tyngde og anseelse inden for en række faglige områder i forhold til udenlandske samarbejdspartnere. Det giver mulighed for at tiltrække flere møder og kongresser til byen. Omvendt vil flere kongresser også bidrage til at skabe international synlighed om byens og regionens kompetencer til gavn for at tiltrække investeringer og talenter fra hele verden inden for disse områder

- **Stærkere brand:** Aarhus har – blandt andet med kulturhovedstadsåret opnået en stigende international opmærksomhed som en attraktiv destination for inspiration, forretning og relationer. Det er en ny fortælling, der er ved at blive skrevet. Med blik for målgruppens digitale adfærd skal fortællingen bruges til at tiltrække vigtige internationale møder og kongresser

HVORFOR/HVORHEN: Med det nye kongrescenter og væksten i hotel- og mødefaciliteter er succeskriteriet ifølge VisitAarhus' strategi at kunne øge kongresforretningen med 1 mia. kr. frem mod 2025 gennem den øgede kapacitet kombineret med en styrket kongresindsats. Den samlede omsætning på erhvervsturismeområdet vil således kunne vokse til 3,4 mia. kr. i 2025. Væksten i kongresforretningen vil samtidig bidrage ved at skabe værdi for viden-økonomien i hele regionen.

HVEM: VisitAarhus, Aarhus Kommune, Aarhus Universitet, MeetDenmark, VisitDenmark og turisterhvervet i Aarhus.

RESSOURCER: MeetDenmark, Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, VisitDenmark og turisterhverv m.fl.

DigitalEX – EXPANDING the digital destination

HVAD/HVORDAN: DigitalEx projektet skal gentænke Aarhus-destinationens rolle og værktøjskasse og bidrage proaktivt til en digital transformation af turismen i Aarhus området. Projektet sikrer en øget interaktion og engagement med gæsterne før, under og efter besøget via bedre udnyttelse af digitale muligheder og teknologi og ved at sikre en langt mere resultatorienteret tilgang til arbejdet med lead-generering, mersalg og genbesøg.

HVORFOR/HVORHEN: VisitAarhus er som en af de få destinationer i Danmark karakteriseret ved at have både kyst-, erhvervs- og storbyturismen som stærke forretningsområder. Der er stort potentiale i at udnytte synergier på tværs af de tre områder, men der er behov for, at turismeindsatsen styrkes digitalt.

Målet med DigitalEx er dels at konsolidere VisitAarhus digitalt, dels at etablere ny praksis og sætte nye standarder for arbejdet med digital performance på destinationsniveau. I forlængelse heraf er det ambitionen, at VisitAarhus indtager en position som førende digital destination og leverandør af relevante og nærværende løsninger og redskaber til gæster og kunder, når de opdager, oplever og anbefaler destinationen.

HVEM: VisitAarhus, Dansk Kyst- og Naturturisme, VisitDenmark og turisterhvervet i Aarhus og på Djursland m.fl.

RESSOURCER: Samlet budget på 10 mio. kr. for et 3-årigt projekt, hvoraf Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse medfinansierer med 5 mio. kr. De øvrige 5 mio. kr. finansieres af erhvervspartnerne og VisitAarhus indenfor den økonomiske ramme, som kommunerne allerede har bevilget til VisitAarhus.

Aarhus regionen som en samlet markedsplads

HVAD/HVORDAN: Aarhus vil arbejde for at styrke turismesamarbejdet i den østjyske byregion. Aarhus vil gennem VisitAarhus være drivkraft og platform for dette samarbejde. Modeller for samarbejde kan tilpasses de konkrete situationer og lokale vilkår. VisitAarhus vil derfor være åben overfor, at andre kommuner kan blive en del af VisitAarhus²².

I de senere år er der skabt en fælles platform for branding af den internationale turisme i regi af Business Region Aarhus. Denne platform skal konsolideres og rulles ud på flere markeder. Samtidig vil synergimuligheder, herunder mulighed for krydssalg inden for andre dele af turismen i Business Region Aarhus – f.eks. via fælles digitale platforme og gæsteservice – blive undersøgt.

HVORFOR/HVORHEN: Der er stort potentiale i at udvikle Østjylland som én stor markedsplads med turismen i Aarhus som en vital værdiskaber for hele landsdelen. Herved øges den kritiske masse af Aarhus-destinationen yderligere.

Den fælles indsats vil give virksomheder og områder i Østjylland adgang til international turisme. At stå på en bredere platform vil også give Aarhus' internationale brand større kritisk masse, og samlet vil det styrke turismens værdiskabelse i hele Østjylland.

HVEM: VisitAarhus.

RESSOURCER: Relevante kommuner m.fl.

Events som redskab for erhvervsudvikling, profilering og PR

HVAD/HVORDAN: Der skal bygges oven på det momentum, der er skabt med Aarhus som kulturhovedstad og som vært for blandt andet VM i sejlsport, Volvo Ocean Race Fly By og Made in Denmark Golf. Med kapsejladsen The Ocean Race 2022 får Aarhus det næste store event. Det kræver en tæt og tidlig dialog med fokus på mulige profilerings- og PR-aktiviteter, så disse kan integreres mest hensigtsmæssigt i eventen.

²² Destination Djursland og VisitSilkeborg fusionerede ind i VisitAarhus henholdsvis d. 1/1-2019 og 1/7-2019. Pr. 1/1-2020 indtræder Skanderborg Kommune turismesamarbejde med VisitAarhus, samtidig med at VisitSkanderborg nedlægges.

Events kan med fordel bruges til at styrke partnerskaber på tværs af traditionelle skel (kultur, sport, erhverv, uddannelse og turisme mv.) og til at danne netværk, som kan bidrage til vækst i form af flere turister, investeringer, arbejdspladser og indbyggere.

Ved store profilerede by-events skabes desuden oplevelser i byrummet, hvor foreninger, kommercielle partnere og organisationer sammen skaber oplevelser for borgere og besøgende. Derfor skal mulighederne for at bruge arrangementer som udstillingsvindue for erhvervsmæssige styrker eller byens strategier udnyttes optimalt.

HVORFOR/HVORHEN: Når Aarhus tiltrækker, udvikler og gennemfører store events, er det oplagt at bruge dem som udstillingsvindue for erhvervsmæssige styrker eller strategier, tiltrækning af arbejdskraft, ligesom tilstedeværelsen af et stort antal udenlandske journalister og medier kan udnyttes til at skabe international synlighed. Herved opnås et højere erhvervsmæssigt og bymæssigt udbytte af byens investeringer i store events. Alt sammen tiltag, som har til formål at skabe positiv synlighed omkring Aarhus som event- og oplevelsesby og Aarhus som et attraktivt sted at bo og arbejde.

HVEM: Aarhus Kommune, Visit Aarhus, Erhverv Aarhus, Business Region Aarhus.

RESSOURCER: Aarhus Kommune, Visit Aarhus, Erhverv Aarhus, Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse m.fl.

Forbedrede rammebetingelser for detailhandel

HVAD/HVORDAN: Det skal undersøges, om der er vilkår, der kan forbedres med henblik på at styrke detailhandlen i Aarhus. En række lempelser af planlovens detailhandelsbestemmelser åbner op for ændringer, og en ny temaplan for detailhandel i Aarhus fokuserer på de centrale rammebetingelser:

- Mulighed for større dagligvarebutikker i Aarhus Kommune
- Mulighed for større udvalgswarebutikker i Aarhus Kommune

Parallelt med udarbejdelsen af temaplanen har Aarhus Cityforening, Erhverv Aarhus og Aarhus Kommune fået udarbejdet to analyser, som viser udviklingen i hhv. detail- og udvalgswarebutikkerne. Analyserne viser, at der er udfordringer for erhvervene pga. udviklingen i e-handelen. Analyserne peger også på, at det primært er erhvervene selv, der skal bidrage til at løse udfordringerne og udvikle fremtidens spændende butikker samt eventuelt tilknyttede faciliteter, men at andre aktører også kan bidrage, f.eks. Aarhus Kommune. I den sammenhæng peges på generelle rammebetingelser.

Det skal undersøges, om der er basis for at styrke detailhandlens rammebetingelser, blandt andet ved at gøre det centrale Aarhus mere attraktivt for handlende, eksempelvis ved etablering af grønne områder i Midtbyen.

HVORFOR/HVORHEN: En væsentlig forudsætning for en moderne handels- og studieby samt turist- og karrieredestination er en dynamisk og mangfoldig detailhandel. I Aarhus Kommune omsættes der årligt for ca. 20 milliarder kroner inden for detailhandel. Der er stor synergi til byens kulturliv, gastronomi og shopping, når detailhandlen trives og udvikles.

Detailhandlen i Aarhus klarer sig godt sammenlignet med andre større handelsbyer, men branchen er generelt udfordret. Ændrede forbrugsvaner og øget e-handel har været stærkt medvirkende til, at også væksten i detailhandlen i Aarhus Midtby er stagnerende.

Det er derfor vigtigt med gunstige betingelser for detailhandlen både i forhold til eksisterende butikker og etablering af nye, således at det er interessant for investorer og potentielle brands/koncepter at etablere sig i Aarhus. Succeskriteriet for initiativet er en forøgelse af antallet af regionale og nationale shoppingturister/handlende.

HVEM: Aarhus Kommune, Erhverv Aarhus og Aarhus Cityforening i samarbejde med andre relevante parter.

RESSOURCER: Afklares efterfølgende.

Grøn varelevering med elbiler til Midtbyen

HVAD/HVORDAN: Mulighederne for grøn varelevering med elbiler i midtbyen skal undersøges. Der kan arbejdes med ændringer i kommunens indkøbsaftaler, så de tilgodeser en mere koordineret levering end den nuværende, hvor den overvejende hovedregel er, at der leveres direkte fra leverandøren til den bestillende arbejdsplads/institution. I stedet for at mange leverandører har transporter ind og ud af kommunen hver dag – og ofte med meget tunge og forurenende køretøjer – kan der tænkes en samordnet varedistribution, hvor leverandører fremover leverer deres varer på et eller flere centrale varemottagelsescentre. Herfra kan der ske en koordineret videre distribution.

HVORFOR/HVORHEN: Transporten er den største kilde til CO₂-udledning i Aarhus Kommune, og der er brug for at finde alternativer. Samlet kan der spares mange kilometer transport, og hvis der desuden stilles krav til anvendelse af eldrevne fragtbiler, er der endnu større potentiale til lavere klima- og miljøbelastning.

HVEM: Aarhus Kommune.

RESSOURCER: Der afsættes et beløb på 0,6 mio. kr. i 2021 til en analyse af potentialet. Beløbet finansieres af klimafonden.

12

**FØDEVARER
OG GASTRONOMI**

FØDEVARER OG GASTRONOMI

Fødevarer og gastronomi er centrale områder for at sikre bæredygtig udvikling jf. FN's verdensmål #2, der anbefaler at stoppe sult, opnå fødevarer sikkerhed og forbedret ernæring samt #12, der anbefaler at fremme bæredygtigt landbrug, reducere madspild og sikre større ressourceproduktivitet.

Danmark er allerede i front på fødevarerinnovationsområdet i Europa. Den globale efterspørgsel efter sunde, økologiske og bæredygtigt fremstillede fødevarer stiger markant. Tilsvarende vokser markedet for avanceret udstyr og teknologi til dyrkning, produktion og forarbejdning af fødevarer. Efterspørgslen efter nye ingredienser samt behovet for viden og kompetencer til sikker, effektiv og bæredygtig fødevarerproduktion er ligeledes stigende.

Den danske fødevarerklunge er i internationalt perspektiv en af de største fødevarerklunger med ca. 190.000 ansatte. Danske fødevarerproducenter eksporterer for ca. 166 mia. kr. svarende til en fjerdedel af den samlede danske vareeksport²³. Den danske fødevarerklunge er viden- og produktionsmæssigt stærkest forankret og til stede i Midtjylland – blandt andet repræsenteret ved store virksomheder som Danish Crown, Arla og Dupont og ved et stærkt uddannelses- og forskningsmiljø og et innovationsmiljø i vækst ved Agro Food Park.

Gastronomi er også vigtig for Aarhus. Gode madoplevelser er et vigtigt aktiv for byens turisme, hvor Aarhus og Midtjylland har titlen som Europæisk Gastronomiregion. Aarhus-regionen udmærker sig særligt ved det tætte samarbejde mellem topkokke og lokale fødevarerproducenter. Food Festival, som er en af Nordens største madevents, er dagsordenssættende ved at kræve nye produkter fra de deltagende producenter.

Partnerskaber for bæredygtig vækst skal bidrage til at videreudvikle Aarhus-regionen som fødevarercentrum og gastronomidestination i tråd med FN's verdensmål. Konkrete initiativer adresserer en stigende mangel på kvalificeret arbejdskraft ved styrket markedsføring af den danske fødevarer- og gastronomi-position, som skal tiltrække flere virksomheder, investeringer, medarbejdere og studerende. Desuden skal samarbejdet mellem virksomheder og videninstitutioner løftes med speciel fokus på de små og mellemstore virksomheder. Aarhus Kommune vil som led i *Partnerskaber for bæredygtig vækst* engagere sig meget aktivt i indsatsen med at sikre mere klimavenlige måltider i det offentlige. Det sker med afsæt i en række konkrete 2024-mål ift. kommunens mad- og måltidsproduktion – 25 procents reduktion af klimaaftrykket på de fødevarer kommunen køber ind, 33 procents reduktion af madspildet i kommu-

nens produktions-køkkener – samt at øge antallet af klimavenlige fødevarer i kommunens fødevareaftaler med erhvervslivet. Indsatsen vil ske i tæt samspil erhvervslivet, forskningsinstitutioner og andre offentlige aktører.

INITIATIVER

Udvikling af internationalt brand for den østjyske fødevarestyrkeposition²⁴

HVAD/HVORDAN: Internationalt konkurrerende østjyske virksomheder og videninstitutioner fastlægger i samarbejde med et kommunikationsbureau en fælles identitet med et tilhørende brandnavn for den østjyske fødevarestyrkeposition. Det omfatter en strategi for, hvordan økosystemet troværdigt promoveres, og hvorledes der skabes bredt ejerskab til den fælles identitet og brandnavnet blandt østjyske virksomheder og videninstitutioner. For at øge troværdigheden omkring den fælles identitet og brandet er det væsentligt at styrke og formidle faktabaseret viden omkring økosystemets udvikling. Der skal udvikles samlende aktiviteter, der underbygger den internationale positionering i tilknytning til brandet.

HVORFOR/ HVORHEN: Et fælles brand for den internationalt set unikke koncentration af hele værdikæden af fødevareaktører i Østjylland vil have værdi både eksternt og internt. Eksternt vil potentielle internationale investorer og samarbejdspartnere nemmere kunne få øje på en samlet synliggørelse af det komplette østjyske økosystem og italesætte det omkring en fælles brandidentitet bl.a. i dialog med østjyske aktører. Internt vil udviklingen af et brand bidrage til fællesskabsfølelse (man er en del af noget større) og øget opmærksomhed på de mange øvrige relevante fødevarekompetencer og samarbejdspartnere, der findes inden for en times kørsel i Østjylland.

Sigtet med udvikling af et troværdigt brand er:

- en mærkbar forøgelse af det internationale kendskab til – og anerkendelse af - det østjyske fødevareøkosystem
- tiltrækning af internationale fødevarerelaterede virksomheder
- at virksomhederne oplever, at det bliver lettere at rekruttere international arbejdskraft

HVEM: Business Region Aarhus faciliterer processen i samarbejde med internationalt konkurrerende virksomheder og videninstitutioner i Østjylland. Samarbejde om promovering med Invest in Denmark, Food Nation, Food Organisation of Denmark, interesseorganisationer samt den kommende nationale klyngeorganisation for fødevarer og bioressourcer.

RESSOURCER: Business Region Aarhus i samarbejde med internationalt konkurrerende virksomheder og videninstitutioner i Østjylland.

Etablering af Food Nation Visitor Center²⁵

HVAD/HVORDAN: Food Nation Visitor Center skal give virksomheder, videninstitutioner og offentlige aktører mulighed for at give internationale besøgende en præsentation af den danske fødevareklynge med anvendelse af de nyeste teknologiske virkemidler. Food Nation Visitor Centre i Agro Food Park etableres i 2020 med det samme indhold som Food Nation Visitor Centre på Axelborg. Food Nation står for løbende at opdatere og videreudvikle indholdet.

HVORFOR/ HVORHEN: Food Nation arbejder på at fremme positioneringen af den danske fødevarestyrkeposition internationalt med afsæt i en fælles fortælling. I marts 2018 åbnede Food Nation et Visitor Centre på Axelborg i København. Food Nation Visitor Centre skal give internationale delegationer en overordnet indføring i den danske fødevarestyrkeposition. På baggrund af efterspørgsel fra østjyske fødevarevirksomheder og innovationsmiljøer etableres et Food Nation Visitor Center i Danmarks største viden- og innovationshub på fødevareområdet Agro Food Park, der har over 100 delegationsbesøg årligt. Et visitor center har en række kommunikative virkemidler, der er placeret i en fast fysisk lokation.

Invest in Denmark's eneste fødevarerådgiver med base i Danmark er lokaliseret i Agro Food Park, og Udenrigsministeriet har derfor udtrykt interesse i at der bliver etableret et Food Nation Visitor Center her, da det vil styrke deres arbejde med at tiltrække internationale virksomheder. Food Nation har H.K.H. Kronprins Frederik som protektor.

HVEM: Food Nation etablerer Food Nation Visitor Centre i samarbejde med Business Region Aarhus, Agro Food Park og Agro Business Park. Med henblik på at sikre grundlag for permanent videreførelse af Food Nation Visitor Center i Østjylland er det væsentligt, at der gennemføres tiltag, der i høj grad får virksomheder, videninstitutioner og offentlige aktører til at benytte visitor centret i Østjylland, når de har internationale gæster.

RESSOURCER: Business Region Aarhus medfinansierer etablering af Food Nation Visitor Center i Østjylland i en første fase frem til udgangen af 2020.

Strategisk samarbejde med Food Valley i Holland²⁶

HVAD/HVORDAN: Der er indgået en partnerskabsaftale imellem Region Food Valley og Business Region Aarhus som et afsæt til at fremme frugtbart samarbejde imellem fødevarerrelaterede aktører på tværs af de to internationale fødevarerhubs. Samarbejdet omfatter fælles målsætninger om at fremme bæredygtige løsninger igennem forsknings- og udviklingsaktiviteter. Der udvikles en årlig international conference, som fra 2021 afholdes på skift i Region Food Valley og Østjylland.

HVORFOR/ HVORHEN: Region Food Valley i Holland har en meget stærk fødevarereklynge med bl.a. Wageningen Universitet og Forskningscenter, der ligger nr. 1 i verden i internationale rankings inden for landbrugs- og fødevarerforskning. De har identificeret det østjyske fødevarerhub som en attraktiv samarbejds-partner. Samarbejdet skal styrke positioneringen af de to business regions som to af Europas førende fødevarerhubs, der bidrager til løsningen af de globale udfordringer inden for klima, miljø, fødevarer og sundhed.

HVEM: Med afsæt i partnerskabsaftalen skal der udvikles aktiviteter i samarbejde med en bred kreds af videninstitutioner og virksomheder på tværs af de to internationale fødevarerhubs.

RESSOURCER: Partnerskabsaftalen omfatter en fælles tilkendegivelse om, at partnerne afsætter midler til fælles projekter, herunder løbende af afsøge muligheder for at videreudvikle samarbejdet igennem deltagelse i EU-medfinansierede projekter.

Fødevarerinkubator med accelerator²⁷

HVAD/HVORDAN: Det er målet at skabe Danmarks største og bedste inkubator og startup accelerator på fødevarerområdet. De nuværende inkubatormiljøer og -aktiviteter nytænkes og udbygges. Inkubatormiljøet etableres med to hovedelementer:

1. En Idé-inkubator/accelerator – hvor der arbejdes med generering og modning af idéer, der kan føre til etablering af startups – eller som via en idébørs kan overtages/"købes" af eksisterende virksomheder.
2. En opgraderet version af den nuværende Agro Food Park startup inkubator med en accelerator inkl. fysiske faciliteter med adgang til labs/research infrastruktur og adgang til viden/rådgivning/m.v. Det er målet, at en realisering kan påbegyndes medio 2020.

HVORFOR/HVORHEN: Det primære formål er at styrke vækstlaget, og dermed øge antallet af startups og scaleups, herunder skabe flere nye virksomheder med afsæt i forskningsresultater inkl. at få flere forskere og studerende til at starte virksomhed. Dette skal ske som led i jobskabelse såvel som at styrke

²⁶ Forventes endeligt godkendt i den politiske styregruppe for Business Region Aarhus d. 17/12-2019.

²⁷ Forventes endeligt godkendt i den politiske styregruppe for Business Region Aarhus d. 17/12-2019.

innovationskraften i Østjylland og Danmark. Sidstnævnte bl.a. set ud fra, at det er værdifuldt for de store/eksisterende danske fødevarevirksomheder at have en stærk underskov af innovative startups, som de kan etablere samarbejde med i deres løbende udvikling af nye løsninger (produkter/processer/forretningsmodeller/m.v).

Resultat- og effektmål for en ny koncept- og partnermæssigt bredere Agro Food Park inkubator 2.0 er for perioden 2020-2025:

- 180 startups er etableret
- 350 pre startups og startups har været igennem et modnings-/udviklingsforløb
- 90 startups/scaleups er vokset ud AFP inkubatoren
- Kapitaltilførsel fra investorer på samlet 125 mio. kr.
- Tilførsel af soft funding på i alt 100 mio. kr.
- 300 nye arbejdspladser er etableret

HVEM: Aarhus Universitet, VIA University College, Erhvervsakademiet i Aarhus, Agro Business Park og Agro Food Park vil være de udførende aktører.

RESSOURCER: Det er forventningen, at der vil skulle hentes et større mio-beløb i medfinansiering fra relevante fonde og puljer. Der opereres aktuelt med et samlet budget på 30 mio. kr. over 5 år (2020 – 2025). Eventuel medfinansiering fra Business Region Aarhus skal afklares.

Internationale Venture Forums²⁸

HVAD/HVORDAN: Aarhus har gennem en årrække været værtsby for European Food Venture Forum – og tilsvarende har Viborg gennem et par år været værtsby for European Bioeconomy Venture Forum. Begge venture events handler om at koble udvalgte lovende nyere europæiske virksomheder med internationale investorer. Begge events er blevet gennemført med stor succes. Det skal belyses, om begge events skal videreføres hver for sig, eller slås sammen til et større arrangement. De to venturearrangementer inden for fødevarer og bioøkonomi er temamæssigt i tråd med til den kommende nationale klynge indenfor fødevarer og bioressourcer. De to events er pt. placeret i hhv. juni (Viborg) og september (Aarhus).

HVORFOR/HVORHEN: Internationale kapitalfremskaffelsesarrangementer i Østjylland er med til at synliggøre Østjylland som en international hub for fødevarer og bioressourcer. Det er et succeskriterium, at disse venture forums i de kommende år er med til at sikre kapitaltilførsel til lovende nyere virksomheder fra Østjylland og Danmark.

HVEM: Begge nuværende venture forums arrangeres af organisationen Tech Tour i samarbejde med lokale aktører, herunder Agro Business Park, Aarhus

Kommune, Viborg Kommune og en række sponsorer. Fremadrettet bør eventen eller de to events markedsføres som en del af det brand, der udvikles.

RESSOURCER: Hver af de to nuværende events har et samlet budget på ca. 300.000 kr. Det skal undersøges om de to events eller en samlet event kan gennemføres med medfinansiering fra en kommende national klyngeorganisation og/eller øvrige nationale midler. Derfor skal det afsøges, om eventsene samlet eller hver for sig fremadrettet kan gennemføres uden kommunal medfinansiering.

Udvikling af det østjyske økosystem med Synergizer-funktion²⁹

HVAD/HVORDAN: Der etableres en Synergizer-funktion, der skal facilitere og sikre igangsættelsen af udviklingsaktiviteter i forhold til virksomhedernes løbende udfordringer og muligheder igennem samarbejde med andre østjyske aktører. Det skal afsøges, om der er basis for at etablere en digital portal med kategoriseret oversigt og kort over den tilgængelige ekspertise blandt østjyske aktører. Synergizer-initiativet etableres og udvikles med øje for at gøre initiativet landsdækkende som en del af den kommende nationale klyngeorganisations aktiviteter.

HVORFOR/HVORHEN: Synergizer-initiativet skal bidrage til at fødevareaktører nemmere kan finde frem til interessante samarbejdspartnere i det østjyske fødevareøkosystem og derved drage fordel af at være en del af økosystemet. Det skal bidrage til at skabe transparens i økosystemet, og fremme øget samarbejde dels imellem økosystemets aktører og dels med aktører uden for økosystemet. Samarbejder, der kan bidrage til innovation, vækst og jobskabelse. Målgruppen er SMV'ere og store virksomheder, da de ofte ikke har overblikket over, hvor de kan finde relevant ekspertise og samarbejdspartnere i økosystemet.

HVEM: En operatør finansieres til at realisere synergizer-initiativet. Alternativt kan det være en anbefaling til den kommende nationale klyngeorganisation. Operatøren skal samarbejde tæt med de organisationer, der arbejder på at fremme fødevareaktørers konkurrencedygtighed. Desuden skal operatøren bidrage til at der udvikles projekter som medfinansieres af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og fonde.

RESSOURCER: Medfinansiering fra Business Region Aarhus skal afklares.

Afholdelse af temaseminarer og netværksmøder³⁰

HVAD/HVORDAN: Temaseminarer og netværksmøder tematiseres efter de aktuelle ”drivere” for innovation og vækst: sundhed, klima og bæredygtighed samt nye teknologier – herunder automatisering, anvendelse af robotter, 3D print, block chain, m.v. Udgangspunktet er, at seminarerne er efterspørgselsdrevne. Dvs. at tema/indhold og format tilrettelægges med direkte afsæt i den østjyske fødevareklynges ønsker og behov. Temaseminarerne skal præsentere den seneste nye viden og de bedste cases. Der er stort fokus på mulighederne for networking og debat, og sproget er som udgangspunkt engelsk. Seminarerne placeres hos virksomheder og videninstitutioner i Østjylland.

HVORFOR/HVORHEN: Temaseminarer/netværksmøder er et velafprøvet format til at præsentere ny viden, stimulere nytænkning og innovation og styrke netværk/kendskabet til hinanden med henblik på øget samarbejde. Målet er mindst 80 tilmeldte deltagere pr. temanetværksarrangement – herunder mindst 50 % fra virksomheder.

HVEM: Arrangøren er Business Region Aarhus i tæt samarbejde med den/de organisationer, der får opgaven med at udføre synergiserende funktioner. De enkelte arrangementer gennemføres i tæt samarbejde med relevante videnskaber.

RESSOURCER: Det anslås, at opgaven vil koste ca. kr. 100.000 pr. år – i alt kr. 300.000. Det skal undersøges, om der kan opnås medfinansiering fra Erhvervs- og Innovationscenter Midtjylland og/eller Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse. Det vil desuden blive undersøgt, om sponsorer evt. vil medfinansiere seminarerne.

Flere unge beskæftigede i det Grønne Danmark

HVAD/HVORDAN: Initiativet består af fire udviklingsspor:

1. Vække nysgerrigheden i folkeskolerne og ungdomsuddannelserne – for rekruttering af fremtidens medarbejdere.
2. Øget samarbejde mellem landbrugsskoler, erhvervsakademier og andre uddannelser.
3. Fødevareklyngens efteruddannelse og kurser.
4. Inkubationsmiljø og hub, der kan bringe talent, iværksætter og forskning sammen.

Initiativet bygger på værdier om sammenhold mellem centrale institutioner – og synliggørelse af Østjylland og Agro Food Park som centrum for udvikling af Det Grønne Danmark.

HVORHEN/HVORFOR: Visionen er: ”Flere unge beskæftigede i ”Det Grønne Danmark” og et højere uddannelsesniveau”. Baggrunden for initiativet er, at

fødevarerklyngen – Det Grønne Danmark – står midt i en omstilling, hvor der efterspørges innovationskraft i hele værdikæden. På den ene side repræsenterer Det Grønne Danmark i 189.000 jobs, 5,5 % af Danmarks BNP, 75 % af produktionen eksporteres svarende til en netto-eksport på 92 mia. kr., og klyngen bidrager med 2 mia. kr. til dansk fødevarerforskning³¹. På den anden side står sektoren overfor store udfordringer i form af, at mere end hver femte af de danske landmænd ser manglen på arbejdskraft som en barriere for fremtidig vækst. Hver tredje virksomhed i agroindustrien ser manglende arbejdskraft som en begrænsning. Uddannelsesniveaet i fødevarerindustrien er langt lavere end i øvrige brancher, landbrugets image er udfordret, aldersgennemsnittet er stigende, og elevoptaget falder på landbrugsskolerne.

Initiativet skal opnå følgende resultater:

- Øget optag af elever/studerende på uddannelser rettet mod Det Grønne Danmark (på alle niveauer)
- Etablering af nye efteruddannelses tilbud og øget tilgang til efteruddannelserne på området
- Øget innovationskraft og tilvækst i antallet af etablerede startups på 5-10 nye startups pr. år, samt en jobskabelse i inkubatormiljøet i Agro Food Park på 20-30 nye arbejdspladser

HVEM: Partnerskabet består af følgende aktører: Agro Food Park, SEGES, Jordbrugets Uddannelsescenter, Erhvervsakademiet, Aarhus Universitet, VIA University College, repræsentanter fra fødevarerhvervet, Agro Business Park og Aarhus Kommune.

RESSOURCER: Medgået tid og udviklingsmidler fra de involverede aktører – samt opnået støtte fra relevante fonde, puljer, mv. i ind- og udland.

The background is a solid teal color with a vertical line of a slightly darker shade on the right side. Overlaid on the teal are several semi-transparent, overlapping wave-like shapes in various shades of teal, creating a layered, abstract effect.

13

SUNDHED

SUNDHED

Den stigende nationale og globale efterspørgsel efter nye innovative produkter og services på sundhedsområdet rummer spændende vækstperspektiver for Danmark og Aarhus.

Aarhus og Midtjylland har erhvervsmæssige styrkepositioner inden for sundheds-it, hjælpemidler og velfærdsteknologi – blandt andet illustreret ved virksomheder som *Systematic*, *Pressalit Care*, *CGI*, *CSC Scandihealth*, *Qiagen*, *Siemens Healthcare*, *Guldmann*, *Enversion*, *Linak*, *NRT X-RAY* og *Cetrea*.

Hertil kommer en stigende bestand af spændende nye startups og scaleups inden for life science området – blandt andet *Arcedi Biotech*, *BiomCare*, *BioXpedia*, *Cercare Medical*, *Draupnir Bio*, *Initiator Pharma*, *NMD Pharma* og *STipe Therapeutics*.

På forsknings- og uddannelsesområdet står Aarhus sammen med København med de to største og stærkeste miljøer i landet inden for sundhedsvidenskab og sundhedsteknologi. På den offentlige side udgør Aarhus Universitetshospital og Aarhus Kommune sammen med øvrige hospitaler og kommuner i regionen stærke samarbejdspartnere til den private sektor. Dels i forhold til udvikling, test, demonstration og som aftagerled for nye produkter og services, hvilket samtidig udgør en stærk trædesten for afsætning af produkter og services på det øvrige danske samt på det globale marked.

Den meget stærke samlede kompetencebase på tværs af erhverv, uddannelse, forskning og offentlige sundhedsaktører skal være fundamentet for en markant udvikling og jobskabelse – og tillige udgøre grundlaget for at den unikke forsknings- og uddannelsesposition, som findes i Aarhus og Region Midtjylland, fastholdes og udbygges.

Der vil være fokus på en indsats, der samler, koordinerer og sikrer synergi mellem og på tværs af alle aktører og interessenter – en indsats, der udvikler og forstærker det samlede økosystem. Det gælder blandt andet de stærke platforme for privat-offentlig dialog, vidensudveksling og konkret udviklingsamarbejde, der allerede eksisterer i form af *CareWare/CareWare Nordic/CareWare-Japan*, *DokkX*, *MedTech Innovation Consortium* og Aarhus Kommunes velfærdsteknologiske udviklingspulje. Med til dette hører også en styrket indsats i relation til at få øget Aarhusområdets egenproduktion af startups og scaleups på dette felt – blandt andet med afsæt i de områder, hvor Aarhus forskningsmæssigt er i verdensklasse. Det skal understøttes, at flere studerende og forskere bliver iværksættere. Skejbyområdet skal som et markant dansk life science innovation district i langt højere grad, end tilfældet er i dag, bringes i spil i forhold til tiltrækning af udenlandske virksomheder, investeringer, medarbejdere, studerende mm.

Indsatsen på dette område skal også ses som et bidrag til at realisere FN's verdensmål #3 om sundhed og trivsel – og sikring af et sundt liv for alle og fremme trivsel for alle aldersgrupper.

INITIATIVER

Skejby – et Life Science District

HVAD/HVORDAN: Skejbyområdet fremstår i dag som et af Danmarks største viden- og innovationsmiljøer, der omfatter nordens største universitetshospital, to privathospitaler, forsknings- og uddannelsescampusser for AU, VIA og SOSU-Østjylland - Aarhus, inkubator- og virksomhedsmiljøer, mv. Flere end 15.000 forskere, sundhedsfaglige medarbejdere, virksomhedsfolk, rådgivere, studerende, mm. har deres daglige virke i området. Dette forhold vil partnerkredsen bag initiativet udnytte til at tiltrække udenlandske virksomheder, investeringer, medarbejdere og studerende og på den måde skabe et både fagligt og aktørmæssigt større og stærkere miljø og økosystem.

HVORFOR/HVORHEN: Visionen for Life Science District'et er at skabe fremtidens rammer og innovative løsninger på nationale og internationale udfordringer i sundhedssektoren og sygdomme i en global verden. Formålet med Danish Life Science District er at bidrage til, at den samlede sundhedsforskning, sundhedsinnovation og forskningsmiljøet i området styrkes væsentligt. En styrket sundhedsforskning og sundhedsinnovation vil bidrage betydeligt til at skabe vækst og fremdrift både lokalt og nationalt og vil være til gavn for både patienter og borgere i hele landet.

Det primære mål er at tiltrække udenlandske life science virksomheder og den jobskabelse, der vil følge herved. Det underliggende mål er en styrket sundhedsforskning og sundhedsinnovation samt forbedrede behandlingsmetoder koblet til tilstedeværelsen af og samspillet med R&D/salg/uddannelsesafdelinger af store internationale life science virksomheder. Et samspil, der ud over partnerkredsen også vil involvere og skabe forretningsmuligheder for eksisterende virksomheder i Aarhus og Danmark.

Målet er, at initiativet resulterer i en direkte jobskabelse på 50-100 nye jobs inden for en 4-årig horisont, som en konsekvens af, at en eller flere udenlandske life science virksomheder placerer en enhed/afdeling i Aarhus og etablerer forsknings-/udviklingssamarbejde med aktører i Aarhus. Hertil kommer effekterne af en styrket markedsføring i form af øget kendskab nationalt og internationalt til Aarhus/ Life Science District. Et element i initiativet er udvikling og tiltrækning af internationale life science events til afholdelse i Aarhus.

HVEM: Initiativets primære aktører er Aarhus Universitet, Aarhus Universitetshospital, Region Midtjylland, INCUBA, Invest in Denmark og Aarhus Kommune. Flere partnere kan komme til – og de udviklings- og markedsføringsaktiviteter, der gennemføres som en del af i initiativet, vil ske i samspil

med eksisterende virksomheder i Aarhus/Danmark.

RESSOURCER: Udviklingsmidler og medgået tid fra partnerkredsen – samt suppleret af evt. opnået støtte fra relevante fonde og lignende.

MedTech Innovation Consortium (MTIC)

HVAD/HVORDAN: MTIC er en udviklings- og innovationsplatform mellem AU, VIA, sygehusene og kommunerne i Region Midtjylland. Platformen arbejder for at få skabt innovationssamarbejder på tværs af virksomheder/kommercielle kompetencer og den offentlige sektor, samt at udveksle og opbygge viden og praktiske innovationskompetencer hos aktørerne inden for sundhedsområdet.

MTIC er en central aktør i etableringen af en landsdækkende klynge på området og arbejder tæt sammen med aktører i regionerne nord, syd og hovedstaden. Formålet er at skabe et nationalt samarbejde, der kan byde på det nationale udbud på styrkepositionen ”sundhed”, der forventes at komme i forbindelse med udmøntningen af den nationale Erhvervsfremmestrategi.

HVORFOR/HVORHEN: MTIC er sat i verden for at indfri erhvervslivet vækstpotentiale samt bidrage til en modernisering og effektivisering af den offentlige sundhedssektor. Målet skal nås gennem et tæt og udviklingsorienteret samarbejde mellem de relevante aktører på området. Samarbejder, der sikrer udvikling og implementering af sundheds- og velfærdsteknologiske produkter og løsninger. Det skal give vækst i virksomhederne og gøre gavn for borgere og patienter på hospitaler og i kommuner.

Vækst og jobskabelse skal ske gennem en effektkæde: Innovationssamarbejder mellem offentlige og private aktører sikrer virksomhederne tilgang af nye innovative produkter og services, som giver øget omsætning via salg af nye løsninger på potentielt såvel hjemme- som eksportmarkedet.

For den offentlige sundhedssektor sikrer implementering af nye løsninger en optimeret serviceproduktion. I perioden 2016-2021 etableres minimum 18 innovationssamarbejder. Hertil kommer en indsats i forhold til udviklingen af et nationalt dækkende klyngefundament, der kan accelerere udviklingen af nye perspektivrige produkter, processer og services til sundhedssektoren.

HVEM: De centrale aktører er MTIC, kommuner, hospitalsenheder og praksislæger i Region Midt, Aarhus Universitet, VIA University College, private virksomheder fra hele landet.

RESSOURCER: MTIC har et årligt basisbudget (2019 tal) på ca. 5.5 mio. kr. via bidrag fra kommuner med 2 kr. pr. borger, Region Midtjylland 2 mio. årligt, Aarhus Universitet 1 mio. kr., og VIA University College 0,5 mio. kr. Dertil er MTIC operatør på et regionalfondsprogram *Circular Co-Creation*, der løber i perioden 2016-2021 og med et samlet budget på ca. 30 mio. kr. – samt

projektleder på to store Innovationsfondsprojekter på sundhedsdataområdet – *Clinical Decision Support System* (15,8 mio. kr.) og *360Dhealth* (38 mio. kr.). Ligeledes er MTIC partner i det nationale innovationsnetværk *Danish Health-tech* (2019-2020).

CareWare og DokkX

HVAD/HVORDAN: *CareWare* og *DokkX* udgør tilsammen en platform for bedre og øget dialog, videnudveksling og udviklingssamarbejde mellem den offentlige sundhedssektor, erhvervslivet og viden- og uddannelsesinstitutioner – og ud fra et fælles mål om øget implementering/kommercialisering af nye innovative sundheds- og velfærdsteknologiske løsninger. Aktiviteterne, der årligt involverer over 500 virksomheder fra både ind og udland, omfatter blandt andet:

- *CareWare Events:* Egne konferencer og udstillinger i Aarhus, konferencer og expo-aktiviteter i samspil med danske og internationale aktører, produktpræsentationsdage, masterclass', mm.
Fra tidligere år kan nævnes samarbejde med/CareWare deltagelse i: Rehabiliteringsforum Danmark 2018 og frem, IoT week i 2019, AAL Forum 2019, Rehabilitation International World Congress 2020, samspil med HCR (Home Care & Rehabilitation Exhibition) i Japan om CareWare Japan aktivitet i Tokyo med start i 2019, produktpræsentationsdage, masterclass', mm.
- *CareWare Business:* Innovationsforløb, springboards og CareWare Advice med gratis sparring og vejledning rettet mod speciel startups og SMV'ere
- *CareWare Education:* Uddannelsesaktiviteter som led i CareWare Nordic samarbejdet
- *CareWare Policy:* Aktiviteter og interessevaretagelse i forhold til påvirkning af lovgivning og nationale strategier – herunder årlig masterclass' i samspil med Nordisk Råd/ Nordic Welfare Centre
- *DokkX:* Aarhus Kommunes permanente udstillingsplatform for velfærdsteknologi på Dokk1 – med et årligt besøgstal på ca. 30.000 – fordelt på fagprofessionelle fra sundhedssektoren, forskere, undervisere og studerende, repræsentanter fra borger/patientorganisationer, borgere, politikere og embedsmænd, personer fra erhvervslivet, m.fl.

HVORFOR/HVORHEN: Missionen med *CareWare* og *DokkX* er:

- at bidrage til, at der udvikles og implementeres nye teknologiske løsninger inden for den offentlige sektor – lokalt, regionalt, nationalt, nordisk, internationalt
- at iværksættere og virksomheder får en platform for støtte til udvikling og afsætning af deres løsninger
- at kommuner og regioner får kendskab til nye teknologiske løsninger, der kan bidrage til øget kvalitet og effektivitet
- at medarbejdere får kompetence til at inddrage relevante teknologiske løsninger
- at understøtte forsknings- og uddannelsesmæssig interesse for teknologi rettet mod sundhedssektoren
- at fremme interessen for sundheds- og velfærdsteknologi blandt studerende

- at borgere uanset alder eller funktionsniveau får kendskab og adgang til de bedste teknologiske løsninger, der kan fremme borgernes mulighed for at udnytte deres fulde potentiale

Erfaringer fra tidligere år viser, at virksomheder, der har deltaget i CareWare aktiviteter og/eller udstillet på DokkX, har opnået en eller flere af følgende effekter:

- Mersalg af løsninger – herunder direkte til borgerne
- Input fra deltagere på CareWare/besøgende på DokkX spændende fra forslag knyttet til udvikling af virksomhedens løsninger (funktionalitet, design, materialevalg, mv) til udvikling af forretningsmodel
- Indgåelse af samarbejdsaftaler med offentlige aktører omkring test og udvikling af virksomhedens løsninger – og senere salg af løsningen til den offentlige aktør
- Etablering af samarbejdsprojekter med uddannelses- og videninstitutioner – herunder samspil med studerende omkring blandt andet studieprojekter, praktikophold, studiejobs – og hvor nogle samarbejder har ført til ansættelse af den studerende efter endt studie
- Etablering af samarbejde med andre private virksomheder/kolleger i branchen f.eks. om produktudvikling, markedsføring og salg
- Generelt øget kendskab til og interesse for virksomheden fra kommuner/regioner/fagprofessionelle, uddannelsesinstitutioner/studerende, borgere, borger/patientorganisationer, andre virksomheder/kolleger i branchen m.fl.

Ovennævnte effekter understøtter og bidrager alle til den enkelte virksomheds udvikling og vækst – og med det den overordnede konkurrenceevne og jobskabelse i Danmark og Aarhus.

Den øgede nationale og internationale eksponering af Aarhus og Region Midtjylland, der følger af CareWare og DokkX aktiviteterne, bidrager endvidere til tiltrække virksomheder, eksperter/forskere, investeringer, kapital, studerende mv. – og er herved med til at booste de stærke viden- og innovationsmiljøer, der er under udvikling i Skejby (life science) og på Katrinebjerg (tech og ingeniørområdet), samt bidrager til at reducere den rekrutteringsudfordring, som et stigende antal aarhusianske og midtjyske sundhedstech-virksomheder oplever.

HVEM: Partnerkredsen bag CareWare består af MTIC, MarselisborgCentret og Aarhus Kommune. Denne kreds suppleres i relation til CareWare Nordic af Viborg Kommune, Center for Industri (CFI), SOSU-Østjylland samt Varberg Kommune og Hälsoteknikcentrum Halland/Halmstad Universitet i Sverige.

RESSOURCER: Det samlede årlige budget ligger på 3-4 mio. kr. Finansiering sker via bidrag fra partnerkredsen, ved deltagerbetaling, opnået støtte fra EU/danske programmer og puljer samt bidrag/medfinansiering fra samarbejdspartnere i øvrige Danmark og udlandet.

Aarhus Kommunes Velfærdsteknologiske Udviklingspulje

HVAD/HVORDAN: Aarhus Kommune har en velfærdsteknologisk udviklingspulje (VTU-pulje), hvorfra der årligt investeres ca. 6 mio. kr. i projekter med fokus på udvikling, test og demonstration af nye velfærdsteknologiske løsninger. Det er projekter, der gennemføres i samspil og samfinansiering mellem Aarhus Kommune og virksomheder, videninstitutioner, andre offentlige aktører, fonde, m.fl.

HVORFOR/HVORHEN: Aarhus Kommune ser velfærdsteknologi som én af løsningerne på velfærdssamfundets udfordringer og har siden 2007 haft stort fokus på arbejdet med velfærdsteknologi.

Succes- og prioriteringskriterier for projekter/løsninger, der investeres VTU-midler i, er: Fremme af borgerens livskvalitet; fremme af et sundt og godt arbejdsmiljø for kommunens medarbejdere; mulighed for effektivisering af kommunens drift; potentiale til at skabe erhvervsudvikling.

VTU-puljens projekter skal lede til udvikling af nye løsninger, der på virksomhedssiden vil resultere i potentiel salg/omsætning på såvel hjemme- og eksportmarkedet og afledt effekt på jobskabelse/jobfastholdelse. For Aarhus Kommune/den offentlige sektor i Danmark vil effekten som følge af implementering af nye VT-løsninger være i form af bedre service til borgerne, mere effektive og optimale arbejdsprocesser til gavn for medarbejdere og arbejdsmiljø og/eller økonomiske gevinster.

HVEM: Aarhus Kommune – med deltagelse af alle magistratsafdelinger samt samspil med erhvervslivet, videninstitutioner, andre offentlige aktører, fonde m.fl.

RESSOURCER: VTU-puljen udgør årligt 6 mio. kr.

14

**PRODUKTION
OG BYGGE &
ANLÆG**

PRODUKTION OG BYGGE & ANLÆG

Industrien og Bygge & Anlæg er begge sektorer, der har oplevet vækst de seneste år. Det gælder på landsplan samt i særdeleshed også i Business Region Aarhus og Aarhus. Dertil kommer, at vækstudsigterne for de kommende år ser lovende ud, omend prognoserne for den globale økonomi forudser en mere dæmpet vækst.

Årsagerne til fremgangen for industrien i Business Region Aarhus og landet som helhed er flere. De forbedrede globale konjunkturer spiller selvsagt den væsentligste rolle. Men der ingen tvivl om, at de østjyske og danske industrivirksomheders evne til produkt- og procesinnovation, herunder evne til at styrke konkurrenceevnen via blandt andet ny produktionsteknologi, avancerede materialer, automatisering og digitalisering også er en stærk medvirkende årsag.

Sektorens stærke vækst kommer Business Region Aarhus ekstra til gode, eftersom industrien fylder relativt meget i Business Region Aarhus med godt 13 % af samlede beskæftigelse mod 12 % på landsplan. Aarhus Kommune er den kommune i Danmark, som har flest industriarbejdspladser (ca. 13.500 i 2018³²). Hertil skal lægges, at industrivirksomhederne i Østjylland de seneste 2-3 år har formået at skabe en højere vækst i beskæftigelsen end gennemsnittet for sektoren som helhed³³.

Overordnet set skiller Østjylland sig sammen med hovedstadsområdet også ud som Danmarks mest betydende område, hvad angår industrieksport med henholdsvis 23,0 % og 36,6 % af Danmarks samlede industrieksport³⁴.

For Bygge & Anlæg trækkes væksten i Business Region Aarhus og Aarhus i høj grad af den demografiske udvikling med stor befolkningstilgang samt den stærke vækst og jobskabelse generelt hos erhvervslivet herunder tilgang af nye virksomheder. Det afføder et markant behov for opførelse af nye og udbygning/ændring af eksisterende boliger og erhvervsbyggerier. Det har ligeledes resulteret i en betydelig vækst indenfor de grønne byggerier. Det ses blandt andet i en række DGNB³⁵-byggerier i form af Pakhusene, Risskov Brynet og i Katrine-

32 Kilde: Danmarks Statistik

33 Kilde: Danmarks Statistik – procentvis vækst i antal fuldtidsbeskæftigede i perioden 2016K3 – 2018K3: BRAA 4,5 % og Hele landet 2,9 %

34 Kilde: Danmarks Statistik – 2016 tal

35 DGNB er en bæredygtigt certificering af bygninger. Ordningen vægter miljø, økonomi og sociale forhold ligeværdigt.

bjerg samt andre cirkulære og bæredygtige byggerier i Lisbjerg med Alto bolig, det pågående Circle House og renoveringer af almene boliger som eksempler herpå.

Vækstmulighederne for Industrien og Bygge & Anlæg støder imidlertid også på en række udfordringer. Tal fra 2018 viser således, at andelen af virksomheder, der oplever produktionsbegrænsninger som følge af mangel på arbejdskraft, er steget fra stort set ingen i 2014 til 24 % inden for bygge- og anlæg og 13 % i industrien. I fire underbrancher i industrien er det mere end 20 % af virksomhederne, der må afvise ordrer som følge af mangel på kvalificeret arbejdskraft³⁶.

Desuden viser flere analyser, at den digitale omstilling går langsomt. De små og mellemstore virksomheder (SMV'er) halter efter med digitaliseringen. SMV'ere bruger væsentligt færre penge på IT end de større virksomheder, og SMV'erne tror mindre på, at digitalisering vil kunne skabe vækst og job i de kommende år³⁷.

Disse udfordringer vil være i fokus i indsatsen på dette område.

INITIATIVER

I regi af Business Region Aarhus vil der efterfølgende komme konkrete forslag til initiativer, som der løbende skal tages stilling til.

³⁶ Kilde: Danmarks Statistiks konjunkturbarometre

³⁷ Kilde: DI Analyse "SMV'er halter efter med digitaliseringen" (feb. 2017) og kortlægning af udfordringer i den midtjyske erhvervsfremmeindsats (april 2019)

KONTAKT INFO:
ERHVERV OG BÆREDYGTIG UDVIKLING
BORGMESTERENS AFDELING
RÅDHUSET
8000 AARHUS C

T: 8940 2200
@: BUSINESS@AARHUS.DK

BUSINESSAARHUS.DK

AARHUS
KOMMUNE